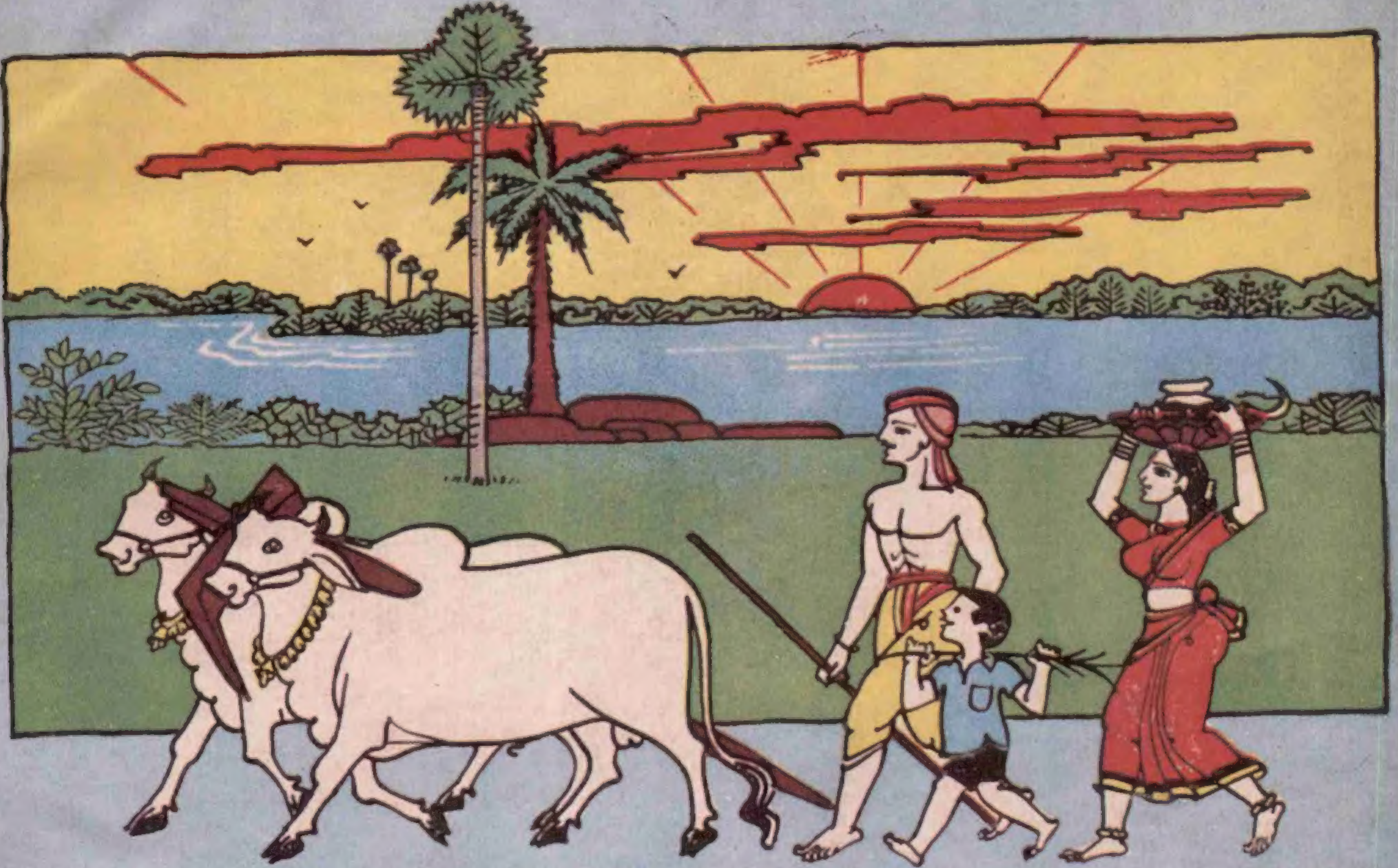

మన రైతుదాటి

మాసపత్రిక, జనవరి, 1994

సంక్రాంతి శుభాకాంక్షలు

వివిధ జిల్లాల పరపాతం వివరాలు

[మిల్లీమీటర్లలో]

CH

వ.సం.	జిల్లా పేరు	నెరుతి ఋతుపవనాలు (1.6.93 నుండి 30.9.93)			ఈశాన్య ఋతుపవనాలు (1.10.93 నుండి 15.12.93)			మొత్తం (1.6.93 నుండి 15.12.93)		
		నమోదైనది	సాధారణ	తేడా శాతం	నమోదైనది	సాధారణ	తేడా శాతం	నమోదైనది	సాధారణ	తేడా శాతం
1.	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	శ్రీకాకుళం	625	781	-20	157	299	-47	782	1080	-28
2.	విజయనగరం	580	714	-19	138	258	-47	718	972	-26
3.	విశాఖపట్నం	493	647	-24	195	275	-29	688	922	-25
4.	తూర్పు గోదావరి	502	682	-26	211	293	-28	713	975	-27
5.	పశ్చిమ గోదావరి	546	747	-27	293	263	11	839	1010	-17
6.	కృష్ణా	397	669	-41	259	235	10	656	904	-27
7.	గుంటూరు	429	538	-20	275	221	24	704	759	-7
8.	ప్రకాశం	297	360	-18	493	336	47	790	696	14
9.	నెల్లూరు	248	318	-22	867	590	47	1115	908	23
10.	కర్నూలు	381	439	-13	260	122	113	641	561	14
11.	అనంతపురం	328	303	8	282	146	93	610	449	36
12.	కడప	351	403	-13	323	232	39	674	635	6
13.	చిత్తూరు	511	378	35	591	332	78	1102	710	55
14.	రంగారెడ్డి	529	744	-29	182	103	77	711	847	-16
15.	హైదరాబాదు	558	594	-6	133	108	23	691	702	-2
16.	విజాపూర్	744	937	-21	166	69	141	910	1006	-10
17.	మెదక్	549	788	-30	135	84	61	684	872	-22
18.	మహబూబ్ నగర్	356	629	-43	207	88	135	563	717	-21
19.	నల్గొండ	365	556	-34	163	127	28	528	683	-23
20.	వరంగల్	697	880	-21	92	111	-17	789	991	-20
21.	ఖమ్మం	831	950	-13	91	124	-27	922	1074	-14
22.	కరీంనగర్	753	790	-5	110	93	18	863	883	-2
23.	అదిలాబాద్	858	945	-9	88	76	16	946	1021	-7
	ఆంధ్రప్రదేశ్	519	643	-19	248	199	25	767	842	-9

నిత్య కరువుకి గురవుతున్న ఈ రాష్ట్రానికి మోక్షం ఏమిటి?

1993 సంవత్సరానికి వీడ్కోలు. రాష్ట్ర వ్యవసాయ రంగానికి, రైతాంగానికి ఇది చేదు జ్ఞాపకాల్ని మిగిల్చిపోయింది. గడచిన సంవత్సరమంతా చూస్తే కరువు, మార్కెట్ మాంద్యం, తుంగభద్రకు వరదలు, అధిక వర్షాలు తదితర కారణాలతో మొత్తం వ్యవసాయ రంగం దెబ్బతిని పోయింది.

ఈ సం 13 జిల్లాలు కరువుకు గురైనట్లుగా ప్రకటించింది. కాని వాస్తవానికి ఆ అంచనా తక్కువే. రైతు సంఘం సర్వే ప్రకారం 16 జిల్లాలలో దాదాపు 600 మండలాల్లో కరువు తీవ్రంగా వున్నది. ఖరీఫ్, రబీ రెండు సీజన్లలోనూ వర్షం లేక శ్రీకాకుళం, విజయనగరం, విశాఖ, తూర్పు, పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలు, కృష్ణా, మహబూబ్ నగర్, నల్లగొండ, వరంగల్ జిల్లాలు కరువు తాకిడికి గురై విలవిలలాడుతున్నాయి. రంగారెడ్డి, మెదక్, నిజామాబాద్, కడప, ప్రకాశం, నెల్లూరు, గుంటూరు జిల్లాలోని మెట్ట ప్రాంతాలు తీవ్ర అనావృష్టికి గురైవున్నాయి. (వర్షపాతం వివరాలు రెండవ కవరుపేజీలో ఇస్తున్నాము)

పంటల పరిస్థితి చూస్తే రాష్ట్రంలో సాధారణంగా 29 లక్షల హెక్టార్లలో ఖరీఫ్ పరిసాగు చేస్తారు. కాని ఈ సం 23 లక్షల 24 వేల హెక్టార్లు మాత్రమే సాగయ్యింది. ఇది సాధారణ విస్తీర్ణంలో 80 శాతం. గత సం ఖరీఫ్ 27 లక్షల హెక్టార్లలో సాగు జరిగింది. రబీ 10 లక్షల 20 వేల హెక్టార్లలో సాగు చేయాలివుండగా ఈ సం ఇంతవరకు 2 లక్షల హెక్టార్లు మాత్రమే నాల్గు పోశారు. ఇది సాధారణ సాగులో 14 శాతం మాత్రమే. సకాలంలో వర్షాలు లేకపోవడం, భూగర్భ జలాల్లో నీరు అడుగంటి పోవడం, చెరువుల్లో నీళ్లు లేకపోవడం వంటి కారణాలు ఈ తగ్గుదలకు దోహదం చేశాయి. మెట్ట పంటలు గత సం ఖరీఫ్ సీజన్లో 54 లక్షల 37 వేల హెక్టార్లలో సాగుచేయగా ఈ సంవత్సరం 47 లక్షల 65 వేల హెక్టార్లలో మాత్రమే చేశారు. ఇది సాధారణ పంట సాగులో 83 శాతం మాత్రమే. రబీ మెట్ట పంటల పరిస్థితి కొంచెం మెరుగ్గానే వున్నది. మొత్తం మీద తక్కువ విస్తీర్ణంలోనే పంటవేయగా ఆపంట కూడా పూర్తిగా నిలబడలేదు. ముఖ్యంగా ఖరీఫ్ మెట్ట పంటల్లో 40 శాతం మాత్రమే నిలబడింది. దీనికి తోడు చీడపీడలు, నీరందని కారణంగా సాగర్ కాల్వల క్రింద వేలరూపాయలు కలుపు తీయడానికే ఖర్చయింది. (పంటల వివరాలు మూడవ కవరుపేజీలో ఇవ్వడమైనది).

నిత్య కరువుకి గురవుతున్న ఈ రాష్ట్రానికి మోక్షం ఏమిటి? గలగలా పారుతున్న జీవన నదులకు ఆనకట్టలుపాసి ఆ నీటిని పంట పొలాలకు మళ్ళిస్తే సీరులు పండుతాయి. అప్పుడే కరువు నుండి విముక్తి లభిస్తుంది. కాని మన రాష్ట్ర ప్రభుత్వం గత దశాబ్ద కాలంగా నీటి వనరుల పట్ల సరైన వైఖరి తీసుకోని కారణంగా వేల కోట్ల రూపాయలు ఖర్చవుతున్నా అదనపు భూమికి నీటి సౌకర్యం లభించడంలేదు. ఎప్పుడో పూర్తి కావాల్సిన జూరాల, శ్రీరాం సాగర్ మొదటి, రెండు దశలు, శ్రీశైలం ఎడమగట్టు కాలువ, జంఝూవతి, వెంగళరాయ సాగర్, తుంగభద్ర హైలెవల్ కాలువల వంటి పథకాలు సత్తనడకతో నిర్మాణం సాగడం వలన ఎందుకూ కొరగాకుండా పోతున్నాయి. తెలుగుగంగ, పనులు సాగుతున్నా ఇంతవరకు కేంద్రం దయతలచలేదు. తెలుగు ప్రధాని వుండి కూడా రాష్ట్రంలో 11 ప్రాజెక్టులకు కేంద్ర జల సంఘం అనుమతి లభించలేదు. ఇందులో అధిక భాగం ప్రాజెక్టులు కరువు ప్రాంతాల్లోనివే. ఇక పోలవరం, పులిచింతల వంటి వాటి పూసే లేదు. ఇప్పుడు నిర్మాణంలో ఉన్న ప్రాజెక్టులను పూర్తిచేయాలంటే రాబోయే 8వ ప్రణాళికా కాలంలోగా 3400 కోట్లు ఖర్చుపెట్టాలి. కాని ప్రభుత్వం అందుకు సంసిద్ధపడటం లేదు. 2 వేల సం 1లోగా కృష్ణా జలాలను మనం వినియోగించుకోలేకపోతే ఆ తర్వాత అవి నమీక్షకు గురై పునావంపిణీ కాబడితే మన రాష్ట్రానికి చాలా అన్యాయం జరుగుతుంది. నిత్య కరువు ప్రాంతాలు ఈ శతాబ్దం అంతానికి కృష్ణా, గోదావరి నదులపై వున్న ప్రాజెక్టులకు ప్రాధాన్యతనిచ్చి పూర్తిచేయాలి. అలాగే మైనర్ ఇరిగేషన్, భూగర్భ జలాలను కూడా సమర్థవంతంగా వినియోగించుకోడానికి ఒక పథకం తయారుచేయాలి. ఈ అంశాలన్నింటిపై రైతుల్ని సమీకరించి పోరాడేందుకు 1994లో మనమంతా సిద్ధపడాలి.

ఇన్ని సమస్యలతో సతమతమౌతున్న రైతుకి అందులోనూ ముఖ్యంగా పేద, మధ్య తరగతి రైతాంగానికి ఈ నూతన సంవత్సరం విచార వదనంతో స్వాగతం పలుకుతున్నది. కొత్త సంవత్సరం చిగురించాలంటే నడుం బిగించి పండించినట్లే మన హక్కుల కోసం పిడికిలి బిగించి పోరాడాలి. అదే రాబోయే నూతన సంవత్సర నినాదం.

మన రైతువారీ

(మా స ప త్రి క)

1994, జనవరి

సంపుట : 5 సంఘిక : 1

వెల : రు. 4.00 పేజీలు : 44

సంపాదక వర్గం :

బోడేపూడి వెంకటేశ్వరరావు

భీమిరెడ్డి నరసింహారెడ్డి

పి. మధు

వి. శ్రీనివాసరావు

(ఎడిటర్)

2357 09

చిరునామా :

ఎడిటర్, మన రైతువాణి

30ఎ, పాత ఎం.ఎల్.ఎ. క్వార్టర్స్,

హిమాయత్ నగర్, హైదరాబాద్-29.

గమనిక : చెక్కులు, డిడీలు

మన రైతువాణి పేరుతో పంపగలరు.

లో వ లి పే జీ ల్లో....

సంపాదకీయం	1
గిట్టుబాటుధరల నిర్ధారణలో సమస్యలు.....	3
చెరకు పక్వత నిర్ధారించే విధానం	7
మామిడి సస్యరక్షణ	9
ధాన్యం సురక్షిత నిల్వ ఎల్లా	11
ప్రశ్నలు - సమాధానాలు	13
కోళ్ళ పెంపకం.....	16
అడవులంటే కలపకాదు	18
రైతు బాధలకు కారణం ఎవరు?	20
ఖమ్మం జిల్లాలో నీటివనరుల సమస్యలు.....	23
గ్రామీణ సర్వే ఫలితాలు - 2.....	25
పంట డబ్బు - కథ	27
తెలంగాణా ప్రాంతం కౌలుదారీ చట్టాలు	31
నల్గొండ జిల్లాలో నీటివనరులు - పరిశీలన	32
ఉద్యమించిన రైతాంగం.....	37
మనం - మన ఆహారం.....	40

మిశ్రమ వ్యవసాయం - లాభసాటి

కేవలం ఒకే పంటతో వ్యవసాయం చేసేకన్నా మిశ్రమ వ్యవసాయం లాభసాటిని అనుభవం నేర్పుతోంది. అంటే పైర్లు పెంపకంతో పాటు పశుపోషణ, గొర్రెలు, కోళ్ళు, కుందేళ్ళు, పందులు, పట్టు పెంపకం లాంటి ఉపవృత్తులు చేపట్టడం. వీరిని ఎన్నుకొనే సమయంలో అనుభవం పెట్టుబడి సదుపాయం పైర్ల ఉప ఉత్పత్తులు, శేషపదార్థాల వినియోగం లాంటివి గమనంలో ఉంచుకోవాలి. మిశ్రమ వ్యవసాయం వల్ల కుటుంబ సభ్యులకు ఎక్కువ కాలం పని విరామ సమయం సద్వినియోగం మరియు ఆదాయం పెంచుకోవడానికి దోహదం పడుతుంది. ఈ విధానం చిన్న సన్నకారు రైతులకు ఎంతో అనుకూలమైనది.

గిట్టుబాటు ధరల నిర్ధారణలో కొన్ని సమస్యలు

జిల్లాలో వ్యవసాయోత్పత్తుల ధరనిర్ధారణ విషయం అత్యంత సునిశితంగా తయారైంది. ఇందుకు కారణం ఈ ధరలు నిర్ణయించే విధానం విభిన్న వర్గాలపైన ప్రభావాన్ని చూపుతుంది. ఉదాహరణకు రైతాంగం ఉత్పత్తిదారులు, వినియోగదారులు. అందువల్లనే ఈ సమస్యను విభిన్న కోణాల నుండి చూడవచ్చు.

ఈ ధరల మార్పువల్ల ఎక్కువ నష్టపోయే లేదా ఎక్కువ లబ్ధి పొందే రైతు దృక్పథం ముఖ్యం. తమ ఉత్పత్తులలో పెద్ద మొత్తాన్ని అమ్మే ధనిక రైతాంగ దృక్పథం ఒకటిగా మరో దృక్పథం వ్యవసాయోత్పత్తులకు తక్కువ ధర పలికడం వలన లబ్ధి పొందే పారిశ్రామిక వర్గం. మరో ప్రక్క తక్కువ ధరలవల్ల లాభపడే వినియోగదారుల దృక్పథం.

ఈ విషయంపై రాజకీయాభిప్రాయం ఈ అన్ని దృక్పథాలను ప్రతిబింబిస్తుంటుంది. చివరకు విభిన్న వర్గాల అభిప్రాయాల మధ్య అవగాహనతో వ్యవసాయోత్పత్తుల ధరలను నిర్ణయిస్తారు.

ఈ ధరల నిర్ణయంలో నిపుణుల అభిప్రాయాలకు కూడా పెద్ద పాత్రే ఉంది. అయితే నిపుణుల మధ్య వ్యవసాయోత్పత్తుల ధర నిర్ధారణ విషయంలో ఏకాభిప్రాయమేమీ లేదు. అయితే, నిపుణుల అభిప్రాయానికి, పైన పేర్కొన్న విభిన్న వర్గాల దృక్పథానికి మధ్య తేడా మాత్రం ఉంటుంది. ఎందుకంటే, నిపుణుల వ్యవసాయోత్పత్తి, అందుకయిన ఖర్చులు తదితర అంశాలను విశ్లేషించి ఒక శాస్త్రీయ ప్రాతిపదికపై నిర్ణయానికొస్తాడు.

సునిశితమైంది గనుకనే ఈ అంశం ప్రాధాన్యతను సంతరించుకుంది. వ్యవసాయాభివృద్ధి, మొత్తం ఆర్థికాభివృద్ధి, సామాజిక న్యాయం లాంటి వాటిని పరిగణలోకి తీసుకొని ఈ అంశాన్ని చూడడం కష్టసాధ్యమైన విషయమే. సరిగ్గా ఈ కష్టతరమైన పనినే వ్యవసాయోత్పత్తుల ధర నిర్ధారణ సంఘం చేస్తుంది. వివిధ వ్యవసాయోత్పత్తుల ధరలను ప్రభుత్వానికి సూచిస్తుంది ఈ సంఘం.

ఈ విషయంలో ఖచ్చితమైన విధానాన్ని అనుసరించాలంటే వ్యవసాయోత్పత్తుల ధరల ఉద్దేశ్యాలను గుర్తించాలి.

సి. హెచ్. హనుమంత రావు

వనరులను సమర్థవంతంగా కేటాయించడం వ్యవసాయోత్పత్తుల ధరలను నిర్ణయించడంలో ముఖ్య ఉద్దేశ్యం. వ్యవసాయోత్పత్తుల ధరలు ఆయా వస్తువులు ఏ మేరకు అందుబాటులో ఉన్నవో అన్నదానికి ప్రతిబింబంగా ఉండాలి. అయితే, ఈ రకంగా ధరలుండాలంటే వివిధ వస్తువుల అందుబాటుకు వాటికున్న డిమాండ్‌కు మధ్య సమతుల్యత ఉండాలి.

కానీ, వాస్తవంలో వివిధ వస్తువుల అందుబాటుకు, డిమాండ్‌కు మధ్య వ్యత్యాసముంటుంది. అందువలన ధరల విధానం ఎక్కువగా అందుబాటులోలేని వస్తువుల ఉత్పత్తిని ప్రోత్సహించేలా ఉండాలి. ఈ రకంగా ధరలను నిర్ణయించడం వ్యవసాయ రంగంలో అతి ముఖ్యం. కారణం ధరలలో వచ్చే మార్పు వ్యవసాయోత్పత్తిపై ప్రభావాన్ని కలిగి ఉంటుంది. కనుక వస్తువులకు ఎక్కువ ధర పలికితే వాటి ఉత్పత్తి పెరుగుతుంది. ఎందుకంటే వ్యవసాయానికి ఉపయోగపడే భూమి, నీరు, శ్రమ, ఎరువులు, విద్యుచ్ఛక్తి తదితర వనరులను కొంత సమయం తీసుకొని ఒక పంట నుంచి మరో పంటకు మార్పుకోవచ్చు.

గత కొద్ది సంవత్సరాలుగా ధరలు వరి, గోధుమ పంటలకు ఎక్కువగా అనుకూలంగా ఉంది. ఈ పంటల విషయంలో ప్రభుత్వ ధాన్య సేకరణ రైతులకు గిట్టుబాటు ధరలనందించింది. ఫలితంగా ఈ వస్తువుల నిలువలు అవసరమున్న స్థాయికి ఏర్పరచుకోగలిగాం. మరో ప్రక్క, ఆహార ధాన్యాలతో పోల్చితే నూనె గింజలు, పప్పు దినుసుల విషయంలో వెనుక బడ్డాయి. ఈ పరిస్థితికి కారణమైన అంశాలలో ఆహార ధాన్యాల ఉత్పత్తికి అన్నవైన సాంకేతికాభివృద్ధి ముఖ్యం, అయితే, అదే సమయంలో ఆకర్షణీయ ధరలు, సమర్థవంత రీతిలో సేకరణ విధానం కూడా ముఖ్య అంశాలు. ఉదాహరణకు వరి, గోధుమలతో పోల్చినప్పుడు వేరుశనగ విషయంలో వినియోగదారునిపై పడే ధరకు రైతు పొందే ధరకు మధ్య ఎంతగానో తేడా కనబడుతోంది.

వ్యవసాయోత్పత్తుల ధరల విధానం రెండో ఉద్దేశ్యం ఉత్పత్తి రేటును అవసరమున్న స్థాయిలో ఉంచడం, వివిధ

వ్యవసాయోత్పత్తుల మధ్య ధరల సమతూకం, అదేవిధంగా పెట్టిన పెట్టుబడికి తగినంత ధర పలకడమనేది పరస్పర సంబంధంగల అంశాలు.

భారతదేశంలో వ్యవసాయం రోజురోజుకు వాణిజ్యంగా, వ్యాపారంగా మారుతోంది. మొత్తం వ్యవసాయోత్పత్తికయ్యే ఖర్చుతో పంపుసెల్లు, ఎరువులు, పురుగుమందులు లాంటివి కీలక పాత్ర వహిస్తున్నాయి. అందువలన వ్యవసాయానికి వాడే ఇలాంటి వాటి ధరలు, ఉత్పత్తుల ధరలు నిర్ణయించే విధానం పెట్టిన పెట్టుబడికి గిట్టుబాటుండేలా రూపొందించాలి. ఈ విధంగా గిట్టుబాటు ధరలు రానప్పుడు రైతులకు మిగిలేది పరిమితమవుతుంది. ఫలితంగా వారు వ్యవసాయేతర పనులు, ఇళ్ళ నిర్మాణం లాంటి వాటి వైపు తమ దృష్టిని మరల్చవచ్చు.

వ్యవసాయోత్పత్తులను ముడిసరుకుగా ఉపయోగించే పరిశ్రమలకు లాభాలు తగ్గే రీతి వ్యవసాయోత్పత్తుల ధరల నిర్ధారణ జరగరాదు.

అందువలన, మొత్తం ఆర్థికాభివృద్ధి సంతృప్తికర స్థాయిలో ఉండేలా వ్యవసాయోత్పత్తిదారులు, పారిశ్రామిక వేత్తలు శ్రామికుల లాభాల మధ్య సమతూకముండాలి.

సమానత్వం సామాజిక న్యాయం వ్యవసాయోత్పత్తుల ధరల విధానం మూడో లక్ష్యం. కనీస అవసరాలకు నోచుకోని అత్యధిక జనాభా మన దేశంలో ఉంది. ఇలాంటి వారు తమ ఆదాయంలో 80 నుంచి 90 శాతం దాకా ఆహారానికే ఖర్చుపెడ్తారు. వీరి ఆదాయం పెరిగితే కుటుంబ మొత్తం ఖర్చులో ఆహారానికయ్యే శాతం తగ్గుతుంది. అందువలన ఆహారధాన్యాల ధరలు పేదరికంపై ముఖ్యమైన ప్రభావాన్ని చూపుతాయి.

సమానత్వ సాధనలో ఆదాయాల మధ్య వ్యత్యాసమొక అంశం.

మన దేశంలో భూమి కొంతమంది చేతుల్లోనే కేంద్రీకృతమై ఉంది. భూకమతం సైజు పెరిగే కొద్దీ మొత్తం ఉత్పత్తిలో మార్కెట్ కు తరలించే భాగం పెరుగుతుంది. ఫలితంగా, వ్యవసాయోత్పత్తులకు అధిక ధరలు పలకడం వలన ఆదాయాల మధ్య వ్యత్యాసం వివిధ వర్గాల రైతుల మధ్య తేడా పెరుగుతుంది.

ఆహార ధాన్యాలకు ధరలు అత్యధికంగా ఉండడం వలన, సమాజంలో ఆదాయ అసమానతలు పెరుగుతాయి. ఆహార ధాన్యాల పెరుగుదల మూలంగా పేద వర్గాల ప్రజల నిజ ఆదాయం ధనిక వర్గాలతో పోల్చినప్పుడు పెద్ద ఎత్తున పడిపోతాయి. అందువలనే, పేద వర్గాల ప్రజలకు ఆహార ధాన్యాలను అందుబాటులో ఉండే ధరలకు అందించడమవసరం.

రైతులకు ఎక్కువ ధర, వినియోగదారులకు తక్కువ ధరకు ఇవ్వాలని ఒత్తిడి పెరగడం వలన ఆహారధాన్యాలపై ఇచ్చే సబ్సిడీలు గణనీయంగా పెరుగుతూ వచ్చాయి ఈ సబ్సిడీల మొత్తాన్ని పన్ను రూపంలోనో, లోటు బడ్జెట్ రూపంలోనో సమాజం యావత్తు భరించాలి. ఫలితంగా మొత్తం ధరలు పెరుగుతాయి.

విభిన్న దృక్పథాల మధ్య సంయమనం, వివిధ వర్గాల (రైతుల ఉత్పత్తిదారుల, వినియోగదారుల) డిమాండ్ల మధ్య సమతూకాన్ని సాధించడమే వ్యవసాయధరల విధానం చేసేపని.

ఆదాయాల కేటాయింపు, ఉత్పత్తి సాధన, అసమానతల తొలగింపు ఈ ధరల విధాన ముఖ్య లక్ష్యాలు. అయితే ఈ ధరల నిర్ధారణతోనే పై లక్ష్యాలను సాధించలేము. పై లక్ష్యాల సాధనకు నీటి పారుదల, సాంకేతికాభివృద్ధికై ప్రభుత్వ పెట్టుబడి రుణపంపిణీ, భూ సంస్కరణల విషయంలో వ్యవస్థాగత మార్పులు కూడా ముఖ్యం.

నీటి పారుదల, సాంకేతిక పరిజ్ఞానంలో పెరుగుదల లేకుండా, పరిమిత రుణ సౌకర్యంతో అత్యధిక ధరలు పలికినా వ్యవసాయోత్పత్తిని పెంచలేము. కారణం వ్యవసాయానికి కావలసినవి అవసరమున్న స్థాయిలో అందుబాటులో లేకపోవడం. ఇలాంటి పరిస్థితిలో వ్యవసాయోత్పత్తుల ధరలను పెంచడం వలన ధనిక రైతులే ఎక్కువగా ప్రయోజనం పొందుతారు. ఇది వ్యవసాయరంగంలో మొత్తం ఆర్థిక వ్యవస్థలోనే ఆదాయాల మధ్య అసమానతలను పెంచుతుంది.

వ్యవసాయానికవసరమయ్యే బౌతిక, వ్యవస్థాగత వనరులను కల్పించడం వలన, మార్కెట్ లో వస్తువుల ధరలను తగ్గించవచ్చు. ఉత్పత్తి గణనీయంగా పెరగడం వలన ధరలను తగ్గించవచ్చు. ఆహార ధాన్యాల ధరలు తగ్గడం వలన వాస్తవ

అభినందన ఏజన్సీస్

ఫోన్ : 3656 (పిపి)

ఇ.నెం. 1-2-19, వైరా రోడ్, వెంకటేశ్వర హోటల్ ఎదురుగా, ఖమ్మం-507 001.

ఆదాయాల మధ్య వ్యత్యాసం తగ్గుతుంది. ప్రభుత్వం వనరులను కల్పించడం వలన వివిధ వర్గాల రైతులకు ఉత్పత్తిని పెంచడానికి సమాన అవకాశాలు కల్పించవచ్చు. కారణం, వనరులు సమానంగా అందుబాటులో ఉంటాయి గనుక.

వ్యవసాయోత్పత్తుల కొరకు ఉన్న సమయంలోను, అవి పుష్కలంగా లభిస్తున్న కాలంలోను ప్రభుత్వం వాటి ధరలను నిర్దేశిస్తుంది. ఉత్పత్తుల కొరత ఉన్నప్పుడు పేదవర్గాలను రక్షించేందుకు ధరల నియంత్రణ, ఉత్పత్తిదారులపై లేవీ, రేషన్ పద్ధతులు అత్యవసరం. పుష్కలంగా వ్యవసాయోత్పత్తులు లభిస్తున్న సమయంలో ధరల నిర్ధారణ, సేకరణ, రైతుల ప్రయోజనాలు కాపాడేందుకు అత్యవసరం. అత్యవసర వస్తువుల డిమాండ్ లో సాపేక్షంగా పెరుగుదల ఉండదు. గనుక, ఉత్పత్తి గణనీయంగా పెరగడం వలన మార్కెట్ లో వాటి ధరలు అంతకన్నా గణనీయంగా పడిపోతాయి. ఫలితంగా, రైతులు ఉత్పత్తిని పెంచినా, వారి ఆదాయాలు మాత్రం పెరగవు.

గత ముప్పై ఏళ్ళలో కొరతలను చూసాం, అలాగే మంచి దిగుబడులు వచ్చినా కాలాలను చూసాం. ధరల నిర్ధారణ విధానం, సేకరణ పంపిణీ విధానాలు ఈ రెండు రకాల పరిస్థితులను ఎదుర్కోడానికి ఉపకరించాయి.

ఆహార ధాన్యాల కొరత ఉన్న సమయంలో స్వేచ్ఛా మార్కెట్ కన్న తక్కువగా ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన ధరలకు వాటిని సేకరించుకోగలిగాం. అయితే, నిర్ధారించిన ధరలు ఉత్పత్తి కయ్యే ఖర్చులు రావటమేగాక కొంత లాభాన్ని కూడా ఇచ్చాయి. తాము అమ్మడానికి పెట్టిన ఉత్పత్తిలో సహజంగా మిగతా సగభాగాన్ని స్వేచ్ఛా మార్కెట్ లో రైతులు అమ్ముకోవచ్చు. ఆహార ధాన్యాలను ప్రభుత్వం సేకరించడం వలన స్వేచ్ఛా మార్కెట్ కు సరైన ధరలు పెరుగుతాయన్నది ముఖ్యంగా గమనించాలి. రైతుల కొచ్చే లాభాన్ని అంచనావేసేటప్పుడు ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన ధరలను, స్వేచ్ఛా మార్కెట్ లోని ధరలను కూడా పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి.

ఈ ద్వంద్వ ధరల విధానం అనేక రకాల లాభదాయకం.

1. అటు ఉత్పత్తిదారులకు, ఇటు వినియోగదారులకు కూడా న్యాయంచేసే రీతిలో ధరనిచ్చి ప్రభుత్వం ఉత్పత్తులను సేకరించవచ్చు.
2. మార్కెట్ లో లభించే అధిక ధర వలన రైతులు లబ్ధి పొందవచ్చు. ఇది ఉత్పత్తిని పెంచేందుకు వ్యవసాయంలో మరింత పెట్టుబడి పెట్టేందుకు రైతులను ప్రోత్సహిస్తుంది.

3. పేద, బలహీన వర్గాల అవసరాలకు సరిపోయే రీతిలో ప్రభుత్వం ఆహార ధాన్యాలను సేకరించి, ఉన్న వాళ్ళు మార్కెట్ లో అధిక ధరలు పెట్టి కొనుక్కోనే విధంగా ప్రభుత్వం చేయగలుగుతుంది.

ఈ విధంగా చేయడం వలన వినియోగదారులలో ఉన్నవారి నుంచి ఎక్కువ మొత్తాన్ని వసూలు చేసి లేనివారికి లాభపడేలా చేయగలం. అంతేగాక ధనిక రైతుల నుండి తక్కువ ధరకు ఉత్పత్తులను సేకరించి పేద రైతులు మార్కెట్ లో అమ్ముకోనేలా చేయడం వలన వారి ఆదాయాలను పెంచవచ్చు. ఆ విధంగా ధనిక పేద వర్గాల రైతుల మధ్య ఆదాయ పంపిణీని న్యాయ బద్ధంగా చేయవచ్చు.

రైతులకు ప్రోత్సహకాలనిచ్చి వ్యవసాయోత్పత్తిని పెంచేందుకు ఈ ధరల విధానం ఉపకరించింది. మద్దతు ధరలను నిర్ణయించడం వలననే ప్రధానంగా గోధుమ, ఇటీవల కాలంలో వరి ఉత్పత్తులను పెంచుకోగలిగాం. గోధుమ, వరి పంటల ఉత్పత్తిలో పెరుగుదల నూనెగింజలు, పప్పుదినుసుల ఉత్పత్తి పెరుగుదలను కొంత మేరకు దెబ్బతీసింది.

గిట్టుబాటు ధరలకు ప్రభుత్వం ఈ ధాన్యాల సేకరణ చేసి ఉండకపోతే మార్కెట్ లో వాటి ధరలు కొద్ది సంవత్సరాలలో గణనీయంగా పడిపోయేవి. ఫలితంగా వాటి ఉత్పత్తులు తగ్గేవి.

అదేవిధంగా ఈ ధరల విధానం సాంకేతిక పరిజ్ఞాన వాడకం, పెట్టుబడుల పెంపుకు ఎంతగానో దోహదపడింది.

వ్యవసాయేతర రంగంలో గుత్తాధిపత్యాన్ని సర్వసహజంగా చూస్తున్నాం. కానీ, వ్యవసాయరంగంలో ప్రధానంగా పాటీ కనబడుతుంది. ఈ కారణం వలన కూడా ధరల నిర్ధారణ విధానం న్యాయబద్ధమవుతుంది.

గుత్తాధిపత్య ధోరణులవల్ల, వ్యవసాయేతర రంగాలలో ఉత్పత్తులకు అధిక ధరలున్నాయి. వ్యవసాయ రంగంలో ఇదే విధంగా ప్రభుత్వం మద్దతు ధరలను ప్రకటించడాన్ని విడనాడితే వ్యవసాయోత్పత్తుల కొనుగోలు శక్తి పడిపోతుంది. వ్యవసాయ, వ్యవసాయేతర వస్తువుల ధరలను దీర్ఘకాలంలో ఏ విధంగా మారాయో చూడాలి. ఇందుకు కారణం వాతావరణంపై ఆధారపడే వ్యవసాయోత్పత్తి సంవత్సర సంవత్సరానికి మారుతూ ఉంటుంది. ఫలితంగా ధరలలో కూడా ఈ వస్తువుల వాణిజ్యంలోను మార్పులను చూస్తాం.

వ్యవసాయోత్పత్తుల ధరలను రైతులు వ్యవసాయానికి ఇతరత్రా వినియోగించే వస్తువుల ధరలతోనే పోల్చాలి.

ప్రగతి పీఠంలో వ్యవసాయ మార్కెట్ కమిటీ

ఖమ్మం, ఖమ్మంజిల్లా

ఎన్.విజయపాల్ రెడ్డి, ఛైర్మన్

ఖమ్మం క్రమబద్ధమైన వ్యవసాయ మార్కెట్ కమిటీగా ది 17-07-1937న పూర్వపు హైదరాబాద్ రాష్ట్ర మార్కెటింగ్ చట్టం, 1933 ద్వారా స్థాపించబడినది.

మార్కెట్ కమిటీ యార్డునకు 33 ఎకరముల స్థలము కలదు. యార్డు చుట్టూ మార్కెట్ కమిటీ చే (42) గోదాములు వివిధ సైజులలో రైతుల సరుకులు నిల్వచేయుటకు నిర్మించబడి వినియోగములో యున్నవి.

ఖమ్మం మార్కెట్ యార్డు జిల్లా కేంద్ర స్థానములో యుండి సరుకుల క్రయ విక్రయములు ఖమ్మంలో పాటు దాదాపు జిల్లాలోని అన్ని ముఖ్య గ్రామముల నుండియే కాక వరంగల్ మరియు నల్లగొండ జిల్లాల గ్రామాల నుండి కూడా రైతులు తమ సరుకులు తెచ్చుకొని విక్రయించుకొనుచున్నారు. మార్కెట్ యార్డును వినియోగించుకొను రైతుల సేవార్థం మార్కెట్ కమిటీచే నీరు, విద్యుత్, పలహార శాలలు, విశ్రాంతి భవనములు, మూత్రశాలలు, మరియు ఇతర అన్ని సౌకర్యములకు గాను నేటి వరకు మార్కెట్ కమిటీచే (10) పదికోట్ల రూపాయలు వెచ్చించి రైతులకు సకల సౌకర్యములు కల్పించబడినవి.

వ్యవసాయ దినుసులు అమ్మకంపై కొనుగోలుదారు నుండి 1% మార్కెట్ రుసుము వసూలు చేయబడుచున్నది. తద్విధముగా వసూలు చేయబడిన మార్కెట్ ఫీజు 1986-87 సంవత్సరములో రు.42.46 లక్షలు కాగా 1992-93 సంవత్సరములో రు.82.20 లక్షలు వసూలు చేయబడి మార్కెటింగ్ శాఖనుండి ప్రశంసలు అందుకున్నదని సగర్వముగా ప్రకటించుచున్నాము. నేషనల్ ఇన్ ఫర్మేషన్ సెంటర్ ద్వారా ఇతర ముఖ్య మార్కెట్ల దరలను తెప్పించి మైకు ద్వారా రైతులకు తెలియజేయుట జరుగుచున్నది. ప్రతి ఆర్థిక సంవత్సరం రైతులకు తమ సరుకులకు సరియైన గిట్టుబాటు దర రానప్పుడు స్వల్పకాలిక రుణాల క్రింద మార్కెట్ గోదాములో సరుకు నిల్వ యుంచి 6% స్వల్పవడ్డీ పై రు.10,000/-లు మించకుండా రుణములు ఇవ్వటం జరుగుచున్నది. ఇట్టి రుణములను రు.10,000/-ల నుండి రు.50,000/-ల వరకు పెంచుతూ ప్రభుత్వ ఉత్తర్వులు వచ్చినవి. ది.1-1-94 నుండి రు.500/-ల నుండి రు.50,000/-ల వరకు యిచ్చుటకు గాను చర్యలు తీసుకొనబడుతున్నవని సగర్వంగా మనవి చేయుచున్నాము.

ప్రస్తుతం నయా బజార్ లో జరుగుచున్న కూరగాయల వ్యాపారమును ఖరీదే జరిపి క్రమబద్ధీకరణకు చర్యలు తీసుకొనబడుతున్నది. ది.24-11-1993 నుండి ప్రత్తి వ్యాపారము కూడా మార్కెట్ యార్డులో కేంద్రీకరణ చేయబడినది. మార్కెట్ కమిటీ నోటిఫైడ్ ఏరియాలో రోడ్డు లేని గ్రామములకు లింకు రోడ్డు వేయుటకు ఒక బృహత్ పథకం తయారు చేసి ప్రస్తుతం మూడు గ్రామములు అనగా అల్లీపురం నుండి పెదగోపతి వరకు గోపాలపురం నుండి తెట్టెల పాడు వరకు మార్కెట్ కమిటీ నిధుల నుండి రోడ్డు వేయుచున్నారు.

మార్కెట్ ఛార్జీల వివరములు

కమీషన్ రు.100/-లకు	1.50 అన్ని వ్యవసాయ దినుసులకు
దడువై ఛార్జీ బస్తా 1కి	0-25 అన్ని సరుకులకు (మిర్చితప్ప)
"	0-25 మిర్చి 50 కిలోల లోపు
"	0-30 మిర్చి 50 కిలోలపైన
హమాలీ ఛార్జీ బస్తా 1కి	0-75 ధాన్యం, జొన్నలు, మొక్కజొన్నలు, అపరాలు, ఆముదాలు, మరియు నువ్వులు, మరియు వేపకాయ
"	0-60 వేరుశనగకాయ
"	0-60 50కిలోల లోపు మిర్చిబస్తా 1కి
"	0-90 50కిలోల పైన "
స్వీపరు ఛార్జీలు బస్తా 1కి	0-15 అన్ని వ్యవసాయ దినుసులకు
రెల్లుడు ఛార్జీలు బస్తా 1కి	0-20 " "

1993 సంవత్సరపు బడ్జెట్ లో మార్కెట్ ఆదాయం 1.15 కోట్ల రూపాయలుగా నిర్ణయించడమైనది. అభివృద్ధి పనులకు గాను 23 లక్షలు మరియు స్వల్ప కాలిక రుణముల నిమిత్తం 16 లక్షల రూపాయలు కేటాయించడమైనది. ప్రస్తుతం నిల్వ రు.2.38 కోట్లు యున్నవని తెలియపరచుచున్నాము.

శ్రీనాకల విజయపాల్ రెడ్డి గారి అధ్యక్షతన (12) మంది రైతు ప్రతినిధులు, ముగ్గురు ప్రభుత్వ ప్రతినిధులు మరియు ముగ్గురు వర్తక ప్రతినిధులు మొత్తం (18) మంది సభ్యులతో ది.9.6.1993 నుండి మార్కెట్ కమిటీ పాలకవర్గం ప్రభుత్వం వారిచే ఏర్పాటు చేయబడినది.

కావున రైతు సోదరులందరూ తమ వ్యవసాయ ఉత్పత్తులను గ్రామాలలో దళారుల ద్వారా అమ్మి మోసపోకుండా మార్కెట్ యార్డులో బహిరంగవేలంలో తాము కష్టించి పండించిన సరుకును గిట్టుబాటు దరకు అమ్ముకొని లాభం పొందుచూ మార్కెట్ కమిటీచే కలుగజేసిన సౌకర్యములను సద్వినియోగం చేసుకొనవలసినదిగా కోరుతూ మార్కెట్ కమిటీచే రేడియో మరియు వివిధ దినపత్రికలలో ప్రకటించబడుచున్న రేట్లను గమనించి తమ సరుకులను అమ్మకమునకు మార్కెట్ యార్డుకు తేగలరని కోరుతున్నాము.

"బహిరంగ వేలములో అమ్మండి గిట్టుబాటు ధర పొందండి"
"దళారుల ద్వారా అమ్మకములు పలు మోసములకు నిలయాలను"

ఇట్లు

(టి.దామోదరరెడ్డి)

ఎంపికశ్రేణి కార్యదర్శి,
వ్యవసాయ మార్కెట్ కమిటీ,
ఖమ్మం.

(ఎన్.విజయపాల్ రెడ్డి)

చైర్మన్,
వ్యవసాయ మార్కెట్ కమిటీ,
ఖమ్మం.

చెరకు పక్వత-నిర్ధారించే విధానం

సాధారణంగా నాటిన చెరకురకము యొక్క స్వభావాన్ని అనుసరించి తోట వయస్సు, ముదురాకు రంగు చూచి స్థూలంగా చెరకు పక్వమునకు వచ్చినది లేనిది రైతులు గ్రహిస్తారు. కొందరు చెరకుగడలు నమిలి చూచి కూడా తెలుసుకుంటారు. కాని యీ పద్ధతులు చెరకు పక్వ దశలో ఉన్నదీ లేనిదీ తెలుపవు. ఎందుకంటే ఏ రకమైనా చెరకు పక్వానికి వచ్చినదీ లేనిదీ తెలియాలంటే అది పెరిగిన వాతావరణం పైనా, అవలంబించిన సాగు పద్ధతులమీదా ముఖ్యంగా సాగునీటి సరఫరా, ఎరువువేత విధానం మొదలగు వాటి మీద ఆధారపడి పక్వానికి వస్తుంది.

అందువల్ల శాస్త్రీయ పద్ధతుల ద్వారా పక్వతను నిర్ధారించే విధానములను అవలంబిస్తే సరియైన చెరకు దిగుబడులను సాధించడానికి వీలవుతుంది.

శాస్త్రీయ విధానం :

చేతి రిఫ్రాక్ట్మీటరు అనే సాధనంతో చెరకు రసములోని మొత్తం ఘనపదార్థాన్ని తెలుసుకొని, చెరకు పక్వానికి వచ్చిందీ లేనిదీ నిర్ణయించాలి. ఈ సాధనానికి అనుబంధంగా గల సూదితో చెరకుగడ యొక్క మధ్య కణుపులోని రసాన్ని తీసి రిఫ్రాక్ట్మీటరు పట్టకము (ప్రిజం) మీద ఒక బొట్టు రసాన్ని వేసి పట్టకము మూతను వేసి వెలుతురుకు ఎదురుగా ఉంచి చూస్తే, లోనున్న స్కేలుపై కొంత భాగం మబ్బుగాను, మరి కొంత భాగం వెలుతురు గాను కనిపిస్తుంది. ఈ రెండింటి కలయిక వద్ద నున్న స్కేలు మీద సూచికయే రసములోని మొత్తము ఘన పదార్థాన్ని తెలియ జేసే సూచిక. అది 18 డిగ్రీలు గాని అంతకంటే ఎక్కువ గాని వున్నట్లయితే చెరకు పక్వానికి వచ్చిందని తెలుసుకోవచ్చు. ఈ సూచికననుసరించి చెరకు తోట కొడితే సరియైన చెరకు దిగుబడులు లభిస్తాయి. అయితే ఒక చెరకుగడ లోని రసాన్ని ఈ విధంగా పరీక్షించి చూస్తే సరిపోదు. ఎకరం చెరకుతోటలో చేను అన్ని భాగాల నుండి కనీసం 20 చెరకుగడలలోని రసాన్ని రిఫ్రాక్ట్మీటరు సాధనంతో పరీక్షించి సరాసరి సూచిక 18 డిగ్రీలకు తక్కువలేకుండా వుంటేనే తోట పక్వానికి వచ్చిందని నిర్ణయించి, తోటనరకడానికి ఏర్పాట్లు చేసుకోవాలి. చెరకు ఫ్లాక్టరీలు సీజనును

శ్రీ కె. చంద్రశేఖర ఆజాద్

నిజాం మగర్స్ లిమిటెడ్.

ఎప్పుడు చెరకు గానుగాడుబ మొదలుపెట్టాలో ఈ వద్దతి ననుసరించే నిర్ణయిస్తారు. ప్రప్రథమంగా ఫ్లాక్టరీ జోనులో వేల ఎకరాల్లో సాగుచేయు చెరకు తోటలను సాగులో ఉన్న రకాలను, వాటిని నాటిన తేదీలను, తోట స్వభావాన్ని (అంటే మొక్కతోట లేక మోడెము) అనుసరించి మూడు తెగలుగా విభజిస్తారు. తేలిక రకాలు వాటి మోడెము తోటలు మరియు మధ్య కాలిక రకాల యొక్క మోడెముతోటలు ఒక గ్రూపు గాను, మధ్యకాలిక రకాలు మరియు దీర్ఘకాలిక రకాల మోడెముతోటలు రెండవ గ్రూపు గాను, ఆలస్యంగా పక్వానికి వచ్చే రకాలు, ఆలస్యంగా నాటిన స్వల్పకాలిక రకాలు కలిసి మూడవ గ్రూపు గాను విభజిస్తారు. ఫ్లాక్టరీ ప్రారంభించడానికి ఒక నెల రోజులు ముందే మొదటి గ్రూపులోని తోటలను యీ రిఫ్రాక్ట్మీటరుతో రసాన్ని పరీక్షించి సర్వే

చేస్తారు. ఈ సర్వేలో లభించిన ఫలితాలను బట్టి పక్వానికి వచ్చిన తోటలకు మాత్రమే తోట కొట్టుటకు అనుమతి ప్రత్రాలను జారీ చేసి ఫ్లాక్టరీకి ప్రతిరోజూ కావలసినంత చెరకును సరఫరా చేస్తారు.

పక్వదశను నిశితంగా నిర్ణయించాలంటే తోటలోని ముదురు చెరకు గడలతోపాటు దుబ్బులలోవున్న అన్ని చెరకు గడలలోని రసాన్ని సూదితో తీసి పరీక్షించి సగటు "బ్రిక్సు" తీసుకోవాలి. అలా చేయడం వల్ల తోటయొక్క అన్ని భాగాల్లోని చెరకు పక్వదశకు వచ్చిందీ లేనిదీ తెలుస్తుంది.

ఈ సర్వేలో అనుసరించవలసిన మెళకువలు :

1. తోట గట్లవద్ద గల (కనీసం 10 అడుగులు) చెరకుగడల నుండి రసాన్ని సేకరించి "బ్రిక్సు" తీసుకోకూడదు.
2. సర్వేచేసే సమయంలో తోటకు నీరు కట్టకూడదు. కనీసం భూస్వభావాన్ననుసరించి 7-10 రోజులముందే నీరుకట్టడం మానేయాలి.
3. చెరకు గడల మధ్య కణుపు నుండి మాత్రమే రసాన్ని

తీసి పరీక్షించాలి.

4. రసాన్ని తీసిన తరువాత రిఫ్రాక్టోమీటరులో వేసి పరీక్షించడంలో జాప్యం చేయరాదు.

5. రసాన్ని తీయడానికి "పాచ్ పియర్సరు" అను సాధనాన్ని ఉపయోగిస్తే సర్వే చేయడానికి తక్కువ కాలం వ్యయం అవుతుంది. నిర్ణీత సమయంలో ఎక్కువ విస్తీర్ణములోని తోటలను పరీక్షించవచ్చు. అంతేకాక "బ్రిక్సు" సూచిక ఖచ్చితంగా ఉంటుంది.

6. తోట తోటకు ఈ పాచ్ పియర్సరును మార్చాలి. లేకపోతే ఉపయోగించిన పియర్సరును నీటితో కడిగి ఆరనిచ్చి మరలా ఉపయోగించాలి.

ఈ పద్ధతి వ్యయప్రయాసలతో కూడుకున్నట్టిది. ఎందుకంటే, పడిపోయిన తోటలలో నడవటం, పడిపోయిన దుబ్బుల నుంచి రసము సేకరించటం చాల ప్రయాసతో కూడుకున్నట్టిది. ఈ మొత్తం సర్వే కార్యక్రమమును, ఒక్క వారం నుంచి పదిరోజులలోగానే పూర్తి చేయాలి. నిర్ణీత సమయాలలో అన్ని తోటలలోని చెరకు పక్వానికి వచ్చిందీ లేనదీ సరిగా తెలియదు. అందువల్ల తోట కొట్టుపర్మిట్లు జారీ చేయడంలో అవకతవకలు జరగడానికి వీలవుతుంది.

ప్రయోగశాలలో పరీక్ష :

3 శాంపిల్స్ అనగా రాన్డంగా ఎన్నుకొన్న 3 చెరకు దుబ్బులను సేకరించి ఫ్ల్యాక్టరీలోని ప్రయోగశాలకు తెచ్చి గానుగ పట్టి రసం తీయాలి. ప్రయోగశాలలో రసంలోని ఘనపదార్థంతో పాలు, పంచదార శాతం మరియు "శుద్ధత" నిర్ణయిస్తారు. 10 శాతం బ్రిక్సు 16-18 శాతం "పాల్" మరియు 85 శాతం శుద్ధత వుంటే తోట పక్వానికి వచ్చిందని గ్రహించి పర్మిట్లు ఇస్తారు. ఇది వ్యయప్రయాసలతో - కూడినదైనప్పటికీ, అనుసరణనీయమైన వాంఛనీయమైన శాస్త్రీయపద్ధతి. ఈ పద్ధతిని కేవలం కొన్ని ఫ్ల్యాక్టరీలు మాత్రమే అవలంబించుతున్నాయి. నిజాం షుగర్స్ లిమిటెడ్, శక్కర్ నగర్ యూనిట్ ఈ పద్ధతిని గత సంవత్సరం అవలంబించి గణనీయమైన ఫలితాలు సాధించినది.

ఈ పద్ధతిలో సర్వే సమయంలో జరుగుటకు అవకాశము గల మానవ సంబంధ లోపాలను పూర్తిగా అరికట్ట వచ్చు. ఈ పద్ధతిలో ఎక్కువ సంఖ్యలో వాహనములు మరియు ప్రయోగశాలలో పూర్తి సామర్థ్యము గల పనివారు అనవసరం. అప్పుడే ఫ్ల్యాక్టరీలు పూర్తి ఫలితాలను సాధించగలుగుతాయి.

చెరకు నరుకుట-ఫ్ల్యాక్టరీకి రవాణాచేయు పద్ధతులు:

సాధారణంగా మన ప్రాంతంలో ఏ చక్కెర కర్మాగారమయినా అక్టోబరు/నవంబరు మాసములలో చెరకు గాను గాదుట ప్రారంభించి ఏప్రిల్ లేదా మే మాసముల వరకు నడుచుట ఆనవాయితీ. ఈ విధంగా మొదలు అయ్యే కర్మాగారాలలో చక్కెర దిగుబడి శాతము డిసెంబరునెల నుంచి

ఫిబ్రవరి మాసం వరకు అత్యధికంగా ఉంటుంది. అయితే వ్యవసాయ రంగంలో వచ్చిన, వస్తున్న నూతన విజ్ఞాన ప్రక్రియల మూలంగా ఎన్నో నూతన వంగడాలును రైతులకు శాస్త్రజ్ఞులు అందిస్తున్నారు. ఈ నూతన వంగడాలు తక్కువ కాలం (ముందుగా) పక్వతకు రావడమే కాకుండా అధిక చక్కెర దిగుబడులను ఇస్తూ, మంచి ఫలితాలను సాధించడానికి తోడ్పడుతున్నాయి.

ఏ చక్కెర కర్మాగారమయినా గానుగాడే కాలాన్ని హెచ్చు చేసుకొంటూ చెరకు గానుగాడే సీజనులో ఆదినుంచి అంతం వరకు సరాసరిన మంచి చక్కెర శాతాన్ని సాధించడానికి యిటీవలికాలంలో సాగుకు సిఫారసు చేస్తున్న, సాగులో ఉన్న రకాలు ఎంతగానో తోడ్పడతాయి.

ఇందుకోరకే ముఖ్యంగా ఫ్ల్యాక్టరీ చెరకు అభివృద్ధి విభాగం వారు ఫ్ల్యాక్టరీ ఏరియాలో సాగయ్యే విస్తీర్ణంలో 60 శాతం ముందుగా పక్వానికి వచ్చే రకాలు ఉదా: 83 ఎ 30, కో 671, కో 6907 మరియు మధ్య దీర్ఘకాలిక రకాలు 40 శాతం ఉదా: కో 7219, 81 ఎ 99, 85 ఆర్ 186, నిష్పత్తిలో అభివృద్ధి చేయటము జరుగుచున్నది. ఆశించిన లక్ష్యాన్ని సాధించాలంటే వివిధ రకాల సాగు విస్తీర్ణాన్ని నెలసరి నిర్ణీత పరిమాణంలో చేపట్టాలి. ఫ్ల్యాక్టరీ గానుగాడు కాలం 6 నెలలు వుండాలంటే చెరకు నాలుకాలం కూడ కనీసం 4-5 నెలలపై విస్తృతం చేయాలి. నాటే కాలాన్ని ఏ రెండు నెలలకో పరిమితం చేస్తే, ఫలితాలు ఆశించిన విధంగా వుండవు.

శాస్త్రీయ పద్ధతిననుసరించి చెరకు పక్వతను (నిజాం షుగర్స్ లిమిటెడ్) శక్కర్ నగర్ యూనిట్ లో నిర్ణయించి కంప్యూటర్లద్వారా చెరకు నరకడానికి, ఫ్ల్యాక్టరీకి సరఫరాచేయడానికి అనుమతి ప్రత్రాలను ఇవ్వటం జరుగుతున్నది.

చెరకు నరకడంలో, ఫ్ల్యాక్టరీకి సరఫరా చేయడంలో మెళకువలు :

1. చెరకు నరకడానికి వారం - పది రోజుల ముందే తోటకు నీరు కట్టడం ఆపివేయాలి.

2. చెరకు గడలను పదునైన కత్తితో భూమట్టానికి నరకాలి. అలా చేయడం వల్ల పంచదార హెచ్చుశాతం పేరుకొని యుండి, హెచ్చు తూకాన్నిచ్చే చెరకు మొదలు భాగం ఫ్ల్యాక్టరీకి సరఫరా అవుతుంది. అంతేకాక మోడెంట్ తోట హెచ్చు పిరికలు తొడిగి చెరకు దిగుబడులు బాగుంటాయి.

3. కొట్టిన చెరకును ఆకులు, వ్రేళ్లు, మట్టి, దవ్వ, నీటికొయ్యలు లేకుండా శుభ్రంచేసి ఫ్ల్యాక్టరీకి సరఫరా చేయాలి.

4. చెరకు నరికిన తరువాత 18-24 గంటలలోగా ఫ్ల్యాక్టరీలో గానుగ పట్టుటకు వీలుగా రవాణా చేయాలి. లేకపోతే చెరకు గడలు ఆరిపోయి బరువు తగ్గుతాయి. రైతుకు నష్టం, ఫ్ల్యాక్టరీలో పంచదార దిగుబడి తరిగి, చెరకు ధర తగ్గుతుంది.

(ఆకాశవాణి సాజన్యంతో)

మామిడి నవ్యరక్తం

మన రాష్ట్రంలో మొత్తం పండ్ల తోటల విస్తీర్ణంలో 60% పైగా మామిడి తోటల క్రిందని ఉన్నది. సుమారు 1.53 లక్షల హెక్టార్లలో సాగుచేయబడి సంవత్సరానికి 19 లక్షల టన్నుల మామిడి పండ్లు ఉత్పత్తి జరుగుతోంది.

పురుగులు

మామిడికి ఆశించే పురుగులలో తేనె మంచుపురుగు, కాండం తొలిచే పురుగు ముఖ్యమైనవి.

తేనె మంచుపురుగులను అదుపులో వుంచేందుకై 0.05 శాతం ఫాస్ఫామిడాన్ 0.5 మి. లీ. ఒక లీటరు నీరు చొప్పున లేదా 40 శాతం ఇసి మోనోక్రోటోఫాస్ 0.05 శాతం మందును 1.5 మి. లీ. ఒక లీటరు నీరు చొప్పున కలిపి పూతపూచే సమయం మరియు పిందెలు తయారయ్యే సమయంలో, పూత, ఆకులపైనే కాకుండా, మొదళ్ళపైన, కొమ్మలపైన పిచికారీ చేయాలి. ఈ విధంగా పిచికారీ చేసేందుకు చెట్టుకు సుమారు 10 నుండి 20 లీటర్ల మందు నీరు అవసరం.

కాండం తొలుచు పురుగు నివారణకు పురుగు తాకిడికి ఎక్కువగా పాడైన కొమ్మలను తీసేవేయాలి. గట్టి వంకర తీగను రోపలికి చొప్పించి పురుగులను బయటికి లాగి చంపివేసి ఆ రంధ్రాలలో 50 శాతం ఇసి మెటాసిడ్ 0.05 శాతం (1 మి. లీ.

ఒక లీటరు నీటికి) లేదా పెట్రోలు లేదా ఆల్కామినియం ఫాస్ఫేట్ బిళ్ళల వంటివి వేసి బంకమట్టతో పూడ్చాలి.

తెగుళ్ళు

తెగుళ్ళలో బాడిద రోగము, మచ్చరోగము ప్రధానమైనవి.

బాడిద తెగులు నివారణకు 0.2 శాతం నీటిలో కరిగే గంధకం (4 గ్రాములు ఒక లీటరు నీటికి) లేదా క్యారథేన్ 0.05 శాతం (1 మి.లీ. ఒక లీటరు నీటికి) మందులను, తేనెమంచు పురుగులపై రెండవసారి పిచికారీ చేసే మందులతో కలిపి పిచికారీ చేయాలి. ఒకవేళ ఇది పిచికారీ చేసిన తర్వాత కూడా బాడిద రోగం అదుపులోకి రాకుంటే గంధకం లేదా క్యారథేన్ మాత్రమే మూడు వారాల తర్వాత మరొకసారి పిచికారీ చేయాలి.

ఉమా పెస్టిసైడ్స్ అండ్ ఫర్మిలెజర్స్

కారేపల్లి, సింగరేణి మండలం, ఖమ్మం జిల్లా.

నాణ్యమైన పురుగుమందులకు మా ప్రత్యేకత

ఫోన్ : షాప్ : 8348, ఇల్లు : 8314. • ఎస్.టి.డి. : 087452

ప్రావైలర్స్ : నూతలపాటి వెంకటేశ్వర్లు, మండేపూడి వెంకటేశ్వర్లు.

సాయిరాం ఇంజనీరింగు కంపెనీ

హన్మాన్ బిల్డింగ్ (కాంప్లెక్స్) **KIRLOSKAR**
పాట్టి శ్రీరాములు రోడ్డు, ఖమ్మం. **DIESEL ENGINE**

డీలర్స్:

కిర్లోస్కార్ ఆయిల్ ఇంజన్లు,
కిర్లోస్కార్ ఎలక్ట్రికల్ మోటార్లు,
మోనోబ్లాకు, అపోలో పి.వి.సి. పైపులు,
పవర్ స్ప్రేయర్లు.

పాలేరు వ్యవసాయ సహకార పరపతి సంఘం

పాలేరు, ఖమ్మం జిల్లా.

చైర్మన్: లోడిగ లింగయ్య

వైస్ చైర్మన్: సోలిపురం వెంకటరెడ్డి

సభ్యులు :

బజ్జారి పుల్లారెడ్డి
బజ్జారి కోటరెడ్డి,
కొలిశెట్టి వెంకటేశ్వర్లు,
గడ్డం రాధాకృష్ణ
కందాల సురేందర్ రెడ్డి,
కందాల భవాని,
కందాల ఇందిర,
యర్రబోలు ప్రతాపరెడ్డి,
బానోతు మంగ్య,
సబ్బు బుచ్చయ్య,
మిడతనపల్లి గురవయ్య.

చైర్మన్: లోడిగ లింగయ్య

ధాన్యం సురక్షితంగా నిల్వ చేయగలిగితే ధాన్యం పండించినట్లే!!

మన రైతులు పండించే ఆహార ధాన్యాలలో చాల వరకు సక్రమ పద్ధతిలో నిల్వ చేయకపోవడం వల్ల వివరీతంగా నష్టపోతున్నారన్న విషయం సువిధితమే. రైతు పండించే ప్రతి క్వంటాల్ కు 10-20 కిలోల ధాన్యం నిల్వచేయడంలో లోపం వల్ల నష్టం అవుతుంది.

ధాన్యానికి నష్టం కల్గించేవి

పక్షులు, ఎలుకలు, తేమ, ఉష్ణాగ్రత, క్రిమికీటకాలు, బూజుతెగుళ్ళు మొదలగు వాటివల్ల ధాన్యం నష్టపోవడమే గాకుండా, నిల్వ వుంచిన ధాన్యం, పప్పుదినుసుల్లో పోషక విలువలు కూడా తక్కువ అవుతాయి.

నష్టాన్ని అరికట్టే మార్గాలు

ఆహార ధాన్యాలను సరియైన పద్ధతుల్లో నిల్వ చేసి ఈ నష్టాన్ని అరికట్టవచ్చు.

నిల్వచేసే ముందు

- ధాన్యం నిల్వ చేయడానికి సరియైన నిర్మాణాలను ఎంపిక చేసుకోవాలి. తేమ, ఎలుకలు, పక్షులు ఈ నిర్మాణాల్లోకి ప్రవేశించకూడదు.
- ధాన్యాలు నింపేందుకు నిర్మాణాలను, గోనె సంచలను బాగా శుభ్రం చేసుకోవాలి.
- నిర్మాణాల పగుళ్ళు, కంఠలను మట్టితో పూడ్చాలి. - ధాన్యపు కొట్టుకు సున్నం వేయించాలి.
- గోడలకు, పైకప్పుకు, బస్తాలను వుంచిన ఎత్తులకు మందు చల్లాలి. 100 చ.మీ.కు 3 లీటర్ల వంతున 50 శాతం ఇసే మలాథియాన్ 1 : 100 నిష్పత్తి నీటిలో కలిపి ఆ మిశ్రమాన్ని పైన తెల్పిన వాటికి చల్లాలి.

- ఎలుకల కన్నాలను గాజు ముక్కలు, రాళ్ళు, మట్టితో పూడ్చి సీమెంట్ తో దట్టించాలి.
- పక్షులు దూరకుండా తలుపులకు, కిటికీలకు వెంటిలేటర్లకు ఇనుప జాలీలను గట్టిగా బిగించాలి.
- బస్తాలలో నిల్వ చేయాలంటే వీలైనంతవరకు కొత్త బస్తాలు వాడాలి. అది వీలుకాకపోతే, పాత బస్తాలను బాగా ఎండబెట్టి, మందుచల్లి, ధాన్యం నిల్వ చేయాలి.
- చెత్త చెదారం లేకుండా ధాన్యాన్ని శుభ్రం చేయాలి.
- తేమ లేకుండా బాగా ఎండబెట్టాలి. నిల్వ చేసే ముందు ధాన్యం వేడెక్కి పుక్కిపోకుండా బాగా కలియబెట్టాలి.
- పప్పుగింజలలోని పాట్లు తీసి నిల్వ చేస్తే మంచిది.

నిల్వ చేసేటప్పుడు

- నిల్వల పరిసరాలు శుభ్రంగా వుంచాలి.
- నిర్మాణాలు, బస్తాలు నేలకు, గోడలకు తగలకుండా ఎత్తైన స్థలంలో వుంచాలి. ఎత్తులు వుంచడానికి వీలు కానప్పుడు కనీసం బస్తాల క్రింద పాలిథిన్ షీటుగాని, వెదురు చాపగాని పరచాలి.
- బస్తాలకు, బస్తాలకు మధ్య స్థలానికి, గోడలకు పురుగు పట్టకుండా 3 నుంచి 4 వారాలకోకసారి మలాథియాన్ చల్లాలి.
- ఎక్కువ రోజులు నిల్వ చేయాలనుకున్నప్పుడు, అప్పుడప్పుడు ధాన్యాన్ని ఎండబెట్టాలి.
- క్రిమికీటకాలు, వాటి గ్రుడ్లు పాలం నుండి గింజల దాకా నిర్మాణాలలోనికి ప్రవేశించకుండా తగు జాగ్రత్త తీసుకోవాలి.
- నిల్వ చేసిన ధాన్యానికి క్రిమి కీటకాలున్నప్పుడు వాటిని నిర్మూలించేందుకు రసాయన పాగ మందులు వాడాలి. గాజు

యాంప్యూల్స్ లో లభ్యమయ్యే ఇ.డి.బి.వి (క్యంటాలుకు 3 మి. లీ. వంతున) పువయోగించవచ్చు.

- “టై) కాల్షియం ఫాస్ఫేట్” - ఈ రసాయనాన్ని 1-2 శాతం దాక పప్పులతో కలిపి నిల్వ చేయవచ్చు. ధాన్యాలను ఆరు నెలలదాకా సురక్షితంగా నిల్వ చేయవచ్చు. ఈ రసాయనం హానిలేనిది.
- ముడి పప్పుగింజలకు నూనె రాసి నిల్వ చేయవచ్చు. కిలో ముడిగింజలకు ఒక టీ స్పూన్ నూనె కలిపితే సరిపోతుంది. వాడకంలో పున్న నూనె ఏదైనా వాడవచ్చు.
- వేపాకు, వేపగింజలపాడి, నూరిన వెల్లుల్లి, వస పాడి, సీతాఫలం గింజల పాడి వంటి వృక్షసంబంధమైన పదార్థాలు 1-2 శాతం మోతాదులో ధాన్యంతో కలిపి నిల్వ చేయవచ్చు.
- జడపదార్థాలను కలిపి నిల్వ చేయడం అనాదిగా వస్తున్న అలవాటు. సన్నని ఇసుక, బంకమట్టి, బూడిద వంటి జడపదార్థాలు 1-2 శాతం మోతాదులో ధాన్యంతో కలిపి నిలువ చేస్తే కొంతకాలం పురుగు పట్టకుండా నిల్వ వుంటుంది.

- నిల్వ చేసిన ధాన్యానికి ఎలుకలు చాలా నష్టాన్ని కలిగిస్తాయి. నిల్వ చేసిన ధాన్యానికి ఎలుకల బెడద ఎక్కువ. యాంటి కోయాగ్యులెంట్ 0.025 శాతం లేదా 2 శాతం జింక్ ఫాస్ఫైడ్ ను నూకలు, పిండితో కలిపి ఎలుకలను చంపడానికి ప్రయత్నించాలి. ఎలుకల బోనులు కూడా వాడవచ్చు.

హెచ్చరిక

ఆహార పదార్థాలకు పురుగులు పట్టకుండా పుంచడానికి ఆరోగ్యానికి హానికరమైన కొన్ని మందులను ధాన్యంతో కలపడం జరుగుతోంది. ప్రధానంగా బిహెచ్ పి, డిడిటి, మొదలగునవి. వీటి ప్రభావం వెంటనే కనబడకపోయినప్పటికీ ధాన్యం వాడుతున్నప్పుడు మనిషి ప్రాణానికే హాని చేయవచ్చు. అందువలన మందులను వాడేటప్పుడు సరైన మందులను సక్రమ పద్ధతులలో వాడటం చాలా అవసరం.

గుర్తుంచుకోండి ! ధాన్యం సురక్షితంగా నిల్వ చేయగలిగితే ధాన్యం పండించినట్లే !!
డాక్టర్ వి. విమల

శ్రీ విజయలక్ష్మి ఆగ్రో కెమికల్స్

ఉస్త్రిబ్యూలర్లు : గోద్రెజ్ ఆగ్రోవెల్ లిమిటెడ్, వంటెక్ పెస్టిసైడ్స్, నేషనల్ ఫామ్ కెమికల్స్.

డీలర్లు : ర్యాబీస్ ఇండియా లిమిటెడ్, ఆర్.పి.లిమిటెడ్ మరియు శాండ్వీచ్ ఇండియా లిమిటెడ్.

ఇం.నెం.2-2-293, పి.యస్.ఆర్.రోడ్, ఖమ్మం - 507 159. ఫోన్ : 4699

డి. నెం. ఐ. 2502 దొడ్లెరు ప్రాథమిక వ్యవసాయ సహకార సంఘం లిమిటెడ్, దొడ్లెరు (గుంటూరు జిల్లా). అభివృద్ధి పథంలో దొడ్లెరు సొసైటీ

శ్రీ యక్కంటి విష్ణుమూర్తి (అధ్యక్షులు)
పి.వి.సి.ఎస్. (దొడ్లెరు) (1987 నుండి)

సభ్యులు మొత్తం	: 6,485
షేర్ కాపిటల్	: 3,30,693 రూ.
ఇప్పటివరకు ఇచ్చిన రుణాలు :	
స్వల్పకాలిక రుణాలు	: 35,60,200 రూ.
దీర్ఘకాలిక రుణాలు	: 6,06,920 రూ.

శ్రీ మర్రి మల్లారెడ్డి (డైరెక్టరు)
పి.వి.సి.ఎస్. (దొడ్లెరు)

డైరెక్టర్లు : శ్రీ పాత్తూరి రామయ్య, కొలుకులపల్లి రాములు, దగ్గు నటరాజు, షేక్ పెద హుస్సేన్, పారా వెంకయ్య, అల్లరి వెంకయ్య, పల్లా ధర్మయ్య, మేడా భాస్కరరావు, శ్రీమతి షేక్ అబుమాన్, శ్రీమతి పానెం వరలక్ష్మమ్మ.

సెక్రటరీ : శ్రీ ఎదురూరి అనంతరామిరెడ్డి సీబ్బంది : శ్రీ షేక్ మాలాలి, పడాల వెంకటకృష్ణారావు, శ్రీ ముక్కు జోబప్ప.

సందేహాలు - సమాధానాలు

డా! అరిబండి ప్రసాదరావు

జె. చక్రవర్తి, కనిగిరి, ప్రకాశం జిల్లా.

ప్ర : పచ్చిమిర్చి, ఎండు మిర్చికి అనుకూలమైన రకాలు తెలుపండి? ఖరీఫ్ లో? మిర్చిని ఏ నేలలో వేయాలి?

జ : పచ్చిమిర్చికి అనుకూలమైన రకాలు : భాగ్యలక్ష్మి (జి-4), సింధూర్ (సిపి 960), జ్వాల, యస్పి 46 ఏ.

ఎండుమిర్చికి అనుకూలమైన రకాలు : జి3, బాస్కర్ (ఎక్స్ 235), ప్రకాష్ (ఎల్ సిపి 206), యల్ సిపి 305, అపర్ణ (సిపి 1068) చౌడు, వర్షాభావ పరిస్థితులను తట్టుకోగలదు.

ప్ర : పెరటిలో రెండు బొప్పాయి చెట్లు కలవు. పిందెలు రాలిపోతున్నాయి నివారణ చర్యలు తెలుపండి?

జ : బొప్పాయిలో ఆడ, మగ చెట్లు వేరువేరుగా ఉంటాయి. రెండు ఆడ చెట్లే అయితే, సంపర్కం లేక పిందెలు రాలిపోతాయి. రెంటిలో ఒకటి మగ చెట్టయినా పిందె రాలితే, నీరు ఎక్కువైనా పిందెరాలవచ్చు. ఇతర కారణాల వల్ల కూడా రాలవచ్చు. కారణం నిర్ధారించడానికి, సమీప వ్యవసాయశాఖ అధికారికి చూపించి సలహా తీసుకోండి.

ప్ర : బల్లాయి చెట్లలో గజ్జి నివారణ ఎలా?

జ : బాగా తెగులు సోకిన కొమ్మ రెమ్మలను నరికి వేయాలి. ఒక గ్రాము అగ్రోమైసిన్ లేదా ఫ్లంబా మైసిన్ మరియు 20 గ్రాముల బైలాక్స్ లేదా 25 గ్రాముల డైథేన్ యం-45 లను 10 లీటర్ల నీటిలో కలిపి వర్షాకాలంలో 20 రోజుల కొకసారి నాల్గుసార్లు పిచికారీచేయాలి.

ప్ర : కాయలలో పురుగులు పున్నవి. దాని నివారణ చర్యలు తెలుపగలరు?

జ : అది ఏ రకం పురుగు చూడకుండా, నివారణ చెప్పడం కష్టం. సమీప వ్యవసాయ అధికారికి చూపించండి లేదా గుంటూరులో లాం పరిశోధన సంస్థ శాస్త్రజ్ఞుల సహాయం తీసుకోండి.

జె. శ్రీధర్, కనిగిరి, ప్రకాశం జిల్లా.

ప్ర : ఎపియన్ హెచ్-11 ప్రాద్దు తిరుగుడు వేసినాము. పూవు పెద్దగా వచ్చింది. కాని గింజలు బరువు లేవు. పూవు మధ్యలో గింజలు ఏర్పడలేదు. ఎందువలన? ఖరీఫ్ సీజనులో అనువైన రకాలు తెలుపండి?

జ : పాలాష్ పోషక పదార్థం మొక్కకు సరిగా అందకపోతే, గింజ బరువురాదు. ఎకరానికి ఆఖరు దుక్కిలో 25 కిలోల మ్యూరేట్ ఆఫ్ పాలాష్ వేయండి. పూవు మధ్యలో గింజలు ఏర్పడక పోవడానికి ప్రధాన కారణం సంపర్కం సరిగా జరక్కపోవటం. మొక్కకు పోషక పదార్థాలు అందక పోయినా, పూవు మధ్యలో గింజ సరిగా ఏర్పడదు. సంపర్కం సరిగా జరగనందు వలన, పూవు మధ్య గింజలు ఏర్పడకపోతే, పంట పూత దశయందు ప్రతి ఉదయం 8 నుండి 10 గంటల మధ్య పూవుమీద చేతితోకాని లేదా మెత్తటి గుడ్డతోగాని, సున్నితంగా రుద్దవలెను. ఈ విధంగా చేయడం వల్ల, పరాగ సంపర్కం బాగుండి గింజ బాగా కట్టి దిగుబడి పెరుగుతుంది.

ప్రాద్దు తిరుగుడు పువ్వు సరిగా పెరిగి కాయడానికి, నీటిపారుదల క్రింద ఎకరానికి 30 కిలోల నత్రజని (రెండు దఫాలలో ఆఖరు దుక్కిలో సగం, 30-35 రోజుల తరువాత మిగతా సగం), 20 కిలోల భాస్వరం, 15 కిలోల పాలాష్ (సుమారు 25 కిలోల మ్యూరేట్ ఆఫ్ పాలాష్) లను ఆఖరు దుక్కిలో వేయండి. వర్షాధారం

భాగ్యలక్ష్మి ఫర్టిలైజర్స్ అండ్ జనరల్ మర్చంట్స్

మునుగోడు, జిల్లా నల్గొండ-508 244.

ఆంధ్రా బ్యాంక్ కర్తక సేవా సహకార సంఘం లిమిటెడ్

టేకులపల్లి, రి. నెం. 776 పి. ఇ. కార్యాలయము, ఖమ్మం.

1) సంఘ వ్యాపార పరిధి	:	19 గ్రామములు
2) సంఘ సభ్యుల సంఖ్య	:	4866
3) వాలా ధనము	:	21.77 లక్షలు

ప్రస్తుత వ్యాపార ప్రగతి

1) స్వల్ప కాలిక ఋణములు	:	80.12 లక్షలు
2) మధ్యకాలిక ఋణములు	:	66.72 లక్షలు
3) ఎరువుల వ్యాపారము	:	37.87 లక్షలు
4) ఇతర వ్యాపారములు	:	8.70 లక్షలు

పర్యవేక్షక అధ్యక్షుడు

సంఘ సేవలు

సంఘ సభ్యులకు ఎరువులు, పురుగు మందులు, విత్తనములు మరియు ఇతరసాధన సరఫరా వారి ముంగిట సరఫరా చేయుటకు నాలుగు గోదాములు కల్గియున్నాము. అవి : 1) ఖమ్మం, 2) గోకినపల్లి, 3) ఆరెంపుల. పై నాలుగు గోదాములలో ఖమ్మంలో రెండు గోదాములు కలవు.

రిటేల్ కౌంటర్

ఖమ్మం గాంధీచౌక్ లోని పాట్టి శ్రీరాములు రోడ్ నందు ఒక రిటేల్ కౌంటర్ ను 1993 జూన్ 12వ తేదీన ప్రారంభించుట జరిగినది. రిటేల్ కౌంటర్ నందు అన్ని రకముల ఎరువులు, వివిధ కంపెనీల పురుగు మందులు వివిధ రకములైన పరి, మొక్కజొన్న, ప్రొద్దు తిరుగుడు మరియు కూరగాయల విత్తనములు లభించును.

అధ్యక్షులు
పర్యవేక్షక అధ్యక్షుడు

ఉపాధ్యక్షులు
సీనియర్ కో-ఆర్డినేటర్

బి. రామారావు, ఎం.ఎస్.సి.(అగ్రి)
మేనేజింగ్ డైరెక్టర్

క్రింద నత్రజని, భాస్వరం మోతాదులను ఎకరానికి 25, 15 కీలోల వరకు (సుమారు 25 కీలోలు మ్యూరేట్ ఆఫ్ పోటాష్) పైన సూచించిన విధంగా వేయాలి.

ప్రస్తుతం లభ్యమయ్యే అన్ని రకాలు ఖరీఫ్ సీజనుకు అనుకూలం. ప్రత్యేకంగా ఖరీఫ్ రకాలంటూ లేవు. కాని పైరు వేసేటప్పుడు, పూత వర్షాల సమయంలో రాకుండా చూసుకోవాలి. మోర్డన్ (85-90 రోజులు) రకం విత్తనాలను ప్రతి పైరుకు మార్చ వలసిన అవసరం లేదు. స్వంత విత్తనాలు వాడుకోవచ్చు, హైబ్రిడ్ రకాలయితే ప్రతిసారి కొత్త విత్తనం వాడాలి.

జువ్వా వెంకటేశ్వర్లు, పున్యాపురం, వైరా, ఖమ్మం.

ప్ర : మామిడి వేసిన నాలుగు నెలల్లో చిగురు వచ్చి మాడి పోతుంది కారణం చెప్పండి?

జ : పురుగులు ఏమైనా కొడుతున్నవా అని చూడండి. కారణం, నివారణ చర్యలు తోటచూడకుండా చెప్పలేం. స్థానిక వ్యవసాయ అధికారి సహాయం తీసుకోండి లేదా మీ సమీప అశ్వారావు పేట వ్యవసాయ కళాశాలలో శాస్త్రజ్ఞుల సహాయం తీసుకోండి.

గాది వెంకయ్య, అత్తిలి, భీమవరం.

ప్ర : వరిచేలో మువ్వ తెగులు నివారణ పద్ధతి ?

జ : నారుమడిలో కార్చిపూరాన్ గుళికలు వేయాలి. నాటి 25 రోజులకు 5 శాతం చచ్చిన మొక్కలుంటే, ఎకరానికి 10 కీలోలు కార్చిపూరాన్ గుళికలు వేయాలి. చిరు పొట్టదళలో చదరపు మీటరుకు ఒక తల్లి పురుగుంటే, 1 లీటరు నీటిలో 2 మిల్లి లీటర్లు మొనోక్రోటోఫాస్ లేక క్లోరిఫైరిఫాస్ను లేదా పాస్పామిడాన్ లేదా 1 మిల్లి లీటరు క్వినాల్ ఫాస్లను స్ప్రే చేసి నియంత్రణ చేయవచ్చు. పంట కోసిన తరువాత, అదును పదును చూసి మెట్ట దుక్కిచేసి, దుబ్బలను నిర్మూలించాలి.

ప్ర : వరిచేలో ఎలకల నివారణ ?

జ : వరిచేలో ఎలకల నివారణకు సామూహిక చర్య కావాలి. అన్ని సమగ్ర నివారణ పద్ధతులను ఆచరించాలి. మొదటగా వరిచేల గట్ల సంఖ్యను, పరిమాణాన్ని తగ్గించి, కలుపు మొక్కలు లేకుండా శుభ్రంగా ఉంచితే ఎలకల బెడద చాలా వరకు తగ్గుతుంది. జింకు ఫాస్ఫేడ్ లేదా బ్రోమోడయోలిన్ విష పదార్థాలను ఎరగా ఉపయోగించి, ఎలక కన్నాలలో ఊదరవేసి (అల్కామినియం మరియు ఫాస్ఫేడ్ బిళ్ళలతో లేదా మామూలు పొగతోను) మరియు

పొలంలో ప్రత్యేకమైన బుట్టలు (ట్రాప్) పెట్టి ఎలకలను సమర్థవంతంగా నివారించవచ్చు. కేవలం బిళ్ళల మీద ఆధారపడటం మంచిది కాదు.

మీ మిగతా సమస్యలపై స్థానిక రైతు సంఘ కార్యకర్తల సహాయం తీసుకోండి.

కర్నాట కృష్ణారెడ్డి, ఇనిగాలి, ఎర్రుపాలెం, ఖమ్మం జిల్లా.

ప్ర : వరిలో ఇటీవల వచ్చిన రకాలను తెలుపండి? విత్తనాలు ఎక్కడ దొరుకుతాయి?

జ : ఎర్రమల్లెలు - ఉల్లికోడుకు పూర్తిగా తట్టుకొంటుంది. నీటి ఎద్దడిని కొద్దిగా తట్టుకోగలదు. కావ్య : ఉల్లికోడు తీవ్రంగా ఉన్న ప్రాంతాలకు అనుకూలం. దివ్య : ఉల్లికోడును తట్టుకోగలదు. ఈ అన్ని రకాలు వరంగల్లులోని ఆంధ్రప్రదేశ్ వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయ పరిశోధనా కేంద్రాలలో దొరకుతాయి. మీ సమీప వ్యవసాయ అధికారిని సంప్రదించండి. సాగర సామ్రాట్, రాజవడ్లు అనేక రకాలు ఇటీవల విడుదల చేయబడ్డాయి. ఈ రకాల గింజలు రాజేంద్రనగర్ పరిశోధన సంస్థలో దొరకుతాయి. మీ ప్రాంతంలో అత్యంత అనుకూల రకాల గురించి తెలుసుకోవడానికి స్థానిక వ్యవసాయ అధికారిని సంప్రదించండి.

యస్. మారయ్య, మల్లెమడుగు, ఖమ్మం జిల్లా.

ప్ర : వరినాటే యంత్రం పూర్తి వివరాలు తెలుపండి?

జ : ఈ యంత్రాన్ని పనిచేయించేటప్పుడు మీకు స్వయంగా చూస్తే, మీకు ఈ యంత్రాన్ని గురించి పూర్తిగా అవగాహన వస్తుంది. అందువల్ల రాజేంద్రనగర్ లోని వ్యవసాయ పరిశోధన సంస్థలో వ్యవసాయ ఇంజనీరు గారికి తెలుసు వ్రాసి, వారు సూచించిన సమయంలో స్వయంగా నాలును చూడండి. వారి నాలుయంత్రంతో నాలువేసినప్పుడు, సాళ్యమధ్య దూరాన్ని, అవసరాన్ని బట్టి మార్చుకోవచ్చు. ఈనాలు యంత్రాన్ని వాడటానికి మామూలు పద్ధతిలో పెరిగిన నారు పనికిరాదు. ప్రత్యేకంగా పెంచాలి. నారు తీయడానికి యంత్రాన్ని నడిపించడానికి, వేసిన సాళ్యలో మొక్కలను సవరించడానికి రిగురు అవసరం. ఈ యంత్రాన్ని లాగడానికి ఎద్దులు అవసరం లేదు. చేతితో గుంజవచ్చు. ఈ యంత్రాన్ని నడపడానికి, క్వాలిఫికేషన్ కన్నా, అనుభవం ముఖ్యం, అందువల్ల, ఈ యంత్రం పనిచేయడాన్ని ఒకసారి స్వయంగా చూడండి. అప్పుడే మీ సందేహాలు పూర్తిగా పోతాయి.

కోళ్ళ పెంపకంలో మెలకువలు

[గత సంచిక తరువాయి...]

కోళ్ళలోని ముఖ్యమైన వ్యాధులు - వాటి నివారణ :

కోళ్ళ పెంపకములో లోపాలున్నట్లయితే, అంటు వ్యాధులు ప్రబలి, ఒక్కోసారి తీవ్రనష్టాన్ని కలుగ చేస్తాయి. కాబట్టి షేడ్ లో శుభ్రత, ఆరోగ్య సూత్రాలు పాటించవలెను. కోళ్ళకు సామాన్యంగా అంటువ్యాధులు సూక్ష్మక్రిముల వలన వస్తాయి.

వెరస్ జీవుల వలన కలుగు వ్యాధులు

కొక్కెర తెగులు :

ఈ వ్యాధి అన్నింటిలోకీ భయంకరమైనది. ఈ వ్యాధి వల్ల వందల సంఖ్యలో కోళ్ళు చనిపోతాయి. ఈ వ్యాధి ఏ వయసు కోళ్ళకయినా రావచ్చును. ఈ రోగానికి గురియైన కోళ్ళు ముడుచుకొని ఉండి రెక్కలు వ్రేలాడ దీస్తాయి. పక్షవాతపు లక్షణాలు కనిపిస్తాయి. మెడ వెనక్కి వాలుతుంది. విరేచనము తెలుపు, ఆకుపచ్చ రంగులో ఉంటుంది. శ్వాసలో కూడా ఇబ్బంది కలుగుతుంది.

రోగ నిర్ధారణ :

సన్నని రక్తపు గడ్డల చుక్కలు 'గిజ్జర్లు' మరియు 'పెరికార్డియం'లో కనబడతాయి. "ప్రావెంటిక్యులన్" పై సన్నని రక్తపు చుక్కలుండును. ప్రేగులో పొరలు ఎఱ్ఱబారుట, "సికా" జంక్షన్ లో రక్తపు చుక్కలుండుట కూడా యీ రోగములో చూస్తాము.

నివారణ :

మొదటి వారములోను, ఆ తరువాత 6-8 వారముల మధ్య మరొకసారి టీకాలు వేయుటవలన చాలా వరకు కోళ్ళను ఈ రోగమునుండి రక్షించుకొన వచ్చును.

కోళ్ళ మనుచి :

కోళ్ళ అంటు వ్యాధులలో ఇదొకటి. ఈ వ్యాధివలన కోళ్ళు చనిపోవుట కాని గ్రుడ్ల ఉత్పత్తి తగ్గిపోవుట కాని జరుగుతుంది. మనుచి సోకిన కోళ్ళకు జబ్బుమీద, తమ్మెలకు, కనురెప్పల చుట్టు పొక్కులు ఏర్పడతాయి. అప్పుడ పుడు కండ్లలో కూడా యీ పొక్కులు వచ్చి కళ్ళు కనబడవు.

నివారణ :

టీకాలు వేయించడం ఒక్కటే మార్గం. ఇవి ఒకవారం వయసులోనూ

మరల 8-9 వారముల మధ్య వేయవలెను.

మారెక్స్ వ్యాధి :

ఈ వ్యాధి అన్ని వయస్సు కోళ్ళకు వస్తుంది. వ్యాధిసోకిన కోళ్ళు 5 నుండి 60 శాతం మరణిస్తాయి. రెక్కలు వాలిపోవుట, సరిగా నిలబడ లేకపోవుట, పక్షవాతము వచ్చి కదలేకపోవడం, గ్రుడ్లు ఉత్పత్తి తగ్గిపోవడం మొదలగు లక్షణాలు కనిపిస్తాయి.

రోగ నిర్ధారణ :

రెక్కల క్రిందనున్న "బ్రేకియల్" నరంపైన మరియు తొడకండరాల క్రింద నున్న "స్క్వియాటిక్" నరంపైన పెద్ద కంటులు ఏర్పడతాయి. అండాశయంపై కూడా కంటులు ఏర్పడతాయి.

నివారణ :

పుట్టిన రోజునే పిల్లలకు టీకాలు వేయించాలి. కోళ్ళలో జబ్బు కనబడిన తర్వాత, మిగతా కోళ్ళకు టీకాలు వేయ కూడదు.

ఇవి కాక ఇన్ ఫెక్టియస్ బ్రాంకైటిస్ ఇన్ ఫెక్టియస్ బర్సల్ డిసీజ్, క్రానిక్ రెస్పిరేటరీ డిసీజ్ మొదలగునవి కూడా తీవ్రమైనవి కనిపించును.

సంక్రాంతి శుభాకాంక్షలతో....

మారుతీ మెడికల్స్ - ఖమ్మం.
మారుతి మ్యాంగో గార్డెన్ - ముత్తారం.

సూక్ష్మ జీవుల వలన కలుగు రోగాలు

పుల్గోరం :

చిన్న కోడిపిల్లలు ఎక్కువగా గురి కావుతాయి. ఈ వ్యాధి తల్లి నుండి పిల్లలకు గ్రుడ్ల ద్వారా కూడా సంక్రమిస్తుంది. రోగము సోకిన పిల్లలు గుంపులుగా గుమి కూడడం. భారముగా శ్వాసతీయడం, రెక్కలు వాల్చటం గమనించవచ్చు. తెల్లనిరెట్ట పిల్లల మలద్వారం వద్ద అంటుకొని ఉంటుంది.

నిర్ధారణ :

గుండె, గిజర్డ్, కాలేయంపై మరియు ప్రేగులపై తెల్లని మచ్చలు కనిపిస్తాయి.

నివారణ :

ప్యూరసాల్ 1 గ్రా. రెండు లీటర్ల నీళ్ళలోను, మూడు రోజుల తరువాత 1 గ్రా. 4 లీటర్లలోను వాడవలెను. వ్యూరజోలిడ్, హెస్టాస్టెక్స్ వంటి మందులు కూడా వాడవచ్చు.

ఇవికాక కోళ్ళ కలరా, ఇన్ ఫెక్షియస్ కోరెజా అనురోగములు కూడా కలుగు

తాయి.

కాక్సిడియోసిస్ (రక్తపాడుడు రోగము)

ఇది చిన్న పిల్లలో ఎక్కువ కనబడుతుంది. కోళ్ళలో దారుధ్యత, వ్యాధి నిరోధక శక్తి తగ్గుతుంది. రోగం సోకిన పిల్లలు, గుమికూడి, రక్త విరేచనములతో బాధపడతాయి.

నిర్ధారణ :

"సీకా" అనే నమూలు ఉబ్బి ఉంటాయి.

నివారణ :

లిట్టరు పాడిగా ఉండాలి. దాణాలో కాక్సిడియోస్టాట్స్ సక్రమంగా కలుపుతుండాలి.

అంతర్గత పరాన్న జీవులు :

ఏలిక పాములు, బద్దె పురుగులు, తరచు కోళ్ళను బాధించును. వీటి నివారణకు వెర్మెక్స్, హెల్మిసిడ్, మెరెక్స్, డైసెల్ బాల్ మొదలైన మందులతో అపుడపుడూ డివార్మింగ్ చేయడం వలన నివారించవచ్చును.

బాహ్య పరాన్న జీవులు :

కోళ్ళకు పేలు, పిడుదులు,

గోమారి, నల్లల వంటి కీటకములు తీవ్ర ఆసాకర్యం కలిస్తాయి. వీటి బెడద శీతాకాలంలో ఎక్కువగా ఉంటుంది. నిర్లక్ష్యంగా కోళ్ళను పెంచుట దీనికి కారణము.

కోళ్ళ మీదగాని, షెడ్ లోగాని ఈ కీటకములు కనపడగానే కీటక సంహారక మందును వాడి నివారించవచ్చును. సెపిన్ (0.5 శాతం), మెలాథిన్ (5 శాతం), సెయిథియాన్ ను కాని కోడిపై పిచికారి చేసి, ఈ వ్యాధులను నివారించవచ్చును.

రోగ నిర్ధారణ :

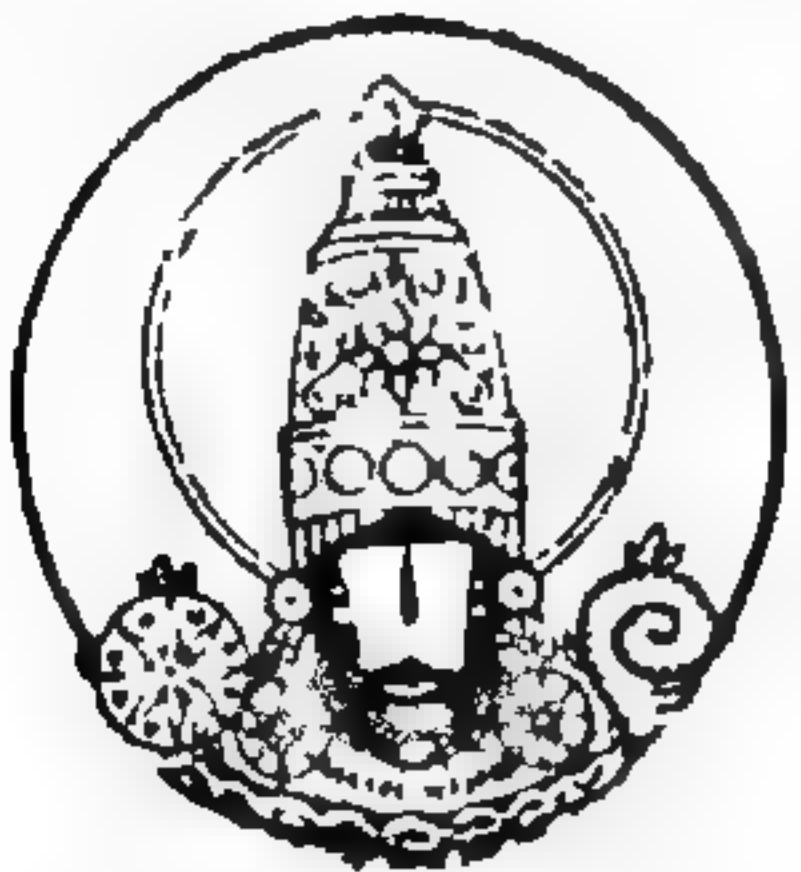
1. టీకా మందులు ఎప్పుడూ షెడ్ లో లేక ఫ్రీజ్ లో ఉంచవలెను.
2. ఇతర రోగాలున్నప్పుడు టీకాలు వేయకూడదు.
3. కోళ్ళకు స్ట్రెస్ కలుగకుండా విటమిన్లు మరియు యాంటిబయోటిక్స్ మందులు ఇవ్వాలి.
4. టీకాలు రాత్రి వేళల్లో వేయడం మంచిది.
5. టీకా మందు తయారు చేసిన తరువాత 2 గంటలలో పనిని ముందు వాడవలెను. [నశేషం...]

పైరు కోయగానే దుక్కి దున్నాలి

పైరు కోయగానే నేలలోని తేమను బట్టి వెంటనే నాగలితో దుక్కి దున్నితే ఎన్నో లాభాలు ఉన్నాయి. పైరు శేష పదార్థాలు దున్నిన ప్రక్రియలో నేలలో బాగా కలిసిపోయి, మురిగి ఎరువుగా వినియోగపడతాయి. నేల భౌతిక ధర్మాలు అభివృద్ధి చెంది తదుపరి పంట అధికోత్పత్తికి దోహదపడతాయి. దున్నే

ప్రక్రియలో నేల అడుగుమట్టి పైకి వచ్చి సూర్య రశ్మి తాకిడివల్ల మొక్కలకు నేలద్వారా పైరుకు వచ్చే ఎన్నో తెగుల్లు కలిగించే కీటకాలు, శిలీంధ్రాలు చనిపోతాయి. వర్షపు నీటిని సమర్థవంతంగా నేలలో యింకలానికి దుక్కి ఉపయోగ పడుతుంది.

ఫోన్ : 8621

శ్రీ వెంకటేశ్వర ఫర్టిలైజర్స్ & జనరల్ మర్చంట్స్
మునుగోడు, జిల్లా నల్లగొండ.

అడవులంటే కలప మాత్రమే కాదు

క్ష సంపద ప్రాముఖ్యత గురించి రైతులకు చెప్పడం అంటే తాళకు దగ్గులు నేర్పడమే అవుతుంది. ఎందుకంటే తరతరాలుగా వృక్ష సంపదను పరిరక్షించి, పెంపొందించి, వినియోగిస్తుంది కృషివలులే. అయితే ఆధునిక యుగంలో వృక్ష సంపదను అతిగా వినియోగించడం, వాటి పరిరక్షణ పట్ల బాధ్యతా రాహిత్యంగా వ్యవహరించడం, సామాజిక దృష్టితో కాకుండా వ్యాపార దృష్టితో అడవులను కొల్లగొట్టడం అనేక అనర్థాలకు దారి తీస్తుంది.

పెరుగుతున్న జనాభాకు కావలసిన తిండి గింజలు ఉత్పత్తి చేయడం కోసం వ్యవసాయాన్ని విస్తరించాలి. ఉత్పత్తిని అధికం చేయాలి. అయితే అదే సమయంలో సహజ వృక్ష సంపదను కూడా మనం రక్షించుకోవాలి. లేకపోతే మొత్తం పర్యావరణమే దెబ్బతిని మానవుడి మనుగడకు ముప్పువస్తుంది.

సహజ వాతావరణంలో అనేక రకాలైన మొక్కలు (వృక్షాలు) కలసి, ఒకదానిపై మరొకటి ఆధారపడి పెరుగుతాయి. ఆయా శీతోష్ణ స్థితులలో భూమి యొక్క స్వభావం కూడా వృక్ష సంపదను నిర్దేశిస్తుంది. ఈ విధంగా పెరిగే వృక్ష సముదాయాన్ని అడవులు అంటున్నాం. ఉష్ణమండల అడవులు, సమశీతోష్ణ మండల అడవులు, శీతల ప్రాంతంలో పెరిగే అడవులలో పెరిగి వృక్ష సముదాయాల మధ్య చాలా తేడాలు ఉంటాయి. అడవులు అనగానే మనలో చాలా మందికి కలప గుర్తుస్తుంది. కాని అడవులంటే కలప మాత్రమే కాదు.

అడవిని మనం జాగ్రత్తగా పరిశీలిస్తే మహా వృక్షాలు, ఆ వృక్షాలను అల్లుకొని పెరిగే తీగలు, పెద్ద వృక్షాలు, దిగువ చిన్నచెట్లు, వాటి క్రింద మరల పాదలు, చిన్న మొక్కలు, ఇంకా దిగువన నేల మీద గడ్డివగైరా కనిపిస్తాయి. అంటే ఉన్న

ఎస్. వెంకటరావు

ప్రాంతాన్ని గరిష్టంగా వినియోగించుకొని దట్టంగా వృక్షాలు పెరుగుతున్నాయన్నమాట. ఈ వృక్షాలలో ఒక జాతికి మరో జాతికి అంతస్సంబంధం ఉంటుంది. వీటిలో ఏ ఒక్క జాతి నశించినా ఇతర జాతుల మీద మొక్కలపై ఆధారపడే జంతుజాలం మీద దానిప్రభావం వుంటుంది. మొత్తంగా పర్యావరణ సమతుల్యత దెబ్బ తింటుంది.

ఈ విధంగా దట్టంగా పెరిగే అరణ్యాలు వర్షాలకూ, వరదలకూ, పెనుగాలులకూ, నేల కోసుకు పోకుండా కాపాడతాయి. (1) వర్షపు చినుకులు క్రిందపడేటప్పుడు పైనగల వృక్షాచ్ఛాదన నుండి క్రింద వరచుకొని వుండే గడ్డి పరకల వరకు అడ్డుగా వుండి నేల కోసుకు పోకుండా కాపాడుతాయి, (2) అరణ్య ప్రాంతంలో నేలమీద పడిన ఆకులు, అలములు కుళ్ళి "హ్యూమస్" అనే పొరను ఏర్పరుస్తాయి. ఇది మొత్తంగా ఉండి నీటిని పట్టి ఉంచే గుణం కలిగి ఉంటుంది. అందువల్ల పడిన వర్షం పడినట్లు వరదగా మారకుండా కొంతకాలం నేలలో నిల్వ ఉంటుంది. (3) వరద నీటిలో మట్టి కోసుకు పోకుండా మొక్కల వ్రేళ్ళు, గడ్డి కాపాడతాయి. గడ్డి నేల మీద, మామూలు నేల మీద నీరుపోసి చూస్తే ఈ తేడా మనకే తెలుస్తుంది.

అరణ్యాలు నేల కోతను నివారిస్తాయని చెప్పుకున్నాం. అయితే నేల కోసుకుపోతే నష్ట మేమిటనే ప్రశ్న సహజంగా వస్తుంది (1) నేలకోత వల్ల భూమిపై సారవంతమైన పొర కొట్టుకు పోతుంది. అటువంటి భూమిలో పంటలు పండవు. ఎడారులుగా మారుతాయి. (2) కోసుకుపోయిన మట్టి వాగులు, వంకలు,

శ్రీ లక్ష్మీ స్టోర్స్ - కిరాణా అండ్ జనరల్

నేలకొండపల్లి, ఖమ్మం జిల్లా.

నదుల్లో మేట వేస్తుంది. దానివల్ల ఏటేటా వరదలు పెరుగుతాయి. ఫలితంగా పంట నష్టం, జన నష్టం అధికమవుతుంది.

అడవుల వల్ల మానవునికి ఇంకా అనేక ప్రత్యక్ష పరోక్ష ప్రయోజనాలున్నాయి. అయితే మనం ఇప్పుడు అడవులు ఎక్కడ చూస్తున్నాం. ఒకప్పుడు అడవిగా ఉన్న అనేక ప్రాంతాలు ఇప్పుడు వ్యవసాయ భూములైనాయి. దట్టమయిన అడవులను సరికి యూకలిప్టస్ సర్వే, సుబాబుల్ వంటి ఏక జాతి వనాలు పెంచడం జరుగుతోంది. వాణిజ్య పరమైన ప్రయోజనాల కోసం ఉన్న అడవులు సరికి ఏకజాతి వనాల పెంపకం ఈ మధ్య అధికమయింది. ఏక జాతి వనాలు, సహజ వనాల మాదిరిగా వాతావరణాన్ని కాపాడనూ లేవు. నేల కోతను అరికట్టనూలేవు. అయితే అసలు వృక్షాలే లేకుండా ఉండే కంటే ఏకజాతి వనాలు కొంతలో కొంత నయం.

అడవుల విషయంలోనే కాదు వ్యవసాయ, విషయంలో కూడా సహజ పర్యావరణాన్ని దెబ్బతీసి కృత్రిమ పద్ధతులు ప్రవేశపెట్టడం వల్ల అనేక అనర్థాలు పెరగడం, మురుగు నీటి పారుదల సరిగ్గా లేకపోవడం వల్ల నేలకోత సంభవిస్తున్నాయి. రసాయనిక ఎరువులు మితిమీరి పోవడం వల్ల నేలసారం తగ్గిపోతోంది. కలుపు నివారణ మందుల వల్ల నేలలో అనేక

ఇతర జాతుల మొక్కలు నాశనమవుతున్నాయి. పురుగు నివారణ మందులు ప్రకృతి సమతుల్యతను దెబ్బ తీయడమే కాక మన ఆహారాన్ని విషతుల్యం చేస్తున్నాయి. అయితే ఈ సస్థాలున్నాయి కాబట్టి ఆధునిక వ్యవసాయ పద్ధతులను వ్యతిరేకిస్తామా? అలా అయితే పెరిగే జనాభాకు సరిపడే ఆహారోత్పత్తెలా అనే సమస్య వస్తుంది. అందువల్ల ఆహారోత్పత్తి స్థాయి తగ్గకుండా ప్రస్తుత వ్యవసాయ పద్ధతుల వల్ల వచ్చే రుగ్మతలను నివారించే ప్రత్యామ్నాయాలను వెదకాల్సి వుంటుంది.

ముఖ్యంగా పురుగు మందులు, కలుపు నివారణమందులు దుష్ప్రభావాన్ని ఈ మధ్య ఎక్కువగా గుర్తించడం జరుగుతోంది. అందుకే అనేక దశలలో శాస్త్రవేత్తలు కలుపు నివారణకు, పురుగుల నివారణకు సహజ ప్రత్యామ్నాయ పద్ధతులను అన్వేషిస్తున్నారు. ఉదా : పంట మొక్కలను ఆశించే పురుగులకు ప్రత్యామ్నాయ ఆహారంగా కలుపుమొక్కలు పెంచడం ఒక పద్ధతి. పంట మొక్కలకు పట్టే కీటకాలను తినే ఇతర కీటకాలను పెంచడం మరో పద్ధతి. ఇటువంటి సహజ పద్ధతులు ఇప్పుడిప్పుడే ఆచరణలో పెట్టడం జరుగుతోంది. అనేక చోట్ల వీటివల్ల మంచి ఫలితాలు కూడా లభిస్తున్నాయి.

[ఎన్.డి.సి.యల్. గారి ఎలిమినేటింగ్ పావర్టీ పుస్తకం ఆధారంగా]

విశ్వనాథపల్లి గ్రామ పంచాయితీ

కారెపల్లి మండలం, ఖమ్మం జిల్లా.

సి.పి.యం. పాలనలో 10 నెలల నుండి గ్రామ పంచాయితీ సాధించిన అభివృద్ధి : రోడ్లు; గ్రామపంచాయితీ పరిధిలోని నాలుగు గ్రామాలలో 2 లక్షల 15 వేల రూపాయలతో రోడ్ల నిర్మాణము మరియు మరమ్మత్తు.

విద్యుద్దీకరణ : గ్రామపంచాయితీ పరిధిలోని నాలుగు గ్రామాలలో మొత్తం 21 ట్యూబ్‌వెల్లు, 51 బల్బులు క్రొత్తగా వేయటం జరిగింది. వ్యవసాయ బావులకు 52 విద్యుత్ కనెక్షన్లు, 25 మోటార్లు ఇప్పించటం జరిగింది.

నీటి సరఫరా : 20 బోర్లు వేయించటం జరిగింది. అలాగే 38 వేల రూపాయలతో చెరువుల మరమ్మత్తు, 11 జీవనాధార బావులు, త్రవ్వించటం జరిగింది. ఇన్‌లెవెల్ బోర్లు 25, 2 లక్షల రూపాయలతో మేట్రా తండాలో మినీ వాటర్ ప్లాంట్.

రోజ్‌గార్ అభివృద్ధి పనులు : 12,03,326 రూపాయలతో రోడ్ల నిర్మాణం, 1,30,000లతో షాపింగ్ కాంప్లెక్స్‌ను, 3,000 రూపాయల ఖర్చుతో సామాజిక అడవుల పెంపకం, 14 మోరీలు, గ్రామపంచాయితీ బిల్డింగ్, 3,75,000లతో 6 స్కూల్ బిల్డింగ్, 30,000లతో విశ్వనాథపల్లి స్కూల్ రిపేరు అలాగే 75,000లతో ప్రహరీ గోడను నిర్మించటం జరిగింది.

డి.ఆర్.డి.వి. : డి.ఆర్.డి.వి.లో 132 లబ్ధిదారులకు 7 లక్షల రూపాయల ఋణాలు ఇప్పించటం, 8 వేల రూపాయల చొప్పున 20 హరిజనులకు 20 ఇండ్లు నిర్మించటం జరిగింది.

మీ క్షేమమే మా క్షేమముగా, గ్రామాభివృద్ధి మా అభివృద్ధిగా పనిచేస్తామని మనవి చేస్తున్నాం

సర్పంచ్ : అడ్డమీర మంజూ

ఉప సర్పంచ్ : వడ్డే అజయ్‌బాబు

రైతు బాధలకు కారణమెవరు?

-తమ్మినేని వీరభద్రం, అధ్యక్షులు, ఖమ్మంలో వ్యవసాయ కార్మిక సంఘం

కూలీలవల్లే మా వ్యవసాయం దివాలా తీస్తోంది. అన్నాడొక రైతు. మీరు కూలీలను మా పైకి రెచ్చగొడుతున్నారు అని ఆగ్రహించాడు మరో రైతు. వ్యవసాయ కూలీలు తమ రేట్లు పెరగాలని పోరాటాలు చేస్తున్న సందర్భంలో అక్కడక్కడ కొందరు రైతులు యిలాంటి అభిప్రాయాలు వ్యక్తం చేశారు. ఈ అభిప్రాయాల్లో నిజముందా?

రైతులు బాధల్లో, యిబ్బందుల్లో ఉన్నారనేది వాస్తవం. మరీ ముఖ్యంగా చిన్న రైతులు యీ వ్యవసాయ విధానంలో నలిగిపోతున్నారు. పెట్టుబడులు దొరకకపోవటం, ఎరువులు, క్రిమి సంహారక మందుల రేట్లు విపరీతంగా పెరగటం, విత్తనాల కత్తి, మార్కెటులో దళారుల దోపిడీ, నీటిపారుదల సౌకర్యాలు లేకపోవటం, ఉత్పత్తులకు ధరలు నిర్ణయించటం, అమలులో లోపభూయిష్టంగా ఉండటం లాంటి సమస్యలతో రైతు సతమత మవుతున్నాడు. నీటిలో ఏ ఒక్క అంశానికి వ్యవసాయ కూలీలు బాధ్యులు కారు.

గ్రామ సాసైటీల నిధులన్నీ కొద్దిమంది పెద్ద రైతులకే సరిపోతున్నాయి. మిగతావాళ్ల మాటేమిటి? వారు ప్రైవేటు వడ్డీ వ్యాపారులపై ఆధారపడాలి. 100 కి నెలకు 3 నుండి 4 రూలి నుండి 10 - 12 రూపాయల వరకు వడ్డీ చెల్లించేవారున్నారు. వెంకటాపురం గ్రామంలో ఒక రైతు యకరం మిర్చి తోటకు ఖాతా కొట్టులో పురుగు మందులు వాడాడు. ఆ తోటలో పండిన మిరపకాయ మార్కెటులో అమ్మితే వచ్చిన డబ్బు 13 వేలు. పురుగు మందుల కొట్లో బాకీ తేలింది 16 వేలు. ఆ రైతు

దివాలా తీశాడు. దానికి వ్యవసాయ కార్మికుడు ఎలా కారణం? పాలేరులో ఒక రైతు 28-28-0 ఎరువు బస్తా అప్పు కావాలని అడిగాడు. అప్పచ్చి, 350 రూ. రేటువేసి, 25 రూలి కుండ (15 కీలోల) ధాన్యం చొప్పున 14 కుండల ధాన్యం ఖాతాలో వ్రాశాడు షాపుకారు అంటే ఆ ఎరువు బస్తా రేటు 700 రూలి అయింది - లేక మరోవిధంగా చెప్పాలంటే 350 రూపాయలకు 3 నెలలకు వడ్డీ మరో 350 రూలి అయింది. ఈ వడ్డీకి కూలీ ఎలా కారణమవుతాడు. మార్కెట్లో 100 రూపాయలకు 1-50 కమిషన్ బదులు 6 రూపాయలదాకా దళారులు వసూలు చేస్తున్నారు. అంటే 10 యకరాల్లో పండిన ధాన్యాన్ని మార్కెట్లో అమ్మితే వచ్చే సుమారు 1 లక్ష రూపాయలలో 1500 రూలి కు బదులు 6000/- రూలి వసూలు చేస్తున్నారు. 4500 రూలి దోపిడీ. అదే పది యకరాలలో కోత కోసినందుకు కూలీలు యకరానికి మరో 50 రూలి రేటు పెంచమంటే అదనంగా అయ్యేది 500 రూలి మాత్రమే.

ఇలా చరిస్తూపోతే సాదారణ రైతులు పడే బాధలన్నింటికీ గ్రామాల్లోని భూస్వాములు, వడ్డీ వ్యాపారులు, దళారీ వ్యాపారులు, అంతిమంగా ప్రభుత్వ విధానాలూ కారణాలని తేలుతుంది.

ఈ మాటే అంటే నాతో ఒక రైతన్నాడూ..... "ఇవన్నీ నిజమే. వాళ్లు దోపిడీ చేస్తున్నారు. అయితే వాళ్లనేమీ చేయలేము గదా. ఆ సస్టైలకు తోడు కూలీ రేట్లు కూడా పెంచాలంటే ఎలా?" అని. అదీసంగతి. దీని అర్థమేమిటి? పెద్ద చేప, చిన్న చేపను మింగినట్లు ప్రభుత్వం కంపెనీల మీద పడితే, కంపెనీలు దళారుల పైన బడితే, దళారులు రైతుల మీద పడితే, రైతులు

ఫోన్ : 8663

శ్రీ మల్లిఖార్జున ఫర్మిలెజర్స్ అండ్ జనరల్ మర్చంట్స్

మెయిన్ రోడ్, మునుగోడు - 508 244, నల్లగొండ జిల్లా (ఆం.ప్ర.)

కూలీల మీద పడాలిగదా! అని. పెట్టుబడిదారీ విధానంలో జరిగేదే యిది. ఏ స్థాయిలో ఎక్కడ ఎవరిపైన భారం పడినట్లు పైకి కనిపించినా అది చిట్టచివరికి అందరికంటే అడుగున ఉన్న 'శ్రమ' చేసేవాడిపైనే పడుతుంది.

ఇక్కడ 2 అంశాలు పరిశీలించాలి. ఒకటి, ఈ భారాలను ఎంతకాలం, ఎలా భరించగలము? ఈ రోజున వ్యవసాయ కూలీలు రేట్లు పెరగాలని పోరాడుతున్నారంటే అంతకంటే మరో మార్గం లేకనే గదా! ధరలు విపరీతంగా పెరుగుతున్నాయి. మన్మోహన్ సింగ్ గారి దయవల్ల అవి ఇంకా పెరుగుతున్నాయి. బియ్యం కిలో 7, 8 రూపాయలకు తక్కువ దొరకడంలేదు. సంవత్సరానికి 3 - 4 నెలలకు మంచి పని దొరకని పరిస్థితుల్లో రోజూ కూలీ 10-12 రూపాయలుంటే ఎలా బ్రతకాలి. 1991 లో ప్రభుత్వం వ్యవసాయ కార్మికులకు కనీస వేతనాలు ప్రకటించింది. రెండేళ్లు గడిచినా వాటిని పెంచలేదు. ఆనాడు ప్రకటించిన ప్రకారమే కలుపుకూలీ రోజుకు కనీసం రూ. 16-80 పైసలు యివ్వాలి. కాని అత్యధిక గ్రామాల్లో 10/-లు ఇస్తున్నారు. 12, 13 రూపాయలుగా సాధించుకోవడానికి కొన్ని గ్రామాల్లో భీకరమైన పోరాటాలు చేయాల్సి వచ్చింది. ఇంకా కొన్ని గ్రామాల్లో 15 రూపాయలు సాధించు కున్నారు. అయితే ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన రూ.16-80 పైసలు మాత్రం ఎక్కడా అమలు జరగటంలేదు. ఈ కనీసమైన, న్యాయమైన కూలీల కోర్కెలను కూడా సహించలేకపోవటం, రైతుల బాధలను ఈ ఉద్యమానికి అడ్డంగా ఏకరువు పెట్టటం సమంజసం కాదు. కొందరి దృష్టి ఎలా ఉందంటే ప్రాజెక్టులు లేకపోవటం, గిట్టుబాటు ధర లేకపోవటం వంటి రైతు బాధలు తప్ప అన్నం లేకపోవటం లాంటి కూలీల బాధలు వారికి బాధలుగా కనపడటం లేదు. కారణమేమంటే అన్నం లేకపోవటం, యిల్లు లేకపోవటం, బట్టలు లేకుండా బతకడం వ్యవసాయ కూలీల జీవితంలో సహజమైన

విషయాలని వారి అభిప్రాయం. అలాంటి లక్షణాలుంటేనే గదా వారిని వ్యవసాయ కూలీలనేది. ఈ దృక్పథం మారాలి.

రెండో విషయం. తమపై జరిగే దోపిడీలను ఎదిరించలేము అనే పరికితనం, నిరుత్సాహం నుండి రైతాంగం బైటపడాలి వద్దీ దోపిడీల నుండి, పురుగుమందులు ఎరువుల కత్తి, దోపిడీల నుండి మార్కెటు దోపిడీల నుండి, అంతిమంగా యీ ప్రభుత్వ విధానాల నుండి తప్పకుండా విముక్తి కాగలం. అయితే రైతులు ఒంటరిగా పోరాడితే మాత్రం కాదు. ఈ దోపిడీల నుండి రైతాంగాన్ని విముక్తి చేయగల శక్తి, సామర్థ్యాలు గ్రామీణ ప్రాంతాలలో వ్యవసాయ కార్మిక వర్గానికి ఉన్నాయి. సంఘీభాత్యా అత్యధికులైన కూలీలతో చేయి కలపకుంటే రైతులు సాధించేదేమీలేదు. తమకంటే కూలీలు తక్కువ వారని, నాగరికత లేని వారని, మురికి వారని అనుకోవటం పొరపాటు. అలా బానించటమంటే రైతాంగం తమకు తాము నష్టం చేసుకోవటం తప్ప మరొకటి కాదు. వ్యవసాయ కూలీల పట్ల రైతాంగం యొక్క కూలీ వ్యతిరేక భావాలను రైతాంగానికి నాయకత్వం వహిస్తున్న భూస్వాములు, ధనిక రైతులు నిర్ణయిస్తున్నారు. వ్యవసాయ కూలీలకు వ్యతిరేకంగా రైతులందరినీ సమీకరిస్తున్నారు. గ్రామాల్లో ఆర్థికపట్టు కలిగి ఉండటం, సహజంగానే తెలివిగల వారుగా, మాటకారులుగా వీరే ఉండటం వల్ల పేద, మధ్యతరగతి రైతులు వీరి ప్రభావంలో పడి వ్యవసాయ కార్మికులకు దూరమై తున్నారు. ఈ విషయాలిని వదిలించుకొని గ్రామ సీమల్లో పేద రైతులు వ్యవసాయ కార్మికులతో ఐక్యం కావటం అవసరం.

వ్యవసాయ కార్మికుల పని పట్ల అవగాహన లోపాలు, కుల, మత భావాలు, సాంప్రదాయంగా వస్తున్న ఆచార వ్యవహారాలు కూడా యీ ఐక్యతా క్రమానికి అటంకాలుగా ఉన్నాయి. ఆ విషయాలు మరోసారి చర్చిద్దాము.

విజ్ఞప్తి

వ్యవసాయ కార్మిక నాయకులు వ్రాసిన ఈ వ్యాసాన్ని రైతులంతా చదివి చర్చించాలనీ, ఆలోచించాలనీ, తమ అభిప్రాయాలను నిర్మోహమాటంగా తెలియజేయాలని కోరుకుంటున్నాము.

- ఎడిటర్

ఉత్తమ గ్రామ పంచాయతీగా ఎన్నికై కలర్ టీ.వీ.వి ప్రభుత్వం నుండి పొందిన గ్రామ పంచాయతీ - పాలేరు.

మండలం : కూసుమంచి, జిల్లా : ఖమ్మం.

బడ్డ మంగిరెడ్డి, ప్రెసిడెంట్

1988 సం॥లో గ్రామ పంచాయతీ ఎన్నికల్లో సర్పంచ్ గా ఎన్నికై నా శాయశక్తులా ప్రజాసేవకై మేము ముందు నిలిచి గత 20 సం॥లుగా పాలేరు గ్రామాన్ని పట్టి పీడిస్తున్న మంచినీటి సమస్యను నా ధ్యేయంగా పెట్టుకొని, శ్రమదానంతో బావి త్రవ్వించి జడ్.పి.సి. నుండి నిధులు మంజూరు చేయించి, మిగిలిన పనులను పూర్తిగావించి, ఈనాటికి మంచినీటి సమస్యను పూర్తిగా నిర్మూలించడం జరిగింది. జవహర్ రోడ్ గార్ నిధులతో నైడు కాలువలు, రోడ్లు, పశువుల ఆసుపత్రి, స్కూల్ కాంపౌండ్, పశువుల సంత అభివృద్ధి, గ్రామపంచాయతీ పనులు మంచినీటి సరఫరా మెయింటెనెన్స్, వీధిదీపాలు మొ॥ అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు చేయడమైనది.

మొట్టమొదటిసారిగా సర్పంచ్ గా ఎన్నికైన బజ్జారి పుల్లారెడ్డి గారి సహాయ సహకారాలు పొంది, గ్రామ పంచాయతీ కార్యాలయం పిబ్బందితో వైఆధికారుల మన్ననలు పొంది, వారి సహాయంతో పనులు అద్వాన్సుగా పూర్తి చేసినాము మేము చేసిన పనికి మా గ్రామ ప్రజలు మా పంచాయతీ కమిటీ సభ్యులపై ఉంచిన పూర్తి విశ్వాసాన్ని వమ్ముచేయమని తెలుపుతూ కృతజ్ఞతలతో...

- పాలేరు గ్రామ ప్రజలకు మా శుభాకాంక్షలు. (1) బడ్డ మంగిరెడ్డి : ప్రెసిడెంట్; (2) గోపి వెంకన్న : వైస్ ప్రెసిడెంట్; (3) రావు రంగారెడ్డి : సభ్యులు; (4) నిమ్మల దర్గయ్య : సభ్యులు; (5) దారోజు అనసూర్యమ్మ : సభ్యులు; (6) పాలెబోయిన వెంకన్న : సభ్యులు; (7) గోపి బొందయ్య : సభ్యులు; (8) దోమల రామస్వామి : సభ్యులు; (9) లాచావల్ భైరవ : సభ్యులు; (10) బత్తుల వెంకటమ్మ : సభ్యులు.

ది జిల్లా కేంద్ర సహకార బ్యాంకు లిమిటెడ్

ఖమ్మం - రి. నెం. 1384

ఫోన్ నెం : 5269, 4186, 5020.

ఇతర వాణిజ్య బ్యాంకుల కన్నా అన్ని రకముల డిపాజిట్లపై 1/2 శాతం అధిక వడ్డీ లభించును.

బంగారు నగల లాకట్టుపై అప్పులిచ్చు సౌకర్యము కలదు - సేఫ్ డిపాజిట్ లాకర్ల సౌకర్యం కలదు.

వ్యవసాయేతర రుణాలు : చేతి వ్యత్తుల వారికి, లఘు మరియు చిన్న తరహా పరిశ్రమలు, బిల్డాహిక పారిశ్రామికులకు,

గ్రామీణ పేదల ఆర్థికాభివృద్ధికై, ఉపాధి కల్పించుతూ, అవిరళ కృషి జరుపుతున్న సంస్థ.

ఈ బ్యాంకునందు పొదుపు చేసి అధిక వడ్డీ పొందుటయే కాక జిల్లా అభివృద్ధికి లోడ్చడే వివరములకు

మా బ్రాంచీలను సంప్రదించండి.

బ్యాంకు యొక్క శాఖలు :

హెడ్ ఆఫీస్ బ్రాంచి : ఖమ్మం

- అంబేద్కర్ మార్గ్, • వల్లభి, • మధిర, • అశ్వారావుపేట, • గార్ల, • కుక్కునూరు, • వెంకటాపురం, • ఖమ్మం,
- వెరా, • కల్లూరు, • కొత్తగూడెం, • పాల్యంచ, • భద్రాచలం, • రాజేశ్వరపురం, • తిరుమలాయపాలెం,
- బోనకల్, • సత్తుపల్లి, • ఇల్లెందు, • మణుగూరు, • కూనవరం, • ఏనుగూరు, • నేలకొండపల్లి,
- బూర్గంపాడు, • చర్ల, • ఎర్రుపాలెం.

మొవ్వ రామమోహనరావు, బి.కాం,

జనరల్ మేనేజరు

కొండబాల కోటేశ్వరరావు,

యం.ఏ. (లిట్) బి.ఎస్.సి., అధ్యక్షులు

ఖమ్మం జిల్లాలో నీటి వనరుల సమస్యలు

-వనం నర్సింగరావు, కార్యదర్శి, ఖమ్మం జిల్లా రైతు సంఘం

ఖమ్మం జిల్లాలో నాగార్జునసాగర్ ఎడమ కాల్వ ఆయకట్టు క్రింద ఖమ్మం, మధిర, సత్తుపల్లి డివిజన్లలోని 12 మండలాల్లో మాగాణి పంట 45806 హెక్టార్లలోనూ, ఆరుతడి (మెట్ట పంటలు) 49,515 హెక్టార్లలో సాగు అవుతున్నది. మొత్తం సాగు ఎ|| 95321 - వాలేరు రిజర్వాయరు క్రింద 20 వేల ఎకరాలు ఆయకట్టు వుంది, 5 వేల ఎకరాలలో చెరకు పండిస్తున్నారు. వైరాప్రాజెక్టు క్రింద 20 వేల ఎకరాలకు గాను వేయి ఎకరాలలో చెరకు పండిస్తున్నారు. సాగరు ఆయకట్టు ప్రాంతంలో మేజర్లకు, మైనర్లకు సమీపంలోని గ్రామాలు మినహా అత్యధిక భాగం భూములకు నీటి సరఫరా సక్రమంగా జరగడంలేదు. సాగరు కాల్వలు, ఆక్విడక్టులు, తూముల నిర్మాణాల్లో అనేక అక్రమాలు జరిగాయి. నిర్మాణాల్లో లోపాలు జరిగాయి. ఫలితంగా సీజన్లలో గండ్లు పడటం తరచుగా జరుగుతున్నది. 1991-92 లో 7 సార్లు 92-93 లో 9 సార్లు సాగరు ఎడమ కాల్వ మేజర్లకు గండ్లు పడ్డాయి. నీటి మరమ్మతుల పేరుతో సీజనులో రోజూ తరబడి నీటి సరఫరా నిలిపివేశారు. ఫలితంగా పంట పొలాలకు తీవ్ర నష్టం జరిగింది. ఖమ్మం, మధిర సత్తుపల్లి డివిజన్లలో వేల ఎకరాల కాల్వ చివరి భూములకు నీరందే స్థితి లేదు. వ్యయ, ప్రయాసల కోర్చి బీళ్లను, మాగాణిగా మార్చుకొన్న భూములు, సాగరు నీరందక తిరిగి బీడు భూములుగా వుండిపోయాయి. ఇదే ప్రాంతాలలో కొన్ని చోట్ల సాగరు నీరు చెరువులు, వాగులు ద్వారా వృధాగా పోతున్నది. నీటిని పరిశీలించి ఎద్దడి ప్రాంతాలకు లిఫ్టులు, తదితర సప్లమెంటరీ స్కీముల ద్వారా సాగునీరందే అవకాశాలున్నాయి.

మీడియం ఇరిగేషను వనరులు :

సాగరు ఆయకట్టు గాక జిల్లా మీడియం ఇరిగేషను

ప్రాజెక్టులువాలేరు 20 వేలు, వైరా 24 వేలు, బీత్ పల్లి 12 వేలు, తాలిపేరు 10 వేలు, లంకాసాగర్ 7 వేలు, సింగభూపాలం 3 వేలు మొత్తం 76 వేల ఎకరాలకు నీటి వసతి కల్పిస్తున్నాయి. వీటిల్లో ఎక్కువ భాగం కాకతీయులు, నిజాం పాలనలో నిర్మించినవే. మరమ్మతుల కోసం ఎదురు తెన్నులు చూస్తున్నాయి. ఈ పాత ప్రాజెక్టుల కాల్వలన్ని సెట్టింగ్ లో నిండి పోయినాయి. నీటిపారుదలకు అనేక అవరోధాలున్నాయి. ఇటీవల నిర్మించిన తాలిపేరు లాంటి ప్రాజెక్టులు ఇంకా పూర్తి కాలేదు. తాలిపేరు కుడి కాల్వ నిర్మాణం ఆగిపోయింది. ఇటీవలనే శంకుస్థాపన చేశారు.

మైనరు ఇరిగేషను :

జిల్లాలో పి. డబ్ల్యు. డి. చెరువులు 393 వున్నాయి. నీటి క్రింద సాగు 1,28,918 ఎకరాలు నిర్మాణంలో వున్న మరో 128 స్కీముల ద్వారా 18,479 ఎకరాలకు నీళ్లందించుతామని (128918) ప్రభుత్వం చెబుతున్న చెరువులు కుంటలు అత్యధిక భాగం కాకతీయులు నిర్మించినవే. చెరువులన్నీ పూడికతో, తూటి కాడలతో నిండిపోయి వున్నాయి. దశాబ్దాల తరబడి మరమ్మత్తు లేవు. వాస్తవంగా సాగు ఆయకట్టు నీరు రాక తగ్గిపోతున్నది. వరదలు, తుఫాన్లు వచ్చిన సందర్భాలలో అనేక చెరువులు గండ్లు పడినాయి. ఈనాటి వరకు వాటి మరమ్మతులు జరగలేదు. చెరువులలో గిట్టు కారణంగా, సీజనులో 2 సార్లు నిండితే తప్ప పంట పండని చెరువులు ఎక్కువగా వున్నాయి. జిల్లా 64% సాగు భూమి మైనర్, మీడియం ఇరిగేషన్ల క్రిందనే వుంది. ఎక్కువ భాగం పేద మధ్యతరగతి రైతాంగం ఈ వనరులపై ఆధారపడి వున్నారు.

విద్యుత్తు :

జిల్లాలో అధికారికంగా ఇచ్చిన మోటారు కనెక్షన్లు 26548 (1991-92) వున్నాయి. ఇవి గాక జిల్లాలో 10,047 డిజిల్ పంపుసెట్లు రైతులు ఉపయోగిస్తున్నారు. విద్యుత్తు శాఖలో అవినీతి కొనసాగుతున్నది. లంచాలివ్వలేక అనేక మంది సన్నకారు, చిన్న రైతులు మోటారు కనెక్షన్లు పొందలేకపోతున్నారు. మోటార్లు, ట్రాన్స్‌ఫార్మర్లు చెడిపోయిన, కాలిపోయిన సందర్భాలలో రీకనెక్షన్ కోసం రైతులను వేధింపులకు గురిచేయడం సర్వసాధారణం. సకాలంలో కనెక్షన్లు రాక పంటలు నష్టపోతున్న సందర్భాలు అనేకం వున్నాయి.

చ. డి. సి. :

ఇరిగేషను డెవలప్‌మెంటు కార్పొరేషను ఆధ్వర్యంలో ప్రధానంగా మెట్ట, ఏజన్సీ ప్రాంతాల్లో కార్యకలాపాలు సాగిస్తున్నది. ఈ శాఖకు, విద్యుత్ శాఖకు సమన్వయం కొరవడటం మూలంగా

అనేక చోట్ల బోర్లు వేసి, విద్యుత్ కనెక్షన్లు లేకపోవడం కనెక్షన్లు ఇచ్చిన చోట అధిక శాతం మోటార్లు చెడిపోయి విరుపయోగంగా వుంటున్నాయి. ఆ ప్రాంతాలలో ఈ సమస్యం పై ప్రత్యేక కృషి చేయాలి.

చెక్‌డ్యాంబు, ఎత్తిపోతల పథకాలు :

DRDA, ITDA, SC కార్పొరేషన్ తదితర ప్రభుత్వ సంస్థలు గిరిజనులు, హరిజనులు ఇతర పేదరైతుల కోసం వివిధ పథకాలు ప్రకటిస్తున్నారు. కమ్యూనిటీ బావులు, చెక్‌డ్యాంబు, ఎత్తిపోతల పథకాలు నిర్మిస్తున్నారు. వీటిలో అనేక సందర్భాల్లో రాజకీయ వివక్షతలు, అవినీతి, నిధుల దుర్వినియోగాలు జరుగు తున్నాయి. సక్రమమైన అవగాహన, సర్వే ప్లానింగు లేకుండా నిర్లక్ష్యమైన నిర్మాణాలు జరుగుతున్నవి. మెట్ట ప్రాంతాల్లో, ఏజన్సీ ఏరియాల్లో భూగర్భ జల వనరులను, వృధాగా పోతున్న వాగులు, సెలయేర్లను అధ్యయనం చేసి పేదలకు ఉపయోగపడే స్కీముల కోసం ఉద్యమాలు నిర్మించాలి. అవినీతికి పాల్పడే అంగీకారాలు, కాంట్రాక్టర్లపై కఠిన చర్యలు తీసుకోవాలి.

మోహన్‌లాల్ అండ్ సన్స్

ఎరువులు, పురుగు మందులు, విత్తనముల వ్యాపారము.

కారేపల్లి, సింగరేణి మండలం, ఖమ్మం జిల్లా.

ఫోన్ : 8327 • ఎస్.టి.డి. : 087452

మావద్ద నాణ్యమైన బిల్లా కంపెనీ పత్తి, మిర్చి విత్తనములు సరఫరా చేయుట మా ప్రత్యేకత. మరియు నాణ్యమైన పురుగు మందులు లభించును.

ఫోన్: 258 పి.పి.

అను ఎంటర్ప్రైజెస్

మా వద్ద అన్ని రకముల పురుగు మందులు, ఎరువులు మరియు నాణ్యమైన విత్తనములు లభించును. మెయిన్ రోడ్, కూసుమంచి, ఖమ్మం జిల్లా- 507 159.

ప్రాప్రయిటర్ : వేల్లంపల్లి వెంకటేశ్వరరావు

వ్యవసాయ కార్మికుల స్థితిగతులు

కె.యస్. లక్ష్మణ రావు

గుంటూరు జిల్లా యడ్లపాడు మండలంలో గల లింగారావు పాలెం గ్రామం జాతీయ రహదారిపై గల యడ్లపాడు నుండి సుమారు 4 కిలోమీటర్ల దూరములో ఉన్నది. ఆంధ్రుల చరిత్రలో పల్లవ రాజుల కాలములో ప్రసిద్ధికెక్కిన మైదవోలు రెవెన్యూ గ్రామములో లింగారావు పాలెం చెందిన ఎక్కువ భూములు వున్నాయి.

గ్రామములో పట్టాభూమి సుమారు 2,000 ఎకరాలు వుండగా దానిలో 1400 ఎకరాలు మెట్ట భూమిగాను, 600 ఎకరాలు మాగాణిగాను వున్నది. మెట్ట భూమిలో వాణిజ్య పంటలైన ప్రత్తి, మిర్చి, వేరుశనగ పండిస్తున్నారు. గత 2 సం॥లుగా ప్రత్తి దిగుబడి ధర ఆశాజనకంగా లేకపోవడంతో ఈ సంవత్సరం రైతులు సుమారు 70 ఎకరాలలో వేరుశనగ, సోయాబీన్ పంటలు వేశారు.

ఈ గ్రామములో మొత్తం 602 కుటుంబాలు వుండగా 596 కుటుంబాల నుండి సర్వే ప్రశ్నావళికి సమాధానాలు సేకరించబడినాయి. వ్యవసాయ కార్మికుల కుటుంబాలకు సంబంధించి తాత్కాలికముగా రూపొందించిన విశ్లేషణగా క్రింద యివ్వబడినది.

వ్యవసాయ కార్మిక కుటుంబాల సంఖ్య :

గ్రామంలో మొత్తం కుటుంబాల సంఖ్య 596 కాగా దీనిలో 320 వ్యవసాయ కార్మిక కుటుంబాలు మొత్తం 174 కాగా వాటిలో 151 వ్యవసాయం కార్మిక కుటుంబాలుగా సర్వేప్రశ్న ద్వారా గుర్తించబడినారు. హరిజన కుటుంబాలుగా వున్నాయి. వెనుకబడిన తరగతుల కుటుంబాలు 138, ఇతర కులాల కుటుంబాలు 27, గిరిజన కుటుంబాలు 4.

వ్యవసాయ కార్మిక కుటుంబాలు

	మొత్తం కుటుంబాలు	భూమి కలిగినవి	వ్యవసాయ కార్మిక కుటుంబాలు
హరిజనకుటుంబాలు	174	23	151
వెనుకబడిన తరగతుల కుటుంబాలు	-	-	138
గిరిజన కుటుంబాలు	-	-	4
ఇతర కులాల కుటుంబాలు-	-	-	27
మొత్తం వ్యవసాయ కార్మిక కుటుంబాలు			320

మొత్తం కుటుంబాల సంఖ్యలోని వ్యవసాయ కార్మిక కుటుంబాల సంఖ్య శాతం 53.69% గా వున్నది.

ఈ 320 కుటుంబాలు కలిపి 85.75 ఎకరాల భూమి కలిగి వున్నాయి. మొత్తం భూమిలో వీరికి గల భూమి 4.28%గా వున్నది.

హరిజన కుటుంబాలు 174లో 62 కుటుంబాలు 110 ఎకరాలు భూమిని కౌలుకు చేస్తున్నాయి.

2. పనిదినాలు, వేతనాలు :

పురుషులకు సుమారు 210 పని దినాలు లభిస్తుండగా, స్త్రీలకు 180 పనిదినాలు లభిస్తున్నాయి. పురుషులకు, స్త్రీలకు పనిదినాలు క్రింది విధంగా వున్నాయి.

పురుషులు	మెట్ట + మాగాణి కలిపి రోజుకూలి (రూ.)
నారుతీయుల/కలుపు	60 రోజులు 12
పురుగుమందు చల్లుట	30 రోజులు 25
కోత/కట్టివేతలు	30 రోజులు 20
నూర్పిడి	30 రోజులు 35
ఇతరములు	60 రోజులు 12
	210 రోజులు

స్త్రీలు	మెట్ట + మాగాణి కలిపి రోజుకూలి (రూ.)
నాల్లు	30 రోజులు (ప్రత్తితో కలిపి) 18
కలుపు	60 రోజులు 12
కోత/పత్తితీత	30 రోజులు 15
ఇతరములు	60 రోజులు 12
	180 రోజులు

పని ఒత్తిడి కాలములో ఎక్కువ భాగం "కాంట్రాక్ట్" పద్ధతి అనుసరిస్తున్నారు. పురుషులకు సరాసరి సగటున కూలి 18.28 పై. లభిస్తుండగా స్త్రీలకు సగటున రూ. 13.50 పై. లభించుచున్నది.

3. చదువు :

174 హరిజన కుటుంబాలలో 57 కుటుంబాల వారు పిల్లలను పాఠశాలకు పంపుతున్నారు. అనగా 32.75% మాత్రమే స్కూలుకు పంపుతున్నారు.

4. భూసంస్కరణ చట్టాలు :

భూసంస్కరణ చట్టాలు అమలుచేయటం ద్వారా గ్రామంలో హరిజన లేక వ్యవసాయ కార్మిక కుటుంబాలకు ఎటువంటి వ్యవసాయ భూమి లభించలేదు. అయితే హరిజన వాడలో 174 కుటుంబాలకుగాను 150 కుటుంబాలకు గృహ నిర్మాణం జరిగినది. బి.సి. కాలనీ పేరుతో ఉన్న కాలనీలో వెనుక బడిన తరగతులకు 60 గృహాల నిర్మాణం జరిగినది.

5. పెన్షన్లు :

ప్రధాన్య పెన్షన్లు గర్భిణీస్త్రీ అలవెన్సు, ఇన్సూరెన్సు మొదలైనవి, 3 కుటుంబాలకు మాత్రమే లభించాయి. వ్యవసాయ

కార్మికుల కుటుంబాలకు వాటి గురించి తెలియదని మౌఖికంగా ప్రశ్నలు అడిగే సందర్భాలలో వెల్లడైనది.

6. గ్రామీణాభివృద్ధి పథకాలు :

హరిజన కుటుంబాలు 174లో 87 కుటుంబాలకు గేదెలు, దూడలు, సైకిళ్లు వంటివి కొనడానికి డి.ఆర్.డి.ఎ. వంటి సంస్థల ద్వారా రుణాలు లభించినాయి. అయితే వీటి వలన ఆ కుటుంబాల జీవన స్థాయిలో ఎటువంటి మార్పులేకపోగా గేదెలు మొత్తం ప్రస్తుతం వారి వద్ద లేవు. మరికొన్ని కుటుంబాలు రుణాల నిమిత్తం ముందే లంచాలు యివ్వగా వారికి రుణాలు లభించలేదు.

మన రైతువాణికి సంక్రాంతి శుభాకాంక్షలతో...

విశ్వశాంతి విద్యాలయం

నాగులవంచ రోడ్డు

ఖమ్మం.

శ్రీ వెంకటేశ్వర ఎంటర్ప్రైజెస్

సా|| సుందర్ లాక్సీసు రోడ్, ఖమ్మం. ఫోన్ : 3221

అలుపుసొలుపు లేక పొగుడుంది

జీవన విలువ

అన్నిటికీ సవాల్ చేసి గెలుస్తుంది

Authorised Wholesale Dealers for :

UNION CARBIDE LTD., CROMPTON GRAVES LTD.,

అ రాత్రంతా కాంతమ్మ భర్త సూరయ్యతో ఆ విషయమే మాట్లాడుతూ ఉంది వదిలి పెట్టకుండా.... "పిల్లపంట చేసులాగా ఏపుగా ఎదిగివచ్చింది - ఊర్లో అందరికళ్ళూ పిల్లమీదే - నోరూరు కోలేని వాళ్ళ మొహం మీదే అడిగేస్తూ ఉన్నారు...."

"కాంతమ్మ! ఈ ఏడాదన్నా పిల్లకు పెళ్ళిచేసి మాకు పప్పన్నం పెట్టేది ఏమన్నా ఉందా- లేదా?" అని! నలుగుర్లో తలెత్తుకు తిరిగే దానికి సిగ్గుగా ఉంది. మా తమ్ముడు ఏవో సంబంధాలున్నాయంటున్నాడు. వాటిల్లో మంచి సంబంధం చేసి - ఏది ఏమైనా మనం పిల్ల పెళ్ళి కానిచ్చేయాలి... అది జరగనంత వరకూ నా రొమ్ముపైన కుంపటి వున్నట్టే...."

ఎంతసేపూ అదే... విన్నంత సేపూ విని - ఆ తర్వాత నిద్రలో జారుకున్నాడు సూరయ్య - పగలంతా పాలం వసుల్లో తెగతిరిగి అరిసిపాలసిన శరీరమాయె!

"ఈ మనిషి ఎప్పుడూ ఇంతే. అవతల చూద్దామా అంటే, కళ్ళు తిరిగేట్టు కట్నాలు కావాలంటున్నారు. మగపెళ్ళివాళ్ళు. ఈ ఏడాదన్న పంట డబ్బుతో ఏదోవిధంగా ఆ ఖభకార్యం అయిందనిపిస్తే ఎంత బాగుండునూ!" - అని ఆశించి, ఆ తర్వాత నిద్రలోకి జారుకుంది తనున్నూ. మర్నాడు, తెల్లవారకుండానే తయారయిపోయి,

ప్రయాణానికి సన్నద్ధమయ్యాడు సూరయ్య. అతనికి ఎదురొచ్చి - క్షేమంగా వెళ్ళి లాభంగా రండి ! అని ఆశంసన పలికింది కాంతమ్మ. వాకిలిముందు ముగ్గులు పెడుతున్నదల్లా, సుడిగాలిలాగా, పరుగున వచ్చింది సుభద్ర అక్కడికి.

"నాన్నా నాన్నా" - అది గారాలు వలకబోస్తూ తండ్రితో, సూరయ్య గుండె పులికించింది. ప్రిదిలిన పిత్రేక్షణతో "ఏంటి అమ్మడా?" అని ఆప్యాయంగా అడిగాడు సూరయ్య. వక్కాగా నొక్క కూతురు! "నాన్నా! నువ్వు పట్నం వెళ్తున్నావా?" అంది సుభద్ర. తన పెద్ద కన్నుల నల్లలలాడిస్తూ.

"ఆ!" అన్నాడు, కూతుర్ని తనివిదీరా చూసుకుంటూ సూరయ్య. పూలతీవగదా తన కూతురు!

"ఈసారి నాకు తప్పకుండా జడ కుప్పెలు తేవాలి" అంది సుభద్ర. ఆమెట్న, కాంతం తగులుకుంది. "ఇప్పుడవి ఏరికపోతే

కొంపలేం మునిగిపోవు గానీ.."

సుభద్ర బుంగమూతి పెట్టింది. "అలాగే తల్లి పంట డబ్బు చేతిలో పడితే, తెస్తాలే" అన్నాడు సూరయ్య. ఆ మాటకి సుభద్ర సంతప్తు పడినట్లు అయింది. సూరయ్యకి తప్ప అనిపించింది.

అప్పుడే - అక్కడికి చేరాడు, నిద్రమొహంతో కళ్ళు మలుముకుంటూ, రామారావు.

"ఏంటి నాన్నా? ఇవ్వాళ పంట డబ్బు వస్తుందా? అయితే స్కూలరు కొనకతప్పదు" అన్నాడు రామారావు నిశ్చితంగా. పెద్దకొడుకు గదా చిన్నప్పట్నుంచి గారంగా పెరిగాడు అతడు.

బి.వి. చదివి వుద్యోగం లేక ఇంటిపట్టున కాలక్షేపం చేస్తున్నాడు రామారావు, ఏడాదిగా.

"ఇప్పుడు స్కూలరెందుకురా నీకూ?" అన్నాడు సూరయ్య యధాలావంగానే. ఆ మాటకి రామారావుకి కోపం వచ్చింది. మొహం ఎర్రగా కందినట్లయింది. అసహనంగా చూసాడు. "అదేంటి నాన్నా! ఎందుకంటావేంటి? మా ఫ్రండ్సందరికి స్కూలర్లున్నాయి, నాకే లేదు. నాకు ఎంత చిన్నతనంగా ఉందో నీకేం తెలుసా నాన్నా?!" అన్నాడు రామారావు పొరుషంగా, బాధగా, ఆ స్థితిలో కొడుకుని చూసి కాంతమ్మకి

ముచ్చటనిపించింది. సూరయ్య కూడా మరీ గట్టిగా కొడుకు మాటని కాదన లేకపోయాడు. అట్లా అంటే - అప్పుడే ఇంట్లో రణానికి రంగం అవుతుంది. అందుకని- "సరేలేరా. ముందు పంటడబ్బు సమయానికి వర్షాలు పడి ఆ ఏడు, కలిసివచ్చి మిరప పుష్కలంగా పండింది. కళ్ళు చెదిరేటట్టుగా, ఎర్రగా పోగుచేసిన మిరపపరాకులు, పాలానికి వింతశోభని సంతరించి పెట్టాయి. గోతాల్లోకి కాయల్ని తొక్కి పట్నంలో పరంధామయ్య కంపెనీకి తోలాడు. పరంధా మయ్య కంపెనీ మిర్చి వ్యాపారంలో పేరు ప్రఖ్యాతులు గొన్నది. గత ఇరవై సంవత్సరాలుగా ఆ వ్యాపారం చేసి కోటిశ్వరుడయ్యాడు పరంధామయ్య. అదేగాక అతనికి ఎరువుల వ్యాపారం, పరుగుమందుల వ్యాపారం వున్నాయి. రైతులకి ఎరువులూ, పరుగు మందులూ సప్లయి చేసి, పంట వచ్చిన తరువాత, వడ్డీతో సహా వసూలు చేసుకుంటాడు. ఆ చుట్టుపక్కల నాలుగయిదు వూళ్ళకి,

పంట
డబ్బు
పాలడుగు
వెంకటేశ్వరావు

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

అతన్ని అనుసరించక తప్పలేదు.

సెంటర్లో సూరయ్యకి సోడా తాగించినాక, ప్రక్కకి తీసుకెళ్ళి రహస్యంగా చెప్పాడు కిష్టయ్య.

“నీకు డబ్బు మరి అంత అవసరమయితే చెప్పు. ఎక్కడయినా ఇప్పిస్తాను. ఇంతకీ ఎంత కావాలి?” అన్నాడు సీగరెట్టు వెలిగిస్తూ.

“వడ్డీ ఎంతా?” అప్రయత్నంగానే అడిగాడు సూరయ్య, రైతుకి నలిగి, బాగా అరివాటైన మాట అది!

“మామూలు రేటే. అయిదు రూపాయలు అంతే!”

ఆ మాటలకి గుండెలో మంట పెట్టినట్లయింది సూరయ్యకి.

“ఇదెక్కడి ధర్మం, కిష్టయ్యా! నాకు రావలసిన పైకానికేమో ఉద్దరగా దగ్గరుంచుకుని, రేపు మాపు అని తిప్పిస్తారా! ఇప్పుడు అవసరమని అంటే నాకు అప్పిచ్చి ముక్కుపిండి అయిదు రూపాయల వడ్డీ వసూలు చేస్తానంటావా? ఇదేమయినా న్యాయంగా వుందా?” అని ఆక్రోశించాడు సూరయ్య. ఆ మాటల్లో తరతరాల రైతు గుండెల గుబులు తన్నుకు వచ్చింది పైకి.

ఆ మాటలకి కిష్టయ్య నవ్వాడు. “అవసరంలో వున్నావేమో, ఆదుకుందామని అని పారపాటున ఆ సలహా ఇచ్చాను, సూరయ్యా! ఇందులో ఏమయినా తప్పంటే నన్ను క్షమించు” అని లెంపలు వేసుకున్నాడు, నాటకీయంగా.

ఆ మాటలకి సూరయ్య సిగ్గుపడ్డాడు. మొహంలోకి రక్తం పొంగి వచ్చింది.

మర్నాడు వస్తానని కిష్టయ్యకి ఏడోకాలు చెప్పి, బస్సు పట్టుకుని పాలెం దగ్గర దిగేసరికి చీకటిపడింది. అక్కడి నుండి అయిదు మైళ్ళు నడిస్తేగాని వూరు చేరడు.

“ఏంటన్నా? చీకటి పడి బస్సు దిగావు! పంటడబ్బు తెచ్చుకుంటున్నట్టున్నావు. ఈ మధ్య పాలిమేర డొంక దగ్గర దొంగలు గొడున్నారూ తెలుసా?” అన్నమాటలకి పులిక్కిపడి చీకట్లో కళ్ళు చించుకుని చూసాడు సూరయ్య. ఆ వ్యక్తి నవ్వాడు అప్పుడు నవ్వి- ‘నేను పాములపాడు పున్నయ్యనిలే. అదిసరేగాని పదిరూపాయలుంటే ఇవ్వు. తిరిగి పువ్వుల్లో పెట్టి రేపా, ఎల్లండో ఇస్తాను’ అన్నాడు వ్యక్తి. పాములపాడు పున్నయ్యకి ఆ చుట్టు పక్కల వూళ్ళల్లో పేరుమోసిన రొడిగా చెడ్డపేరుంది. చెడ్డ తాగుమోతు అని ప్రశస్తి వుంది.

“నా దగ్గర ఎక్కడుందయ్యా?” అన్నాడు సూరయ్య నీరసంగా.

“చేతికి పంట డబ్బు వచ్చినప్పుడు కూడా అదే మాటా?” నిష్ఠూరంగా అన్నాడు పా. పున్నయ్య. “పంట డబ్బు ఇంకా రాలేదూ.” అంటూ పున్నయ్యని వదిలించుకుని తనదారి పట్టాడు

సూరయ్య. “అబద్ధం చెప్పి నన్ను తప్పించుకుంటే తప్పించు కున్నావు గాని అది అధర్మమని నీ మనస్సే నీకు చెప్పింది. నీ పాపం నీదే గాని నాదిగాదు గదా పొన్నేగాని జాగ్రత్తగా వెళ్ళు. పాలిమేర డొంక దగ్గర దొంగలు...” అంటూ వెనకనుండి గట్టి అరుస్తున్నాడు, సారా పడక, నాలుక తెగపెడుతున్న, పాములపాడు పున్నయ్య కసిగా.

దడదడలాడే గుండెల్లోనే- చకచకా అడుగులు వేసి పాలి మేర డొంక దగ్గరకొచ్చాడు సూరయ్య. దొంగ దోచుకొనటానికి తన దగ్గర ఏమీలేకపోవచ్చును. కానీ ఆ దుగ్ధతో ఆ ముండాకొడు కులు బుర్రబద్దలు గొడితే! అప్పుడు ఏటికి ఎదురీతలాగా సాగుతున్న తన సంసారానికి ఏది దిక్కు? డొంక దగ్గర ఏమీ కాలేదు, గాని వళ్ళంతా చమట్లతో తడవగా పరుగులాంటి నడకతో పూర్ణోకొచ్చి పడ్డాడు సూరయ్య. రచ్చబండ దగ్గర ఎవరూ లేదు. మునసబు గారి ఇంటిలో టి.వి. మోగుతూంది. అక్కడ నలుగురూ చేరినట్లుంది. ఉన్నట్లుండి, వెనక నుండి చప్పుడు వినపడింది! ఉలిక్కిపడి వెనుదిరిగి చీకట్లోకి చేసాడు సూరయ్య అవును. తన వెనకాలే తనననుసరించి వస్తున్నారెవరో.

“ఎవర్రా అదీ?”- అని చీకట్లోకి అడిగాడు సూరయ్య. ఈ మధ్యన చీకట్లో సూరయ్యకి చూపు సరిగ్గా ఆనటంలేదు.

“నేనేలే, నానా” సమాధానం వచ్చింది. అది సూరయ్య చిన్నకొడుకు, పదేళ్ళ రంగడి గొంతు.

“పొద్దుపోయి ఎక్కడినుండి వస్తున్నావురా? చిన్నా?” అప్యాయంగా అడిగాడు!

“మునసబుగారింట్లో టి.వి. చూసి వస్తున్నానే” అన్నాడు రంగడు.

“నాన్నా! చదువుకునే పిల్లలు, పిచ్చిగా వేళాపాళా లేకుండా అట్లా టి.వి. చూడకూడదురా. చదువు పాడవుతుంది.” కొడుకుకి అట్లా, హితవు చెప్పాడు సూరయ్య.

“అట్లాగేలేవే” అని వాడనగా, సూరయ్య సంతోషించాడు. బాబూ, కొడుకులు కలిసి మౌనంగా నాలుగడుగులు వేసారు.

“నాన్నా. ఇవ్వాళ టి.వి.లో వకాయన భలే సంగతి చెప్పాడు?” అన్నాడు రంగడు, ఉషారుగా “ఏం చెప్పాడ్రా?”- సూరయ్య ప్రశ్నలో వాత్సల్యం తోణికిసలాడింది.

“మీ పంట డబ్బుతో టి.వి. కొనుక్కోండి- అని చెప్పాడు. నాన్నా మరి మన పంట డబ్బుతో టి.వి. ఎప్పుడు కొనుక్కుందాం?” ఎంతో వుత్సాహంగా, అమాయకంగా అడిగాడు రంగడు. చిల్లల సంచలీలాంటి సూరయ్య గుండెని ఆ కుర్రాడి మాటలు తూట్లు పాడిచాడు. సూరయ్యకి, కొడుకుని కావలించుకుని బాపురుమని ఏడవాలనిపించింది.

రంగారెడ్డి జిల్లా పుటకేశ్వర్ మండలంలోని ఏదులాబాద్ గ్రామం వద్ద వ్యాపారుల క్రింద నలిగిపోతున్నది. ఈ ఊర్లో వున్న ప్రతి కుటుంబం వద్ద వ్యాపారుల బారి నుండి తప్పించు కోలేదు. వడ్డీ నూటికి 10, 15, 20 రూపాయల వరకు చెల్లిం చాల్సి వుంటుంది. ఈ వడ్డీ వ్యాపారులు కోటిశ్వర్లు అయ్యారు. ఈ ఊరిలో వున్న భూమిలో 60 శాతం భూమి వారి స్వాధీనంలో వున్నది. ఈ భూములన్నీ పేదప్రజల నుండి వివిధ కారణాలు చూపి స్వాధీనం చేసుకున్నారు. మూసీనది ఈ గ్రామానికి ఆనుకొని పారుతుంటుంది. పంటలు కూడా బాగా పండుతాయి. పండించిన పంటలో భూస్వామి వాటాపోగా మిగిలిన కొద్ది పంటను పొందిన కౌలు రైతులు కొందరు దివాళాతీసి వున్న ఆస్తులను కూడా పోగొట్టుకుంటున్నారు. రెండుమూడు సంవత్సరాలు ఒకే పాలం మీద వున్న రైతును భూస్వాములు మార్చుతుంటారు. ఈ కౌలు రైతులు గత్యంతరం లేక, ఇంకోపని రాక వారు చెప్పిన కౌలుకు పాలాలను తీసుకొని వారి గరిసెలను నింపుతూ వారు బికారులు అవుతున్నారు.

ఈ గ్రామంలో సగభాగంగా వున్న హరిజనులకు భూమి

లేదనే చెప్పాలి. కొద్ది మందికి మాత్రమే ఒకటి, అలా ఎకరం వున్నది. వారంతా వ్యవసాయ కార్మికులుగా జీవనం గడుపుతున్నా రు. ఈ గ్రామంలో వేలాది ఎకరాల ప్రభుత్వ భూములు పంచలేదు. దానిని ఇండస్ట్రియల్ ఏరియాగా తీసుకున్నామని ప్రభుత్వం చెబుతున్నది. ఈ భూమి మాత్రం భూస్వాముల కబ్జాలోనే వున్నది. హరిజనులు గత 40, 50 సంవత్సరాలుగా సాగు చేసుకుంటున్న భూములకు ఇంతవరకు పట్టా సర్టిఫికేట్లు ఇవ్వలేదు.

ఈ ఊళ్లో కాంగ్రెస్, తెలుగుదేశం, బిజెపి లదే రాజకీయా ధికారం. తమ సమస్యలపై ప్రజలు ఆందోళనకు పూనుకున్న వుడు ఈ మూడు పార్టీల నాయకులు (భూస్వాములు, కోటిశ్వరులు) నిర్దాక్షిణ్యంగా అణచివేస్తారు. ఎక్కువగా పోలీసుల ద్వారా ఈ దాడులు చేయిస్తారు. ఈ గ్రామంలో కనీసం రోడ్డు కూడా లేవు. హరిజనవాడలో లెట్లు కూడా లేవు. మోరీలు లేవు, హరిజన వాడలోకి వెళ్తే అడవిలో వున్నట్లుగానే వుంటుంది. వున్న కొద్దిపాటి లెట్లు, నల్లలు కూడా భూస్వాములున్న ఏరియాకే పరిమితం అవుతున్నాయి.

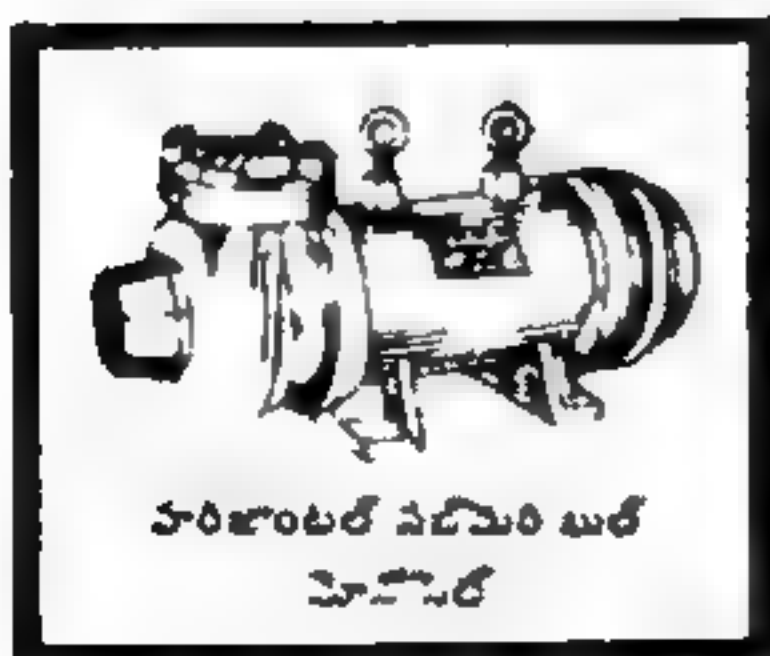
శ్రీనివాస ఎలక్ట్రికల్స్ & ఇంజనీర్స్

వినోద్ మహల్ ఎదురు

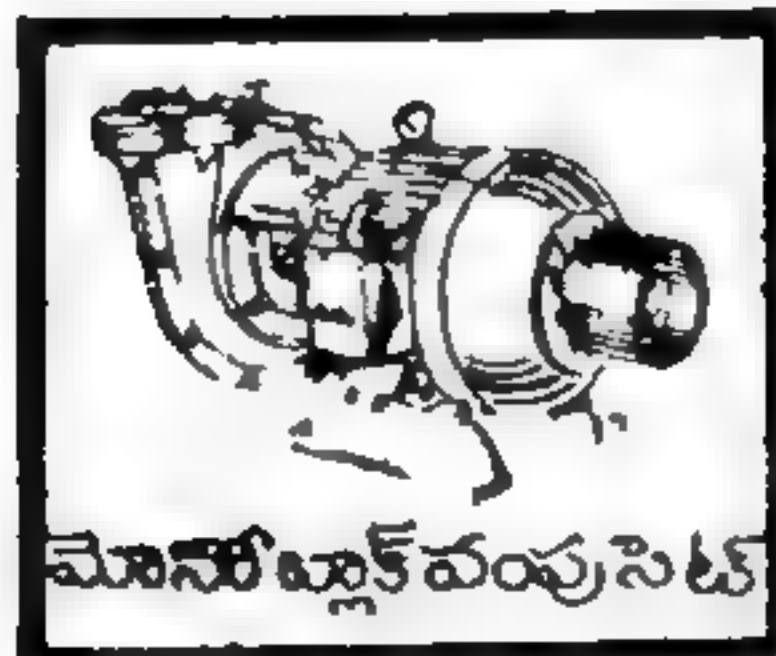
ఖమ్మం-507001

Shop : 3300
Resi : 3009

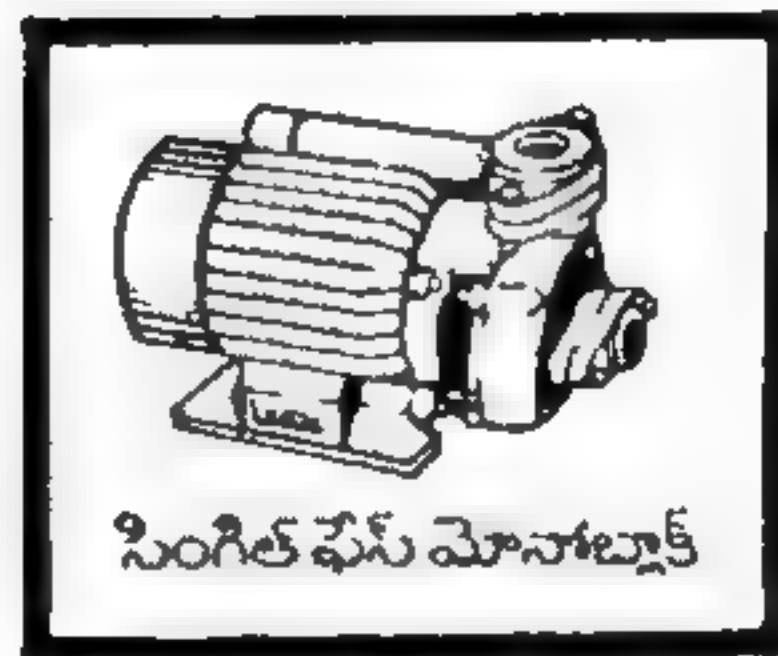
అల్పజీ
ఉత్పాదనలు

హరిజనాలి పడమరి బుల్ మోటార్

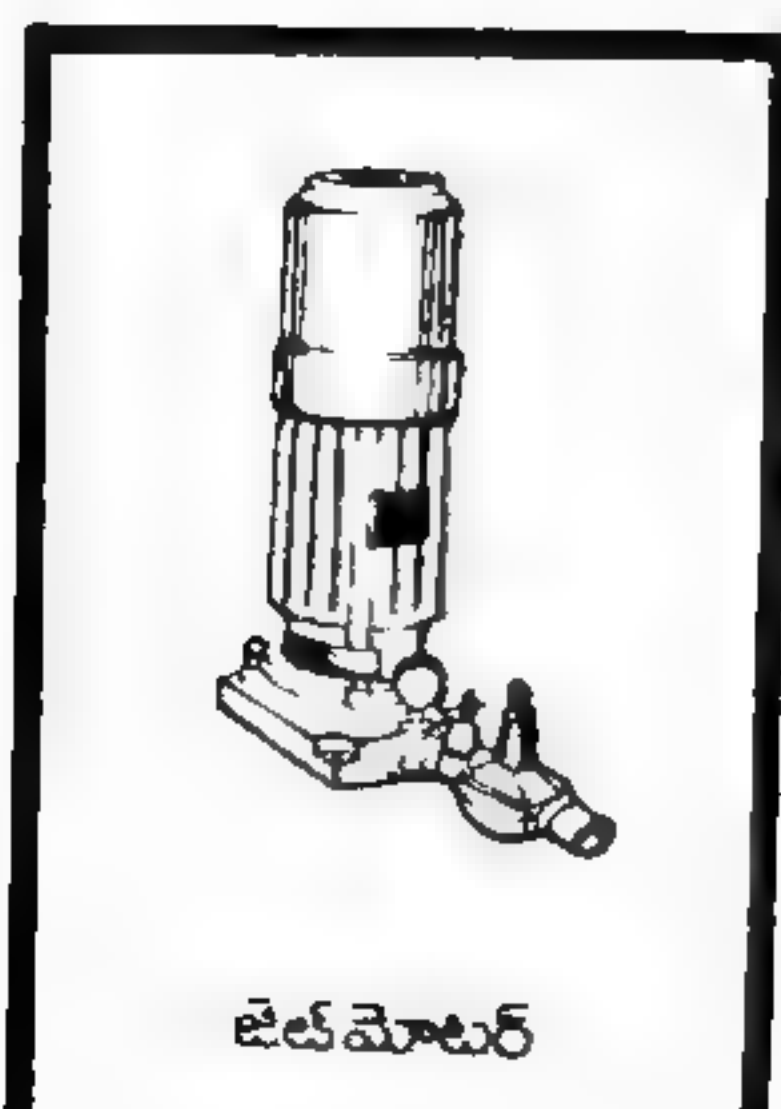
మోటోబ్లాక్ వంపు సెట్

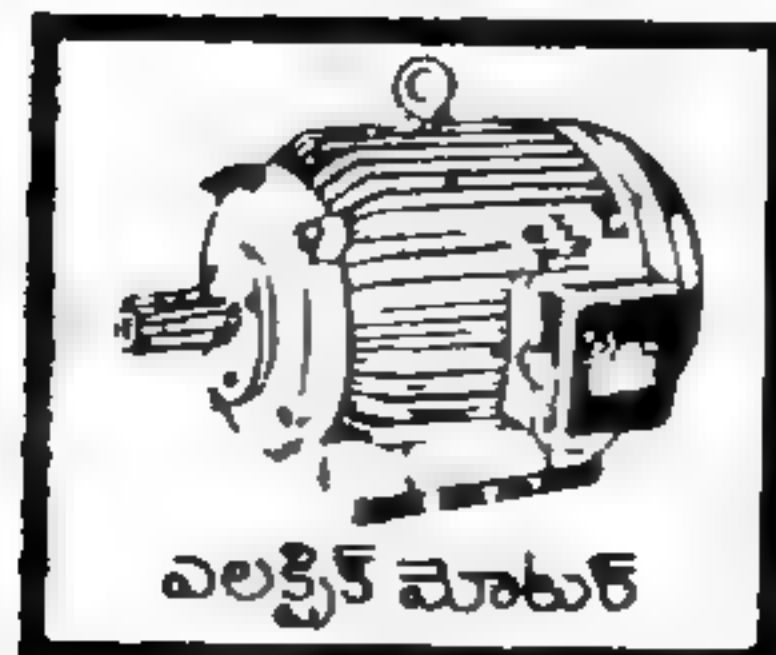
సింగిల్ ఫేస్ మోటోబ్లాక్

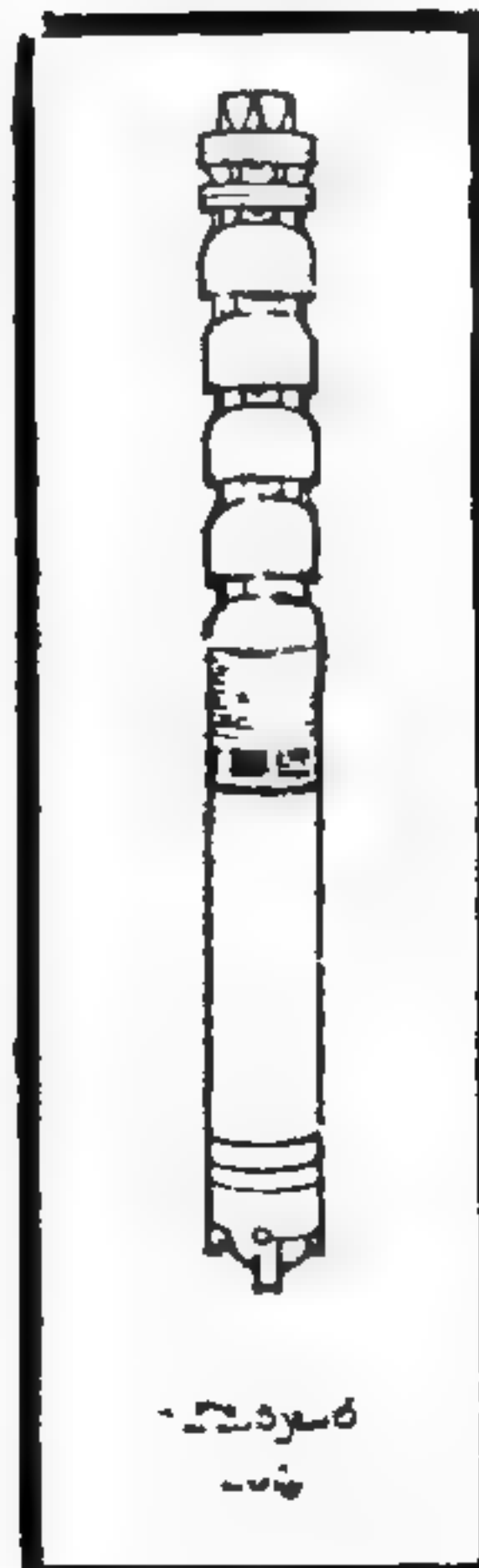
సజ్ మెర్చిబుల్ వంపు

జిల్ మోటార్

ఎలక్ట్రిక్ మోటార్

మోటోబ్లాక్

ప్రా.వై.శ్రీనివాసరావు & బ్రదర్స్

తెలంగాణ ప్రాంతం - కౌలుదారీ చట్టాలు

ఆంధ్రప్రదేశ్ (తెలంగాణ ప్రాంతం) కౌలుదారీ మరియు వ్యవసాయ భూముల చట్టం 1950లోని 8వ అధ్యాయం సహకార క్షేత్రాలకు సంబంధించి వాటి యొక్క ఏర్పాటును, దాని రిజిస్ట్రేషన్‌ను, అట్టి సహకార క్షేత్రములోని సభ్యుల హక్కులు, బాధ్యతలు, కొత్త సభ్యులను చేర్చించుకోవడం, ఋణ సౌకర్యాలు, రాయితీలు మొదలగు సౌకర్యాలు పేర్కొన్నది.

ఈ చట్టంలోని 9వ అధ్యాయంలో ప్రీమ్యునర్స్ ఏర్పాటు, వాటి విధులు, విచారణలో వాటికి గల అధికారాలు, ప్రీమ్యునర్ యొక్క అర్హతపై అప్పీలు, రివిజన్‌లు దఫాలు చేసుకోవడానికి సంబంధించిన విషయములను పొందుపరచడం జరిగింది.

చట్టాన్ని ఉల్లంఘిస్తే జరిమానా :

చట్టంలోని నిబంధనలను ఉల్లంఘించినట్లయితే జరిమానా విధించబడుతుందని 10వ అధ్యాయంలోని 96వ సెక్షన్ పేర్కొన్నది. ఈ చట్టంలోని 6వ సెక్షన్‌ను అతిక్రమించి, చట్టం ప్రారంభమయిన నాటి నుండి 3 సం॥ల తర్వాత కౌలు తీసుకున్నా, లేదా ఇచ్చినా రూ.1000/-లు జరిమానా విధించబడుతుంది. అలాగే సెక్షన్ 8లోని నిబంధనలను అతిక్రమించి 10 సం॥ల కంటే ఎక్కువగాని, తక్కువ గాని కౌలుకిచ్చినా లేక తీసుకున్నా అట్టి వారు 1000/-ల జరిమానా కట్టవల్సి వుంటుంది. • సెక్షన్ 14 (3)ను అతిక్రమించి కౌలురేటును శ్రమ రూపంలో వసూలు చేసినా, సెక్షన్ 16ను ఉల్లంఘించి, రద్దు చేయబడిన భూమిపై, శిస్తులను వసూలు చేసినా, సెక్షన్ 19 (1) అతిక్రమించి చట్ట విరుద్ధంగా కౌలు రద్దు చేసినా, సెక్షన్ 32 (2)ను అతిక్రమించి భూయజమాని కౌలుదారు భూమిని లేదా నివాస గృహమును స్వాధీనపరుచుకున్నా రూ.1000/-ల వరకు జరిమానా విధించవచ్చును. సెక్షన్ 29 (2) ప్రకారం కౌలురేటును తీసుకున్న వెంటనే దానికి రశీదును ఇవ్వకపోయినట్లయితే రూ 100/-లు జరిమానా విధించవచ్చును. ఈ చట్టంలోని ఇంకా ఏ ఇతర అంశాలను ఉల్లంఘించినా రూ.

శ్రీ ఎ. అనంతరెడ్డి, అడ్వకేట్

రాష్ట్ర అధ్యక్షులు, ఆలిండియా లాయర్స్ యూనియన్.

500/-లకు మించకుండా జరిమానా విధించబడుతుంది.

11వ అధ్యాయంలోని 102 సెక్షన్ ప్రకారం కేంద్ర ప్రభుత్వం, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, సహకార సంఘాలకు కౌలు కివ్వబడినా - కలెక్టర్ యొక్క అనుమతితో పారిశ్రామిక లేదా వాణిజ్య ప్రయోజనాల కొరకు తీసుకున్నా, సర్వీసు ఈనాం భూములకు - దేవాదాయ, ధర్మాదాయ సంస్థల ఈనాం భూములకు- పట్టణ, వ్యవసాయేతర లేదా పారిశ్రామికాధివృద్ధి కొరకు ప్రభుత్వంచే రిజర్వు చేయబడిన భూమికి ఈ చట్టం వర్తించదు.

అందువలన దేవాలయ భూములు, వక్ఫ్ సంస్థల భూములలో కౌలుదారుగా ఉన్న వారిని రక్షిత కౌలుదారునిగా ప్రకటించకుండా, సాధారణ కౌలుదారునిగాని ఉండటానికి అనుమతించబడింది.

1993 మార్చి నుండి ప్రారంభమై ఈ సంచిక వరకు దాదాపుగా ప్రచురించబడిన ఈ వ్యాస సంకలనంలో ఆంధ్ర ప్రదేశ్ (తెలంగాణ ప్రాంతం) కౌలుదారీ మరియు వ్యవసాయ భూముల చట్టం 1950లోని అంశాలను, అందులో కౌలుదారీ హక్కులను స్థూలంగా పరిశీలించడం జరిగింది. భూమి కోసం, భుక్తి కోసం కమ్యూనిస్టు పార్టీ నాయకత్వాన జరిగిన వీరోచిత తెలంగాణ సాయుధ పోరాటం సమాజంలోని అన్ని రంగాలపై తన ప్రభావాన్ని చూపించింది. వ్యవసాయ మరియు భూ సంబంధమైన చట్టాలను ప్రభుత్వం రూపొందించడంలో కూడా ఈ పోరాట ప్రభావం గణనీయంగా వున్నదని నేను తొలి సంచికలో పేర్కొనడం జరిగింది. మరింత పరిపూర్ణమైన చట్టాలను సాధించుకునేందుకు ప్రయత్నాలు కొనసాగించాల్సివుంది. అందుకు చట్టపరమైన అవగాహన మనం పెంపొందించుకోవడం చాలా అవసరం.

[సమాప్తం]

నల్లగొండ జిల్లాలో నీటి వనరులు - పరిశీలన

నల్లగొండ జిల్లా ప్రతి 5 సరిరాకు 2 సరిరాలు తరచుగా తీవ్ర అనావృష్టికి గురౌతుంది. జిల్లా సాధారణ వర్షపాతము 742 మి.మీ. అయినప్పటికీ ఈ సంవత్సరము అక్టోబరు నాటికి 584 మి.మీ. మాత్రమే నమోదు అయినది. సాధారణంగా అక్టోబరు 15వ తేది వరకు సాధారణ వర్షపాతము కంటే తక్కువ నమోదు అయితే, అనావృష్టి ప్రాంతంగా గుర్తించాల్సి ఉన్నా నెలరోజులు అయినా ప్రభుత్వము ఇంతవరకు గుర్తించి ప్రకటించలేదు.

నల్లగొండ జిల్లా 34,27,842 హెక్టార్ల కలిగి ఉన్నది

	ఎకరాలు	కలిగివున్న శాతం
అడవి భూములు	2,12,090	6.19%
సేద్యయోగ్యముకానిది	2,24,083	6.53%
వ్యవసాయేతర భూమి	2,24,136	6.53%
పచ్చిక బీల్లు	1,14,001	4.20%
సాగు చేయని భూమి	2,66,682	7.77%
పడవ భూమి	7,35,219	21.44%
వాస్తవసాగు భూమి	16,51,631	47.34%
మొత్తము	34,27,842	100%

గత సంవత్సరము కరువు, ఈ సంవత్సరము కూడ కరువే అయినందున సకాలములో వర్షాలు రానందున ఖరీఫ్ పంట తగ్గిపోయింది. జిల్లా ప్రధానంగా నైరుతి రుతుపవనములపై ఆధార పడి ఉన్నది. ప్రకృతి సహజ సిద్ధమైన వర్షపు నీరు

బి. చంద్రారెడ్డి

నల్లగొండ జిల్లా రైతు సంఘం కార్యదర్శి.

కూడ, సద్వినియోగము చేసుకోవాల్సింది, పొలకుల వివక్షత, నిర్లక్ష్యం మూలంగా, ఉపయోగం లేకుండా పోయింది. నీటి పారుదల రంగములో ప్రతి 5 సరిరాకు ఒక పర్యాయము చెరువు కట్టలు, అల్లులు, కాలువలు మర్మత్తులు చెయ్యాలని స్పష్టమైన ఆదేశాలు ఉన్నప్పటికీ దశాబ్దాలు గడిచినా కార్యలకు సరియైన మరమ్మత్తులు లేకపోవడం చేత వచ్చిన కొద్దిపాటి వర్షపు నీరు కూడ నిలబెట్టుకోకుండా వృధాగా సముద్రము పాలౌతుంది. ఈ సంవత్సరం చిన్ననీటి వనరుల సంవత్సరముగా ప్రభుత్వము ప్రకటించింది. అనేక ఊట చెరువులు నిర్మించులామన్నారు. తెగిపోయిన చెరువుల గండ్లు పూడ్చివేస్తామన్నారు. "తండ్రిల కాలములో బావులు తవ్విస్తే కొడుకులు పూడ్చి వేశారన్న సామెతను తలపించేసే విధంగా నేడు జిల్లా చిన్న నీటివనరుల దుస్థితి ఉన్నది. జిల్లాలో 1115 గ్రామాలుంటే నాగార్జున సాగర్ ఆయకట్టు కలిగిన గ్రామాలు 167 మాత్రమే. మిగతా గ్రామాలన్నీ ప్రకృతిపై ఆధారపడి జీవనం సాగించాల్సి వుంది. జిల్లాలో 12 మధ్య తరహా ప్రాజెక్టుల క్రింద 75,318 ఎకరాలు ఉన్నది. ఇందులో మూసీ ప్రాజెక్టు పెద్దది. దీని క్రింద 33,000 ఎకరాలు ఆయకట్టు స్థిరీకరించబడినది. ఈ ప్రాజెక్టుకు ఉన్న రెగ్యులేటర్స్ పురాతన మవుటము వలన త్రుప్పుపట్టి శిథిలావస్థలో ఉండి 2 సరిరాల క్రితము తలుపులు ఇరిగిపోయి నీరంతా వెల్లిపోయింది. 8 గేట్లు కొత్తవి పెట్టవలసిన దానికి 4 మాత్రమే పెట్టారు. మిగతా 4 గింటికి పాతవాటికే పట్టీలు పెట్టి బిగించారు. అట్లాగే డిండి ప్రాజెక్టు. దీనిక్రింద 12,500 ఎకరాలు ఆయకట్టు ఉన్నది. దీనితోపాటు భీమనపల్లి కనగల్లు మెడపల్లి, మైలసముద్రము, శాలిగొరారము, పెండ్లవాకల,

శ్రీ శ్రీ నివాస ఫర్నిలెజర్స్ అండ్ జనరల్ మర్చండ్స్

మునుగోడు - 508 244, జిల్లా నల్లగొండ, ఆంధ్ర ప్రదేశ్.

ప్రానెటర్ : మేడిశెట్టి వెంకటేశ్వర్లు

ఫోన్ : 8647

ఆసిఫ్ నహర్, తిప్పర్తివాగు, వేములూరు, గాంధీసాగర్, తుమ్మలగూడెం కాలువలకు మరమ్మత్తులు చెయ్యాలింది సకాలములో పూర్తి చేయకపోవడంతో రైతాంగము విపరీతంగా నష్టపోతున్నారు.

వర్షాదార పంటలు కూడ గత సంవత్సరము కంటే తగ్గి పోయినవి. వర్షాదారము క్రింద సాధారణంగా ఖరీఫ్ సీజన్ లో 9,52,000 ఎకరాలు సేద్యం కావలసినది గత సంవత్సరము 8,15,507 ఎకరాలు సేద్యం జరిగితే ఈ సంవత్సరము 7,22,967 ఎకరాలు మాత్రమే సేద్యం అయింది.

నీటి పారుదల రంగములో జిల్లా వ్యాప్తంగా ఖరీఫ్ లో సాధారణంగా 4,22,751 ఎకరాలు సేద్యం జరుగాల్సి వుండగా గత సంవత్సరము 3,71,398 ఎకరములు సేద్యం జరిగితే ఈ సం॥ము 3,11,463 ఎకరములు మాత్రమే అతి కష్టము మీద సేద్యం జరిగింది.

నీటిపారుదల క్రిందఉన్న పంటల పరిస్థితి :

మాగాణి భూమిలో వరిపైరుకు సంబంధించినంత వరకు

ప్రాజెక్టు పేరు	మొత్తం విస్తీర్ణము	సాధారణ విస్తీర్ణము	1992-93 సాగుఅయినది	1993-94 సాగుఅయినది
1. నాగార్జున సాగర్	3,06,249	2,48,152	2,47,500	2,19,085
2. మధ్యతరహా ప్రాజెక్టులు	75,319	36,680	13,762	907
3. చిన్నితరహా నీటివనరుల చెరువులు, కుంటలు	1,87,395	57,500	18,206	15,595
4. బావులు, బోర్లు	3,16,892	76,669	90,475	75,250
5. యన్.యస్.పి క్రింద చెరుకు	-	3,750	1,455	626
మొత్తం	8,85,855	4,22,751	3,71,398	3,11,463

● నీటిపారుదల శాఖ నల్లగొండ ఆదీనములో 795 చిన్న నీటి వనరులు మరియు 12 మధ్యతరహా, చిన్నితరహా ప్రాజెక్టులు కలవు. వీటి క్రింద మొత్తము 2,62,714 ఎకరముల ఆయకట్టు ఉన్నది. జిల్లాలో కరువు నెలకొని ఉన్న సందర్భములో 1992-93 మరియు 1993-94 సం॥ములో కరువు నివారణ పథకము క్రింద చిన్ననీటి వనరుల మరమ్మత్తుకుగాను మొత్తము 150 లక్షలు మాత్రమే విడుదల చేసింది. 99 పనులు పూర్తి చేసినట్లు ప్రకటించారు. ఇందులో 32 చెరువులు గండ్లు పూడ్చుట, 38 ఊట చెరువులు, 29 ఇతర మిగిలిపోయిన పనులు చేపట్టామని ప్రభుత్వము ప్రకటించింది.

సాధారణ విస్తీర్ణము 4,19,000 ఎకరాలు కాగా ఈ ఖరీఫ్ సీజనులో 3,10,837 ఎకరాలలో మాత్రమే వరిపంట వేయబడినది. 1,08,163 ఎకరాలలో ఈ ఖరీఫ్ లో పంటలు వేయలేక బీడుగా ఉన్నది. ఖరీఫ్ సీజనులో తక్కువ వర్షము కురిసినందున మధ్య తరహా, చిన్న తరహా ప్రాజెక్టులలోకి మరియు భూగర్భజలాల, వల్ల బావులలోనికి తగినంత నీరు రానందునపైన పేర్కొన్న విస్తీర్ణము పడావుగా ఉండటమే కాకుండా, వర్షములు కూడా సకాలములో రాక వరినార్లు ముదిరి ఆలస్యముగా నాల్లు వేయబడినవి. ఫలితంగా పంట దిగుబడి కూడ 30 శాతము తగ్గి అవకాశము కనబడుతుంది. నీటి వనరుల క్రింద సాగుచేయవలసిన చెరుకు పంట సాధారణ విస్తీర్ణము 3,750 ఎకరాలు కాగా 626 ఎకరాలు మాత్రమే సాగుచేయబడినది.

వివిధ నీటిపారుదల ప్రాజెక్టుల క్రింద ఆయకట్టు, పంటల సాధారణ విస్తీర్ణము మరియు సాగు చేయబడిన విస్తీర్ణములు ఈ క్రింది విధముగా ఉన్నవి.

● కరువు మండలాలుగా ప్రకటించిన 25 మండలాల్లో మండలానికి 2 చొప్పున ఊట చెరువులు మొత్తము 50 ఊట చెరువుల నిర్మాణమునకు 75 లక్షల ఖర్చు చేయబోతున్నామని ప్రకటించారు.

● యాక్ష్‌న్ ప్లాను 1993-94 క్రింద జిల్లాకు 270 లక్షలు ఈ క్రింది విధముగా కేటాయించబడినది.

1. నార్మల్ ప్లాను	121 లక్షలు
2. యన్.సి.పి	64 లక్షలు
3. డార్క్	85 లక్షలు
మొత్తము	270 లక్షలు

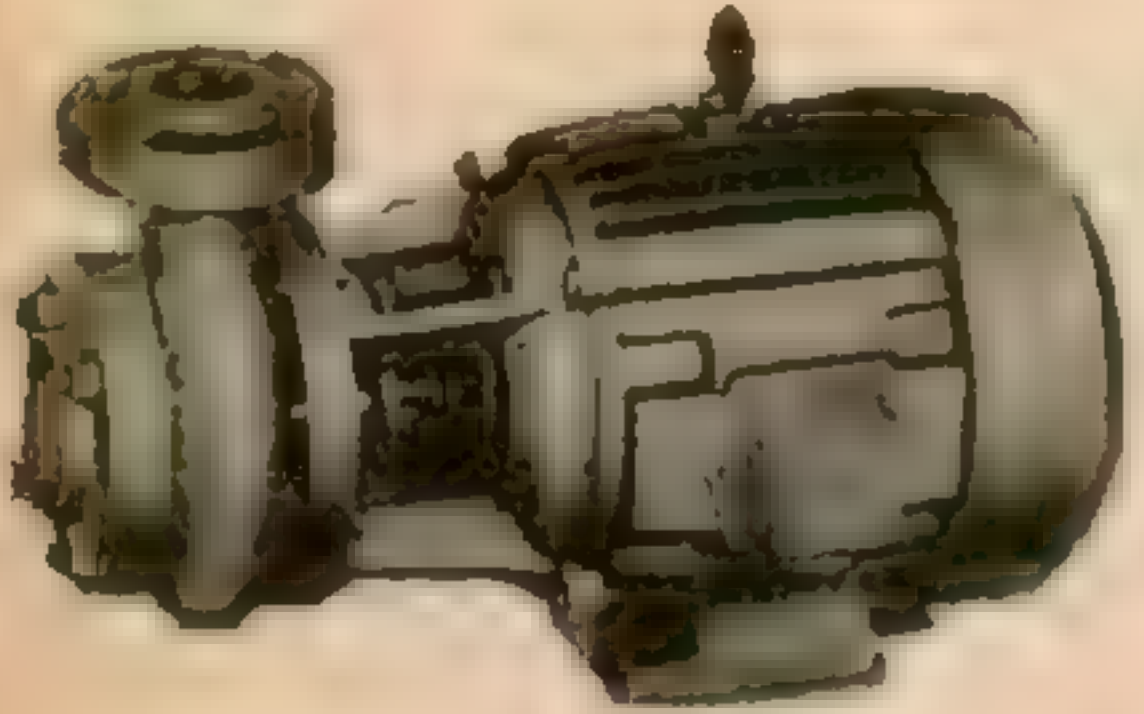
	పనులు	అంచనా లక్షలు	ఆయకట్టు ఎకరాలు	ప్రారంభించిన పనులు	లక్షలు వ్యయం	లక్షలు వ్యయం
1. ప్రారంభించిన గండ్లు పూడ్చుట	21	52.0	4,657	21	52	18.30
2. ప్రారంభముకాని చెరువులు గండ్లు చేపట్టుట	7	29.0	1,603	2	21.0	-
3. పీడర్ చానర్స్ పంట కార్యం మరమ్మత్తు	67	93.0	9,246	38	50.00	2.00
4. ఊట చెరువుల నిర్మాణము	166	223.0	5,261	58	67.00	30.50
5. ప్రారంభించిన ప్లాను పనులు పూర్తిచేయుట	17	90.0	3,938	17	90.00	20.30
6. నూతన స్కీములు	35	53.0	366	12	21.00	-
మొత్తము :	313	540.0	28,365	148	301.0	71.0

నేటివరకు 313 పనులలో 148 నులు ప్రారంభించగా పనులలో అధికార్లు, కాంట్రాక్టర్లు కుమ్ముక్కు అయి పనులను 288 పనులు సర్వే చేయుట మరియు 217 పనులు అంచనాలు చాలా లోపభూయిష్టంగా చేస్తున్నారు. పూర్తి చేయుట మాత్రమే జరిగినట్లుగా ప్రకటించింది. ఇట్టి

న్యూ నవరంగ్ ఎంటర్ప్రైజెస్

Phone : 5359

Wyra Road, KHAMMAM.
Dealers in : "ELLEN" Monobloc and
"LUSI" Monobloc

Submersible Motors also available.

మా షాపును స్థాపించి 10 సంవత్సరాలు పూర్తి చేసికొని 11వ సంవత్సరములో అడుగిడిన శుభ సందర్భంలో మా వినియోగదారులకు సంక్రాంతి శుభాకాంక్షలతో...

నవ శక్తి ఆటోమొబైల్స్

JEEP, CAR, TRACTOR SPARE PARTS

H. No. 1-8-49, Satyam Theatre Road, KHAMMAM - 507 003

కొల్లి వెంకటేశ్వరరావు, ప్రాప్రయిటర్

గిరించదగ్గ స్థాయిలో వ్యవసాయాభివృద్ధికి మన దేశంలో పరిశోధనలు నిర్వహించబడుతున్నాయి. ఈ పరిశోధనల్లో ఉత్పాదక శక్తిని పెంచడానికి కృషి చేయడమే కాకుండా ఉత్పత్తి క్రమంలో ఉద్భవించే సమస్యలకు సమాధానాలు కనుగొని దానికి తగిన శాస్త్ర సాంకేతిక విజ్ఞానం రూపొందించబడటం జరుగుతుంది. ఈ ప్రక్రియలో ఆంధ్రప్రదేశ్ వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయం దేశంలో రెండు మూడు స్థానాల్లో పుంటూ గట్టి ప్రయత్నం చేస్తున్నది. తాను సాధించిన పరిశోధన ఫలితాలను రూపొందించి శాస్త్ర సాంకేతిక విజ్ఞానాన్ని రైతాంగానికి చేర్చడానికి తన ఆధీనంలోని వివిధ పరిశోధనా స్థానాల్లో కృషి మేళాలను నిర్వహిస్తున్నది. రాష్ట్ర స్థాయిలో భారీ ఎత్తున ఇలాంటి ప్రథమ కృషి మేలాను 1993 డిసెంబర్ 20-22ల మధ్య రాజేంద్రనగర్ లో నిర్వహించింది. ఈ కృషి మేలా సందర్భంలో "రైతు సదస్సులు" నిర్వహించి తద్వారా రైతుల సందేహాలను చర్చల ద్వారా ప్రశ్నల సమాధానాల ద్వారా నివృత్తి చేయటానికి ప్రయత్నాలు జరిగాయి.

ప్రథమ రాష్ట్ర స్థాయి ప్రదర్శన :

రాష్ట్ర స్థాయి ప్రథమ ప్రదర్శనలో అన్ని శాస్త్ర విభాగాల్లో రూపొందించిన పరిశోధనా ఫలితాలను రైతులకు ఒకే చోట చూపించటానికి ప్రయత్నం జరిగింది. ఇప్పటివరకు పంటల నాశించే చీడపీడలను నియంత్రించేయటానికి రైతులు ప్రధానంగా మందుల వాడకంమీద ఆధారపడుతున్నారు.

దీనివల్ల కొన్ని దుష్ఫలితాలు కలుగుతున్నాయి. దీనికి ప్రత్యామ్నాయంగా బదనికలు (ప్యారజైట్) ను ఉపయోగించి మరియు సమీకృత పద్ధతుల ద్వారా కొన్ని ముఖ్యమైన పురుగుల భారీ నుండి పైర్లను ఎలా రక్షించ వచ్చో ప్రదర్శించబడింది.

ఎరువుల ధరలు ఇటీవలే బాగా పెరిగాయి. ప్రభుత్వ విధానాలు మరియు ఇతర కారణాలవల్ల రైతులు తమ ఉత్పత్తిని అతిగా నత్రజని ఎరువుల వాడకంమీద ఆధారపడేలా చేస్తున్నారు. దీనితో రైతులు అర్థికంగా ఒడుదుడుకులకు గురి అవటమే కాకుండా నష్టపోవడం కూడా జరుగుతున్నది. దీనికి ప్రత్యామ్నాయంగా సమీకృత ఎరువుల వాడకం విధానాలు ప్రదర్శనలో చూపించారు. విశ్వవిద్యాలయంచే రూపొందించబడ్డ అతి చౌక అయిన "బ్యాగ్ డస్టర్" పలువురు రైతులకు ఆకట్టుకుంది. సూర్యరశ్మిచే నడిచే నీటిపంపు, ఇతర పరికరాలు,

వ్యవసాయ పనిముట్లు అందర్ని ఆకర్షించాయి. జీవన ఎరువుల వాడకం, వానపాములను ఉపయోగించి భూసారాన్ని అభివృద్ధి చేసే విధానం, సక్రమ పాల్లలో భూసార పరీక్షల ఆధారం, ఎరువుల వాడకం పైర్లలో (ముఖ్యంగా మొక్కజొన్నలో) నత్రజని, భాస్వరం, పొటాషియం మరియు జింకులోపాలను గుర్తించటం ప్రదర్శింపబడింది. బయోటెక్నాలజీని ఉపయోగించి స్వచ్ఛమైన ఏ విధమైన బియ్యం లేని మొక్కలను ఎలా తయారుచేయవచ్చో సవివరంగా ప్రదర్శనలో చూపబడింది. అరటి పెంపకంలో ఈ ప్రక్రియ ద్వారా ఇప్పటికే సాధించిన అభివృద్ధిని ప్రదర్శనలో చూపించారు.

కొత్త వ్యవసాయ ఉత్పత్తులు ప్రదర్శింపబడ్డాయి. పుట్టుగొడుగుల పెంపకం వానినుపయోగించి చేయబడే వివిధ పదార్థాలు చూపించబడ్డాయి. కొంత మంది ప్రయివేలు

వ్యాపారస్థులు అట్టి పదార్థాలను అమ్మటం గూడా జరిగింది. బెల్లం నిల్వలు చెడిపోకుండా పాడి రూపంలో పాలిథిన్ సంచుల్లో ఎలా నిల్వ చేయబచ్చో ప్రదర్శించారు. సాంకేతిక పరిజ్ఞానంలో నాణ్యమైన మామిడి తాండ్రను ఎలా తయారుచేయవచ్చో ప్రదర్శించారు. ఎగుమతి అవకాశం గల మిరప రంగు మిరప గుజ్జలు ఎంతో మంది రైతులను ఆకట్టుకున్నాయి.

హైబ్రిడ్ వరి విడుదల :

వివిధ పైర్లలో ఇటీవల రూపొందించబడిన అధిక దిగుబడి వంగడాలు ప్రదర్శింపబడ్డాయి. ఈ ప్రదర్శన సందర్భంలో

దేశంలోని ప్రథమంగా ఆంధ్రప్రదేశ్ వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయంచే రూపొందించబడ్డ "హైబ్రిడ్ వరి" ని ముఖ్యమంత్రిగారిచే విడుదల చేయబడింది. ఈ రకంతో వరి ప్రస్తుత దిగుబడి స్థాయిని 15-20 శాతం వరకు రైతులు సాధించవచ్చు. ఈ రకాన్ని రూపొందించడంలో భారత దేశం చైనా మరియు వియత్నాంల తర్వాత మూడో దేశంగా ప్రపంచంలో గుర్తింపు పొందింది. ఈ రకం విత్తనాలను ఉత్పత్తి చేసే ప్రక్రియ చాలా విపులంగా ప్రదర్శింపబడింది. ఈ హైబ్రిడ్ వరి తెలంగాణా, రాయలసీమా ప్రాంతాలకు ఫరీఫ్ సీజన్ లో అనుకూలమని శాస్త్రజ్ఞులు వివరిస్తున్నారు. వచ్చే ఫరీఫ్ లో మారుటేరు పరిశోధనా స్థానం ద్వారా పరిమిత స్థాయిలో హైబ్రిడ్ వరి విత్తనాలను రైతులకు సరఫరా చేయటానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. ఆసక్తి ఉన్న రైతులు మే నెలలో సంప్రదించవచ్చు.

**కృషి
మేళాలు**

**వ్యవసాయాభివృద్ధికి
విజ్ఞాన కేంద్రాలుగా
వర్ధిల్లాలి**

రాష్ట్రంలో గౌరవం తెచ్చే ఒంగోలు జాతి కోడె ఆవుదూడలు ప్రదర్శించబడ్డాయి. పశు విభాగం కోళ్ళ పెంపకం పరిశోధనల్లో సాధించిన అభివృద్ధి పశువుల మేత రకాలు, చాపలు, రొయ్యల పెంపకంలో సాధించిన అభివృద్ధి ప్రదర్శించబడింది. గృహ విజ్ఞాన విభాగం విస్తృతంగా వివిధ రకాల పోషక పదార్థాలు, తక్కువ ఖర్చు కాగల గృహపాకరణాలు ప్రదర్శించింది.

రైతు సదస్సు :

కృషి మేళా సందర్భంలో వివిధ శాస్త్ర నిపుణులు రైతులతో నిర్వహించే రైతు సదస్సులు ఓ ప్రత్యేకత. రాష్ట్రంలోని వివిధ ప్రాంతాల నుండి వచ్చిన రైతులు అత్యంత ఉత్సాహంగా పాల్గొన్నారు. ఐతే రైతులు వేసే ప్రశ్నలలో గణనీయ భాగం విశ్వ విద్యాలయాలు పరిధిలోనికి రానివి. ఐతే అవి వ్యవసాయోత్పత్తికి అతి కీలక మైనవి.

ప్రతి జిల్లాలో వ్యవసాయ శాస్త్రజ్ఞులచే స్థానికంగా సమస్యలను అప్పటికప్పుడు గుర్తించి వాని పరిష్కార మార్గాలు చెప్పడానికి ఒక డయాగ్నోస్టిక్ టీంను విశ్వవిద్యాలయం ఏర్పాటు చేయాలని సూచించడం జరిగింది. ఇటు

మేళాలో ఏర్పాటు చేసిన ఒక ఫోటో.

విశ్వవిద్యాలయం అటు ప్రభుత్వం సంయుక్తంగా ఆలోచించి నిర్ణయం తీసుకోవలసిన విషయం ప్రతి మండలంలో విత్తన ఉత్పత్తిని నిర్వహించి అధిక దిగుబడినిచ్చే విత్తనాలను అమ్మించే ఏర్పాటు చేయాలని ఇంకో సూచన చేయబడింది. గిట్టుబాటు ధరలు మందుల్లో ప్రస్తుత కల్తీ వ్యాపారం, వివిధ రకాల మొక్కల వ్యాప్తికి నర్సరీ ఏర్పాటు మంచి పండ్ల మొక్కలు ప్రయివేటు వారి నుంచి అందేలా నర్సరీ చట్ట రూపకల్పన, అంతర్ జిల్లా, అంతర్ రాష్ట్ర ధన్యాం వ్యాపారం మరియు రవాణా లాంటి విధానానికి సంబంధించిన ప్రశ్నలను కొంత మంది రైతులు లేవనెత్తారు. సక్రమ సకాల పట్టాదారు పాసు పుస్తకాల పంపిణీ సర్వే నెంబరు ఆధారంగా పంటల భీమా పథకం అమలు చేయాలని మన వద్ద ఉత్పత్తి అయ్యే వ్యవసాయోత్పత్తుల దిగుమతులనాపాలని మార్కెటింగ్ చే సమర్థవంతంగా మండల స్థాయిలో మిర్చి కొనుగోలు, బెల్లం ఉత్పత్తి వ్యాపారస్తులకు ప్రభుత్వ సహాయం లాంటి ఎన్నో అంశాలు రైతు సదస్సులో లేవనెత్తబడ్డాయి. వీటన్నిటిపై ప్రభుత్వం స్పందించి నిర్ణయాలు తీసుకోవాల్సి అంశాలు.

కృషి మేళా రైతు సదస్సులు సద్వినియోగం కావాలంటే-

వ్యవసాయాభివృద్ధికి కృషి మేళాలు విజ్ఞాన కేంద్రాలుగా వర్ధిల్లాలంటే వాటి నిర్వహణలో కొన్ని మార్పులు చేయాల్సిన అవసరం వుంది. కృషి మేళాలను నిర్వహించే తేదీలను కనీసం ఒక నెల ముందుగా నిర్ణయించి సంబంధిత ప్రాంతాలలో రేడియో టీవీలలో పాటు పాస్టర్ల ద్వారా సీనిమా ప్లేడ్స్ ద్వారా విస్తృత ప్రాచారం జరగాలి. ప్రత్యేక రవాణా సదుపాయాలు (చార్జీ చెల్లించుకునే పద్ధతిలో) చేయాలి. కొత్తగా రూపొందించిన పంగడాలను విధిగా మేళా సందర్భంలో మాత్రమే విడుదల చేసి పరిమితంగానైనా ఆయా రకాల విత్తనాలను రైతులకు అమ్మే ఏర్పాటు చేయాలి. ఇతర ఉత్పత్తి సాధనాలను మేళా

సందర్భంలో అమ్మించే ఏర్పాటు చేయాలి. స్థానిక నాయకుల సహకారం రైతు సంఘాల సహకారం రాజకీయాలలో నిమిత్తం లేకుండా తీసుకోవాలి. కనీసం రెండు రోజులు మేళాలను నిర్వహించాలి. వివిధ ప్రభుత్వ శాఖల ప్రతినిధులు కూడా మేళాలో సదస్సులో పాల్గొని రైతు సమస్యలను అర్థం చేసుకొని స్పందించే ఏర్పాటు చేయాలి.

ప్రస్తుత రైతు సదస్సు నిర్వహణ పద్ధతిలో కేవలం కొద్ది మంది రైతులు కొన్ని విషయాలపై తమ సందేహాలకు సమాధానాలు పొందగలుగుతున్నారు. చాలా మంది రైతులు ప్రశ్నలు వ్రాతపూర్వకంగా పంపినప్పటికీ సమయాభారం వల్ల వనమాధానాలు తెలుసుకోలేకపోతున్నారు. తరువాత రాతపూర్వకంగా సమాధానాలు పంపినా ఆయా రైతులు నిస్పృహకు గురవుతున్నారు. అందువల్ల రైతు సదస్సు నిర్వహణలో వివిధ శాస్త్రజ్ఞులు గ్రూపులు ఏర్పాటు చేసి రైతులు తమకీష్టమైన గ్రూపులో పాల్గొనే ఏర్పాటు చేయాలి.

కృషి మేళా నిర్వహణ ద్వారా రాష్ట్రంలో ఒక మంచి ప్రక్రియ మొదలైంది. ఈ అనుభవంతో వీటి నిర్వహణలో మార్పులతో ఇవి రైతాంగానికి ఉపయోగపడే సాధనాలుగా మార్చడానికి కృషి చాలా అవసరం. వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయానికి ఆ శక్తి సామర్థ్యాలున్నాయి.

- డా॥ ఎ. ప్రసాదరావు

ఉద్యమించిన రైతాంగం

సాగర్ ఆయకట్టు రైతుల ఛలో ఆసెంబ్లీ :

ఆంధ్రప్రదేశ్ రైతు సంఘం ఆధ్వర్యంలో కృష్ణా, గుంటూరు, ప్రకాశం, ఖమ్మం జిల్లాల సాగర్ ఆయకట్టు రైతు ప్రదర్శన జరిగింది. ఈ ప్రదర్శన బాగ్ లింగంపల్లిలోని సుందరయ్య విజ్ఞాన కేంద్రం నుండి ప్రారంభము నారాయణగూడ, హిమాయత్ నగర్, లిబర్టీ మీదుగా తెలుగుతల్లి విగ్రహం చేరుకుంది. ఈ ప్రదర్శనలో 2,000 మందికి పైగా రైతులు పాల్గొన్నారు. ప్రదర్శన అనంతరం శ్రీ బోడేపూడి వెంకటేశ్వరరావు, రాష్ట్ర అధ్యక్షులు; శ్రీ వి. శ్రీనివాస రావు, రాష్ట్ర కార్యదర్శి; శ్రీ పి. మధు; వై. కేశవరావు; ఎన్. రంగారావు; పి. రామారావు; జి. చలమయ్య; కట్టా వెంకట నరసయ్య; విజయసారథిరావు; పి. అంజనేయులు; తాతా భాస్కరరావు గార్లతో ఒక ప్రతినిధి బృందం ముఖ్యమంత్రిని కలిసి మెమోరాండం సమర్పించింది. ముఖ్యమంత్రిని కలిసిన వారిలో శాసన సభ్యులు శ్రీయుతులు యాదగిరి రెడ్డి (సిపిఐ), చందరరావు (తెలుగుదేశం), రత్నబోస్, పొడగు వెంకట్రావు (కాంగ్రెసు), నర్రా రాఘవ రెడ్డి (సిపిఐయం) తదితరులు కూడా వున్నారు. కాలువలకు గండ్లు పడకుండా చూస్తామని ముఖ్యమంత్రి హామీ ఇచ్చారు. అనంతరం తెలుగుతల్లి విగ్రహం వద్ద సభజరిగింది. ఇదే అంశంపై అదేరోజు ఆసెంబ్లీలో 304వ నిబంధన క్రింద శ్రీ బోడేపూడి వెంకటేశ్వరరావు (యంయల్ఎ) తదితరులిచ్చిన నోటీసుపై చర్చ జరిగింది. చర్చలో ముఖ్యమంత్రి జోక్యం చేసుకుంటూ టెక్నికల్ కమిటీ సిఫార్సు ప్రకారం అవసరమైన రూ. 246 కోట్లను ప్రపంచ బ్యాంకు నుండి పొందటానికి ప్రయత్నిస్తామని, ఈలోగా కాలువలు తెగకుండా అవసరమైన తక్షణ చర్యలకు రాబోయే బడ్జెట్ లో నిధులు కేటాయిస్తామని ప్రకటించారు.

సమీపాలయం వద్ద దర్శా చేస్తున్న ఆయకట్టు ప్రాంత రైతాంగంలో ఒక భాగం

నల్లగొండ ఎం.ఆర్.ఓ. కార్యాలయం ఎదుట సి.పి.ఎం. ఆధ్వర్యంలో నిరాహారదీక్షలు

ప్రాజెక్టుల సాధనకై నల్లగొండలో ధర్మాలు :

జిల్లాలో శ్రీశైలం ఎడమగట్టు కాలువ, శ్రీరాం సాగర్ రెండవ దశ మరియు ఎగువ వరద కాలువ సత్వర నిర్మాణానికై, ఈ ప్రాజెక్టుల సాధన కొరకు సి.పి.యం., తెలుగుదేశం, సి.పి.ఐ. ఐక్య కార్యాచరణగా ఏర్పడి ఆందోళన కార్యక్రమాలు చేపట్టాయి. డిసెంబరు 14 నుండి 16 వరకు యం.ఆర్.ఓ. ఆఫీసుల ముందు "రిలే నిరాహారదీక్ష" లకు పిలుపునిస్తే 38 మండలాల్లో 3 రోజులుపాటు సాగాయి. సి.పి.యం. ఒంటరిగానే 20వ తేదీ వరకు కొనసాగించింది. ఈ నిరాహారదీక్షల్లో 14 వేలకు పైగా పాల్గొన్నారు. 20వ తేదీన 1500 పైగా స్త్రీలు ఈ నిరాహార దీక్షలో పాల్గొనటం ప్రత్యేకమైన విషయం. ఇదే కాలంలో శాసనసభ సమావేశాలు జరగటంవల్ల సి.పి.యం. నాయకుడు శ్రీ నర్రా రాఘవరెడ్డి గారు శ్రీశైలం ఎడమగట్టు కాలువ నిర్మాణంపై ప్రభుత్వ వైఖరిని తేల్చి చెప్పేదాక తనను ఆసెంబ్లీ నుండి బహిష్కరించినా సరే ఇక్కడే వుంటానని స్పీకర్ పోడియం ప్రక్కన బైటాయించారు. దీనికి ఇతర శాసనసభ్యులు కూడా మద్దతు పలికారు. మరుసటిరోజు జరిగిన చర్చలో ముఖ్యమంత్రి శ్రీశైలం సారంగ నిర్మాణం, కాలువ త్రవ్వకం నాలుగు సార్లు లో పూర్తి చెయ్యగలమని హామీనిచ్చారు. ఈ ప్రాజెక్టులను పూర్తి చేయటానికి అదనపు నిధులను కేటాయించవలసిన బాధ్యత రాష్ట్ర ప్రభుత్వానిదే అని కేంద్ర మంత్రి శ్రీ వి.సి. శుక్లా పార్లమెంటు సభ్యుడు శ్రీ మోటూరి హనుమంతరావుకు రాసిన లేఖలో పేర్కొనటం గమనించాలి. ఏమైనా ఈ ప్రాజెక్టులు సాధించుకోవాలని జిల్లా ప్రజలలో సంఘటిత శక్తితో పోరాటాల్ని జరపాలని రైతాంగం కృత నిశ్చయంతో వున్నది.

భారతదేశ వ్యవసాయాభివృద్ధి-ఒక పరిశీలన

ప్రపంచ ఆహార సంస్థ ఈ మధ్య తమ నివేదిక ద్వారా గత రెండు దశాబ్దాల వ్యవసాయాభివృద్ధిని సూచిస్తూ సగటున ప్రతి మిలిషీకి ఈనాడు 250 కీలోల ఆహారముత్పత్తున్నట్లు తెలిపారు. అంటే యిది సుమారు గతంలో కంటే 900 మిలియన్ బన్నుల అధిక ఆహార ఉత్పత్తికి గుర్తుగా సూచించాడు. అయితే, ఈ ఉత్పత్తి (ఆహార అందుబాటు) అన్నిదేశాల్లో, అన్ని సమాజాల్లో ఈ స్థాయిలో లేదు. ముఖ్యంగా భారతదేశం వంటి అభివృద్ధి చెందే ఐదు దేశాల్లో ఈనాడు 22-23 శాతం (అంటే ప్రపంచ సంఖ్యతో పోలిస్తే 2/3 వంతు) సరైన ఆహారం అందని వాళ్లుగా మిగిలిపోతున్నారు. మరి మన 172 మిలియన్ బన్నుల స్థాయి (1990-91) ఆహారోత్పత్తి 855 మిలియన్ ప్రజలకు ఎందుకని సరిపోవటం లేదు? యిదికేవలం దేశ పరిస్థితి వ్యవస్థ గురించి తెలిపే సత్యం. ఆర్థిక సామాజిక అసమానతల వలన నూతన పరిజ్ఞానంతో సాధించబడిన ఫలాన్ని కూడా దేశ ప్రజలందరికీ దక్కదనే దానికిది తార్కాణం. కేవలం గంజి, సంకటి, గడక, ఎర్రకారం, సారాపేకెట్ లే ఆహారంగా గడిపే ఎందరో దరిద్రులన్న జాతి ఆహార ఉత్పత్తిలో మరియు ఆందజేయటంలో స్వయం పోషకత్వం సాధించిందా?!

అభివృద్ధి చెందిన దేశాల స్థాయిలో గోధుమ, వరి, చెఱకు, ప్రత్తి, వేరుశనగ, బంగాళదుంప, సోయా చిక్కుడు వంటి ముఖ్య పంటల దిగుబట్టు పెంచలేక పోవటానికి ముఖ్య అటంకం “చిన్న కమతాల సాగు” (Small holdings) అనేది కొందరు మేధావులు మనకు చూపేడుతున్న మరొక అంశం. యిదే నిజమైతే జపాన్, కొరియా, థాయిలెండ్, ఈజిప్ట్ వంటి దేశాల్లో గణనీయమైన ఉత్పత్తి కేవలం పెద్ద విస్తీర్ణంగల భూముల్లోనే చెయ్యగలిగారా?!

భారతదేశ వ్యవసాయాభివృద్ధిలో భూసంస్కరణలు - దున్నే వాడికే భూమి - కీలకమైన అంశం అనేది గమనించలేని స్థితిలో ఈ దేశ వ్యవసాయ రంగాన్ని నిర్దేశిస్తున్నారనే మనం గమనించ వలసిన మొదటి సత్యం. అంతేగాక ఈ దేశంలో యితర రంగాల అభివృద్ధిలో కేవలం నామమాత్రం ప్రయత్నిస్తూ, శుక్లనినాదాలతో గత 40-50 సం||లు ప్రాద్దు బుచ్చుతూ కాలం గడుపుతున్న ప్రభుత్వాల తీరు కూడా ఈ భూమిపై అధిక కేంద్రీకరణకు దోహద పడినట్లు ప్రపంచ సంస్థల వివరాలే వెల్లడిస్తున్నాయి.

డా॥ యన్. వేణుగోపాలరావు

జనవిజ్ఞాన వేదిక, గుంటూరు

పర్యావరణాన్ని పరిరక్షించాలి అనే ఆశయాన్ని పునఃశ్చరించేందుకు ఈ మధ్య (1992లో) కూడిన రియో (బ్రెజిల్) సమావేశంలో సూచించిన ముఖ్యమైన “ప్రకృతిలోని వైవిధ్యాన్ని” కాపాడుకొంటూ మానవ నాగరికత విలసిల్లేందుకు అన్ని సమాజాలు ప్రయత్నించాలనే అంశాన్ని కూడా కేవలం మాట్లాడేందుకే పరిమితం చేస్తున్న మన పాలకుల గొప్పతనం ప్రపంచానికి తెలిసిపోయింది. మన పర్యావరణ పరిరక్షణ ఎంత గొప్పదంటే, అభివృద్ధి చెందిన దేశాల దిగదుడిచిన సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని - వాళ్ల సమాజాలు తిరస్కరిస్తున్న రసాయనాలు, యంత్రాలు - మనం ఆహ్వానించడమే మన నూతన ఆర్థిక విధాన మూలాంశం. అంతేగాక 100 మంది పనిని ఒక యంత్రం చేయగలగటం, మనుష్య శక్తిని కించపరిచే యంత్రశక్తి లేక రసాయనిక శక్తిని వ్యవసాయంలోకి ప్రవేశ పెట్టడమే పర్యావరణ పరిరక్షణ. అమెరికన్ సైనమైడ్, జర్మనీ బేయర్, స్విజ్జర్లండ్ సాండాజ్, ఫ్రాన్స్ రోలెన్ పాలెన్, బ్రిటన్ ఐసిఐ రసాయనిక మందులే మన వ్యవసాయానికి ఆధార భూతాలు, అమెరికన్ స్ప్రింగ్స్ యఫ్.యం.సి. వంటి కంపెనీల సూర్పిడి యంత్రాలు, స్ప్రింగ్లర్లు, స్ప్రేయర్లు మన ఆధునిక వ్యవసాయంలో ముఖ్యంగాలుగా మార్చడమే మన ప్రభుత్వ మానవ వనర్ల ఉపయోగించుకొనటం. భూస్వాముల కబందాల్లో యిరుక్కొన్న భూముల్ని లాక్కోలేక, అడవుల్ని, జలాశయాల్ని కొండ ప్రాంతాల్ని మరియు వివిధ సహజ ఒనర్లని నాశనం చేస్తూ దరిద్రులకు పనికిరాని భూముల్నిపంచడమే మనం సాధిస్తున్న వనరుల వినియోగం మరియు పర్యావరణ పరిరక్షణ.

అన్నలు “సస్య విప్లవం” ద్వారా మనం సాధించేదేమిటి? సాంద్రవ్యవసాయ పద్ధతులు - అధిక దిగుబడినిచ్చే వంగడాలు, ఎరువులు, సస్యరక్షణ, ఎక్కువ విస్తీర్ణ సాగు - ఆచరణలోకి తెచ్చి 78 మి. బన్నుల స్థాయి నుండి 172 మి. బన్నుల స్థాయికి ఆహారధాన్యాలత్పత్తిని పెంచాం అనేది మనకు పైకి కనపడుతున్న స్థితిమాత్రమే. అయితే ఈ స్థాయికిచేరే దిశలో మనం దేశవనరులరీత్యా మానవ నాగరికత, పెరుగుదల రీత్యా

చాలా విలువైనవి పొగొట్టుకొంటున్నామనేది కొందరి పర్యావరణ శాస్త్రజ్ఞుల వివరాలు తెలుపుతున్నాయి.

ముఖ్యంగా భారతదేశం వంటి సువిశాల (ఉపఖండ) వైవిధ్య భూములు, వాతావరణం గలిగిన ప్రదేశంలో మొక్కల్లో, జంతువుల్లో మరియు వీటినంటేపెట్టుకున్న యితర జీవుల్లో ఉన్న వైవిధ్యాన్ని నిలుపు కుంటూ ఏమైనా అభివృద్ధికి ప్రయత్నించామా? లేదనేది ఈ క్రింది విషయాలు తెలుపుతున్నాయి.

"నన్య విస్తవం" సాధించబడిన పంజాబు రాష్ట్ర వ్యవసాయక సాగుభూమి 2.95 మి. హెక్టార్ల నుండి 4.27 మి. హెక్టార్ల స్థాయికి తేబడింది. అంటే 84 శాతం పంజాబు రాష్ట్ర భూమి వ్యవసాయక భూమిగా గత 25-30 సం||లో మార్చబడింది. కేవలం 4 శాతం భూమి మాత్రమే అడవి (అదీకృత్రిమమైనది ఎక్కువ భాగం) ప్రాంతంగా మిగిలినది. అదేవిధంగా నీటి వనరుల వినియోగం ప్రస్తుత స్థాయి గతంలో కంటే 4-5 రెట్లు పెరిగినట్లు తద్వారా ఎన్నో అనర్థాలు వాటిల్లుతున్నట్లు (ముఖ్యంగా చౌడు భూములు పెరగడం, భూమిలో ఉండే జల, ఊట తగ్గిపోవడం) ఈ మధ్య ప్రభుత్వం సమర్పించిన లెక్కలే చెబుతున్నాయి. మరి ఓడకెక్కించగల గోధుమ, వరి ఉత్పత్తుల విలువెంత?

పైర్ల సాగులో కీలకాంశమైన భూసార పునానిర్మాణాన్ని ఆశ్రద్ధ చేయటం వలన - అనగా సేంద్రీయ ఎరువుల వాడకం లేక కేవలం రసాయనిక ఎరువులు ఎక్కువ వాడిన ఫలితంగా ఈనాడు ఎక్కువ భూములు సరైన ఫలితాన్నివ్వలేని స్థితిలో ఉన్నట్లు ఆంధ్రప్రదేశ్, పంజాబ్, తమిళనాడు వంటి వరి పండించే ప్రాంతాలు మనకు సూచిస్తున్నాయి. అధిక నత్రజని వాడకం వలన, గింజల్లోకి, గడ్డికి విషతుల్య రూపమైన నత్రజని పొరలు ఏర్పడి పశువుల్లో మనుష్యుల్లో ఉండే సహజ రోగనిరోధక శక్తి నశించిపోతున్నట్లు మనకు దాఖలాలున్నాయి. అంతేగాక అధిక రసాయనాల వాడకం వలన జీవ సమతుల్యం దెబ్బతిని గతంలో అనుభవంలో లేని జీవులు ఉధృత స్థాయిలో పెరిగి కొన్ని పంటకాలాల్లో తీవ్ర నష్టం కల్గిస్తున్నట్లు మనకీనాడు తెలిసిన సత్యం. వరిలో సుడితెగుల దోమలు, పాడ తెగులు, వైరస్ తెగుళ్లు పేట్రేగి పోవడం ఈ రసాయనాల వాడకం ద్వారా ఎక్కువౌతున్నట్లు వివిధ ప్రాంతాల్లో అనుభవానికి వచ్చింది. అదేవిధంగా అధిక పురుగు మందులు, కలుపు మందులు వాడకం వలన వీటి శిథిలాలు విషాలుగా నిలబడి మనుష్యుల శరీరాల్లోకి

చేరి ఎంతో నష్టం కల్గిస్తున్నట్లు ఈనాడు ప్రపంచ వ్యాప్తంగా అంగీకరిస్తున్న సత్యం. అయితే ఈ రసాయనాలు వాడబడని వరి, ప్రత్తి, చెరకు, కూరగాయ పైర్లనే గాక పండ్ల మొక్కల సాగును కూడా మనమూహించలేని స్థాయికి ఈనాడి ఆధునిక వ్యవసాయం మనల్ని చేర్చింది.

మరొక కీలకమైన అంశం - వివిధ పైర్లపై మన మీనాడు జింక్, యినుము మాంగనీసు సల్ఫర్ వంటి ధాతు లోపాల్ని ఎక్కువగా గమనించడమేగాక వాటిలోపం వలన ఎంతో నష్టపోతున్నాం. ఈలోపాల పెరుగుదల తీవ్ర స్థాయికి చేరే దిశగా మనమింకా మన వ్యవసాయ పద్ధతుల్ని మార్చుకొంటున్నాం.

అయితే బహుళ జాతి కంపెనీలు, ఈ రసాయనాల వలన కలిగే విషాలకి విరుగుడు మరియు ఈ రవాణలోప నివారణకు వాడవలసిన కృత్రిమ రసాయనాల్ని కూడా మనకు అందిస్తున్నారు. యిది ఎంతవరకు సమర్థనీయమైనది?!

కేవలం భూవనరుల ద్వారా లభించే ఆహారం కొరకే గాక వివిధ పద్ధతుల ద్వారా ఉత్పత్తి చేయగల వానర్లని వినియోగించే ప్రయత్నాల్లో మనం చాలా వెనకబడి పోయాం. భారత దేశంలో పున్న అడవులు, గడ్డి భూములు కొండ భూములు, యిసుక భూములు ఎడారి ప్రాంతాలు, సముద్ర తీరాలు, సరస్సులు మొదలగు వాటికి తగినట్లుగా సమగ్రమైన కార్యక్రమాల ద్వారా ఆహారోత్పత్తి పెంపొందించాలనే ప్రాథమిక సూత్రాన్ని నేటికీ ఆచరణలోకి తేలేకపోతున్నాం.

రైతుల శ్రమ, వ్యవసాయ కూలీల నిమగ్నతలతో పాటు వ్యవసాయ పరిశోధనలో రాజకీయ నిబద్ధతలో సమూల మార్పు వస్తే తప్ప యిది సాధ్యంకావనేది మనముందున్న నగ్న సత్యం. ఆధునిక వ్యవసాయంలో కూడా మానవ వానర్లు అధికంగా ఉండే భారత దేశం వంటి స్థితిలో కేవలం యంత్రాల కోసం వెర్రిగా ఎగబడకుండా ఉండాలి. అంతేగాక వ్యవసాయ పరిశోధనలో దేశీయ వానర్లని ప్రాంతీయ వంగడాల్ని మరింత యితర జీవుల్లో ఉన్న వైవిధ్యాన్ని ఉపయోగించే విధంగా మౌళికమైన మార్పు రావాలి. ప్రభుత్వ పరంగా జాతీయ వానర్లైన భూమి నీరు వాతావరణ స్థితి, అడవులు, సరస్సులు, సమూహాన్ని తగిన విధంగా తక్కువ కాలుష్యం కలిగిస్తూ భవిష్యత్తరాల వారికివ్యవలసిన సంపదగా గుర్తించి ఆచరణలో తగిన మార్పు తేవాలి. గుడ్డి హిక్మత్ అనుకరణతో దేశీయత లోపించిన పథకాలతో ప్రాద్దు పుచ్చుతూ ఎక్కువ మందిని కేవలం శ్రమకే పనికొచ్చే వస్తువులుగా మార్చి కొందరి సుఖ జీవితానికే తావిచ్చే పద్ధతులకి స్వస్తి చెప్తే తప్ప వ్యవసాయ రంగం మారదు.

మన నూనెలు = మన ఆరోగ్యం

క్రొవ్వు పదార్థాలు - నూనెలు

మొదట చెప్పుకున్నట్లుగా చక్కెర పూర్తిగా పిండి పదార్థ మైనట్లుగానే క్రొవ్వులు, నూనెలు పూర్తిగా క్రొవ్వు పదార్థాలతో నిండి వుంటాయి. కనుక అన్ని రకాల క్రొవ్వులు గ్రాముకు ఒక్కొక్క పరిమాణంలోనే కాలోరీలను ఇస్తాయి. ఈ కోణము నుంచి చూస్తే నెయ్యి, వనస్పతి, వేరుశనగ నూనె, ప్రొద్దు తిరుగుడు పూల నూనె, నువ్వుల నూనె, కొబ్బరినూనెల వంటి రకములలో ఎన్నికచేసుకోవటానికి వాటిలో ఎక్కువ భేదము లేదు. ఈ నూనెలను ఎన్నిక చేసుకోవటము వ్యక్తిగతమైనది. వాటి వాసనను బట్టి వుంటుంది. ఏదయినప్పటికీ క్రొవ్వు లేకపోయినా రక్తనాళాలు మూసుకుపోయే అవాంఛనీయమైన పరిస్థితికి మరింత దోహదము చేయుటము వంటి కారణాల వల్ల నెయ్యి, వనస్పతి, అవనూనె, కొబ్బరి నూనెల వంటివి మన దేహానికి మంచివికావు. కొంత పరిమాణంలో బాగా శుద్ధి చేసిన నూనెలు అనగా PUFA అధికంగా వున్న నూనెలు వాడుకొనవచ్చు.

నూనెలు-వేరుశనగలు, నువ్వులు, ఆవ, ప్రొద్దుతిరుగుడు పువ్వు గింజలు, కొబ్బరి వంటి వాటి నుండి తీసినవి. ఈ గింజలు గానుగ ఆడించి లేక మిల్లులో త్రిప్పిపండితే నూనెవస్తుంది. కాని-ఈ రోజుల్లో వస్తువుల నుంచి పరిచటి పదార్థాలను విడదీయ గలిగిన రసాయనములను వుపయోగించి నూనె తీస్తున్నారు. ఈ విధముగా తీసిన నూనెలు గానుగ ఆడించి తీసిన నూనెల కంటే నాణ్యతలో తక్కువగా వుండవు. దాదాపు 40 సంవత్సరాలకు పూర్వం మన దేశంలో గానుగ ఆడించిన నూనెలనే వాడుకునే వారు. అటువంటి నూనెలకు సహజమైన రుచులూ, వాసనలు వుంటాయన్న నమ్మకము. ఒక్కొక్క ప్రాంతములో ఒక్కొక్క రకము నూనెకు ప్రాముఖ్యత వుండేది. కేరళలో కొబ్బరి నూనెకు, బంగాళా దేశంలో అవనూనెకు, తమిళ దేశములో నువ్వుల నూనెకు ప్రాముఖ్యత వుండేది. ఏదయినా సాధ్యమైనంత వరకూ

ఈ నూనెలలో రంగు లేకుండా, వాసన లేకుండా నోటికి చప్పగా వుండేట్లు సంస్కరించటము ఇప్పుడు అమలులో వున్న అతి సాధారణమైన పద్ధతి, సాధారణంగా ఈ విధంగా సంస్కరింపబడిన నూనెలు అనేక రకాల పేర్లతో డబ్బాలలో నీలు చేయ బడుతున్నాయి. పెద్ద ఎత్తున అధికంగా సంస్కరింపబడుతున్న నూనె వేరుశనగనూనె. కనుకనే మన దేశములో "రిఫైన్డ్ ఆయిల్" అన్న పదము వేరుశనగ నూనెను సూచించటము వల్లనే ఎక్కువగా ప్రచారం పొందింది. కాని సంస్కరించడం అన్నది ఒక క్రమ పద్ధతి. ఆ పద్ధతిని చాలా రకాల నూనెలకు ఉపయుక్తమైనది. అలాగే కొబ్బరినూనె, ప్రొద్దుతిరుగుడు పూలనూనె, ప్రత్తి గింజల నూనె - వీటిని గూడా సంస్కరించవచ్చు, ఘాటైన వాసనకి పేరుబడ్డ అవనూనె ఆ వాసన పోతుందనే కారణంగా సంస్కరించ బడటము లేదు. కానీ దీనిని సంస్కరించవచ్చు. ఇతర దేశాలలో యిలా చేస్తూనే వున్నారు.

మాంసము

మాంసము - దీని రూపాన్నిటిలో (గొర్రె మాంసము, కోడి మాంసము, పంది మాంసము, ఆవు మాంసము) విటమిను "బి" సముదాయము వంటి విటమినులు, ఇనుము వంటి ఖనిజములతో పాటు విలువగల, శ్రేష్ఠమయిన మాంసకృత్తులు గల ఆహారం. చేప గూడ విటమిను "బి" సముదాయము అధికంగాను మాంసకృత్తులు పుష్కలంగాను వున్న ఆహారము. చేప ఎముకలుమెత్తగా వున్నట్లయితే అవి కూడా తినదగినవే. చేపలలో కాల్షియం ఉంటుంది.

విటమిను "బి₁₂" చేపవంటి జంతు సంబంధమైన కండరములు లేక మాంసములో మాత్రమే ఉంటుంది. జంతువుల కాలేయము (మేక, గొట్టె) విటమిను "ఎ" విటమిను "బి" సముదాయ ప్రోత్తి ఉత్తమోత్తమమైనది. మన దేహానికి ఆవశ్యకమైన మరొక ఖనిజము భాస్వరము. ఇది జంతు కాలేయము చేప, పెద్ద రొయ్య చేప రొయ్యలలో పుష్కలంగా ఉంటుంది.

నశేషం....

జనతా మెడికల్ స్టోర్స్

ఇ.నెం.9-2-59, వినోద్ మహల్ ఎదురుగా, ఖమ్మం.

జనతా మెడికల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్స్, ఖమ్మం.

ప్రాసయిటర్: కొల్లి శరత్ క్రిష్ణ

Phones :

Shop : 3447

Resi : 4667

వివిధ టెర్రాలో ఫర్మ్స్, రబీ 1993-94లో పరి, మెట్ట పంటల సాగు విస్తీర్ణం (15-12-93)

వ.సం.	జిల్లా పేరు	పరి				మెట్ట పంటలు			
		ఖరీఫ్		రబీ		ఖరీఫ్		రబీ	
		సాగేస విస్తీర్ణం హెక్టార్లలో	సాధారణ విస్తీర్ణంలో శాతం	సాగేస విస్తీర్ణం హెక్టార్లలో	సాధారణ విస్తీర్ణంలో శాతం	సాగేస విస్తీర్ణం హెక్టార్లలో	సాధారణ విస్తీర్ణంలో శాతం	సాగేస విస్తీర్ణం హెక్టార్లలో	సాధారణ విస్తీర్ణంలో శాతం
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	శ్రీకాకుళం	179000	101	57	3.6	86000	96	80905	100
2.	విజయనగరం	104000	90	384	32.0	176000	98	58425	92
3.	విశాఖపట్నం	70000	71	316	15.8	155000	91	32840	57
4.	తూర్పు గోదావరి	234000	88	11006	8.0	38000	78	32064	29
5.	పశ్చిమ గోదావరి	245000	87	10500	6.1	11000	69	59346	90
6.	కృష్ణా	256000	84	251	0.3	90000	102	128932	81
7.	గుంటూరు	306000	103	228	4.6	259000	104	100282	48
8.	ప్రకాశం	79000	81	25800	83.2	211000	75	78364	49
9.	నెల్లూరు	67000	88	68900	48.0	28000	117	20743	25
10.	కర్నూలు	63000	91	52	0.8	538000	88	190770	81
11.	అనంతపురం	20000	53	5981	23.7	748000	93	63575	78
12.	కడప	38000	73	5100	44.7	217000	81	38822	73
13.	చిత్తూరు	26000	62	18916	30.9	282000	95	10173	23
14.	రంగారెడ్డి	19000	59	698	3.5	143000	72	44556	93
15.	విజాపూర్	80000	66	780	3.8	116000	103	59887	113
16.	మెదక్	62000	70	0	0.0	205000	96	84382	95
17.	మహబూబ్ నగర్	17000	18	0	0.0	239000	34	115550	107
18.	నల్గొండ	124000	74	1879	2.3	289000	76	68623	91
19.	వరంగల్	73000	54	247	0.6	229000	84	97185	89
20.	ఖమ్మం	118000	81	100	1.4	169000	99	104822	83
21.	కరీంనగర్	85000	61	0	0.0	193000	88	101405	110
22.	అదిలాబాద్	59000	97	0	0.0	343000	99	149155	92
మొత్తం :		2324000	80	151195	14.8	4765000	83	1724866	76

1994

1994

జనవరి

ఆ	సో	మ	బు	గు	శు	శ
30	31					1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29

ఫిబ్రవరి

ఆ	సో	మ	బు	గు	శు	శ
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28					

మార్చి

ఆ	సో	మ	బు	గు	శు	శ
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28			

ఏప్రిల్

ఆ	సో	మ	బు	గు	శు	శ
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

మే

ఆ	సో	మ	బు	గు	శు	శ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

జూన్

ఆ	సో	మ	బు	గు	శు	శ
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

జూలై

ఆ	సో	మ	బు	గు	శు	శ
31					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

ఆగస్టు

ఆ	సో	మ	బు	గు	శు	శ
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

సెప్టెంబర్

ఆ	సో	మ	బు	గు	శు	శ
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

అక్టోబర్

ఆ	సో	మ	బు	గు	శు	శ
30	31					1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29

నవంబర్

ఆ	సో	మ	బు	గు	శు	శ
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

డిసెంబర్

ఆ	సో	మ	బు	గు	శు	శ
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

మనసు ఫౌండేషన్
పుస్తకాల పరిశీలనావట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	RVV01H123
పుస్తకం పేరు	రైలు మార్గం
తారీఖు	12/8/23
ముందు అట్ట	yes
వెనుక అట్ట	yes
మొత్తం పేజీలు	45
పెద్ద సైజు పేజీలు	ND
భాగ పేజీలు	ND
లేని పేజీలు	ND
తయారు చేసినది	pragathi
పేజీలు విడదీసినది	pragathi
టైటల్ చేసినది	manasa
పరిశ్ల చేసినది	MOUNIKA
పేజీలు పరిశూనినది	
బైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
టైట్ చేయబడినది	
తప్పులు	
పరిస్థితి	